

Risale-i Nur Külliyyatından

Gençlik Rehberi

Onu tanıyan ve itaat eden zindanda dahi
olsa bahtiyardır. Onu unutan saraylarda da
olsa zindandadır, bedbahttır.

*Müellifi
Bediüzzaman
Said Nursi*

Gençlik Rehberi

Müellifi
Bedüzzaman Said Nursî

Önsöz

Bu Gençlik Rehberi, yeni harfle basıldığı gibi, eski harfle Isparta’da dahi teksir edilip, hükûmetin ve zabıtanın ilişmemesi ve her tarafta iştıyakla okunması ve intişarı gösteriyor ki; bu Rehber’in millete, hususan gençlere çok menfaati var. Yalnız Ankara’nın emniyet müdürü elliikinci sahifede beşinci satırında “dinî tedrisat için hususî dershaneler açılmağa izin verilmesine binaen” cümlesini okumadan, sekizinci satırdaki “Mümkün olduğu kadar her yerde küçük birer derslane-i Nuriye açmak lâzımdır.” cümlesine ilişmişti. Demek sonra hakikatini anlamış ki, daha intişarına mâni’ olmadı.

“Hüve Nüktesi” gerçi derindir, herkes birden kavramaz. Fakat o nükte, tabiiyyunun ve ehl-i küfrün temel taşını parça parça ettiği gibi, muannid feylesofları hayretler içinde bırakıp çoklarını imana getirmiş. Hem o nükte anahtarıyla açılan âlem-i misaldeki seyahat-ı maneviye miftahı ile, âhiretin bir sineması “aynelyakîn” görülmüş. Fakat çok ince olmasından neşredilmedi.

Bedüzzaman

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Birinci Söz

“Bismillah” her hayrın başıdır. Biz dahi başta ona başlarız. Bil ey nefsim, şu mübarek kelime İslâm nişanı olduğu gibi, bütün mevcudatın lisan-ı haliyle vird-i zebanıdır. “Bismillah” ne büyük tükenmez bir kuvvet, ne çok bitmez bir bereket olduğunu anlamak istersen, şu temsilî hikâyeciğe bak dinle. Şöyle ki:

Bedevi Arab çöllerinde seyahat eden adama gerektir ki, bir kabîle reisinin ismini alsın ve himayesine girsin. Tâ şakilerin şerrinden kurtulup hacatını tedarik edebilsin. Yoksa tek başıyla hadsiz düşman ve ihtiyacatına karşı perişan olacaktır. İşte böyle bir seyahat için iki adam, sahraya çıkıp gidiyorlar. Onlardan birisi mütevazî idi. Diğeri mağrur... Mütevazîi, bir reisin ismini aldı. Mağrur, almadı... Alanı, her yerde selâmetle gezdi. Bir katı-üt tarîke rast gelse, der: “Ben, filan reisin ismiyle gezerim.” Şaki defolur, ilişemez. Bir çadıra girse, o nam ile hürmet görür. Öteki mağrur, bütün seyahatinde öyle belalar çeker ki, tarif edilmez. Daima titrer, daima dilencilik ederdi. Hem zelil, hem rezil oldu.

İşte ey mağrur nefsim! Sen o seyyahsın. Şu dünya ise, bir çöldür. Aczin ve fakrın hadsizdir. Düşmanın, hacatın nihayetsizdir. Madem öyledir; şu sahranın Mâlik-i Ebedî’si ve Hâkim-i Ezeli’sinin ismini al. Tâ, bütün kâinatın dilenciliğinden ve her hâdisatın karşısında titremeden kurtulasın.

Evet, bu kelime öyle mübarek bir definedir ki: Senin nihayetsiz aczin ve fakrın, seni nihayetsiz kudrete, rahmete rabtedip Kadîr-i Rahîm’in dergâhında aczi, fakrı en makbul bir şefaatçı yapar. Evet, bu kelime ile hareket eden, o adama benzer ki: Askere kaydolur. Devlet namına hareket eder. Hiçbir kimseden pervası kalmaz. Kanun namına, devlet namına der, her işi yapar, her şeye karşı dayanır.

Başta demiştik: Bütün mevcudat, lisan-ı hal ile Bismillah der. Öyle mi?

Evet, nasılkı görsen: Bir tek adam geldi. Bütün şehir ahalisini cebren bir yere sevketti ve cebren işlerde çalıştırdı. Yakînen bilirsin; o adam kendi namıyla, kendi kuvvetiyle hareket etmiyor. Belki o bir askerdir. Devlet namına hareket eder. Bir padişah kuvvetine istinad eder. Öyle de her şey, Cenab-ı Hakk’ın namına hareket eder ki; zerrecikler gibi tohumlar,

çekirdekler başlarında koca ağaçları taşıyor, dağ gibi yükleri kaldırıyorlar. Demek herbir ağaç, “Bismillah” der. Hazine-i Rahmet meyvelerinden ellerini dolduruyor, bizlere tablacılık ediyor. Her bir bostan, “Bismillah” der. Matbaha-i Kudret’ten bir kazan olur ki; çeşit çeşit pekçok muhtelif leziz taamlar, içinde beraber pişiriliyor. Herbir inek, deve, koyun, keçi gibi mübarek hayvanlar “Bismillah” der. Rahmet feyzinden bir süt çeşmesi olur. Bizlere, Rezzak namına en latif, en nazif, âb-ı hayat gibi bir gıdayı takdim ediyorlar. Herbir nebat ve ağaç ve otların ipek gibi yumuşak kök ve damarları, “Bismillah” der. Sert olan taş ve toprağı deler geçer. Allah namına, Rahman namına der, her şey ona müsahhar olur.

Evet havada dalların intişarı ve meyve vermesi gibi, o sert taş ve topraktaki köklerin kemal-i sühuletle intişar etmesi ve yer altında yemiş vermesi; hem şiddet-i hararete karşı aylarca nazik, yeşil yaprakların yaş kalması; tabiiyunun ağzına şiddetle tokat vuruyor. Kör olası gözüne parmağını sokuyor ve diyor ki: En güvendiğin salabet ve hararet dahi, emir tahtında hareket ediyorlar ki; o ipek gibi yumuşak damarlar, birer asâ-yı Musa (A.S.) gibi فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ emrine imtisal ederek taşları şakk eder. Ve o sigara kâğıdı gibi ince nazenin yapraklar, birer a’zâ-yı İbrahim (A.S.) gibi ateş saçan hararete karşı يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا âyetini okuyorlar.

Madem her şey manen “Bismillah” der. Allah namına Allah’ın nimetlerini getirip bizlere veriyorlar. Biz dahi “Bismillah” demeliyiz. Allah namına vermeliyiz. Allah namına almalıyız. Öyle ise, Allah namına vermeyen gafil insanlardan almamalıyız...

Sual: Tablacı hükmünde olan insanlara bir fiat veriyoruz. Acaba asıl mal sahibi olan Allah, ne fiat istiyor?

Elcevab: Evet o Mün'im-i Hakikî, bizden o kıymetdar nimetlere, mallara bedel istediği fiat ise; üç şeydir. Biri: Zikir. Biri: Şükür. Biri: Fikir'dir. Başta “Bismillah” zikirdir. Âhirde “Elhamdülillah” şükürdür. Ortada, bu kıymetdar hârîka-i san'at olan nimetler Ehad-i Samed'in mu'cize-i kudreti ve hediye-i rahmeti olduğunu düşünmek ve derketmek fikirdir. Bir padişahın kıymetdar bir hediyesini sana getiren bir miskin adamın ayağını öpüp, hediye sahibini tanımamak ne derece belâhet ise, öyle de; zahirî mün'imleri medih ve muhabbet edip, Mün'im-i Hakikî'yi unutmak; ondan bin derece daha belâhettir.

Ey nefis! böyle ebleh olmamak istersen; Allah namına ver, Allah namına al, Allah namına başla, Allah namına işle. Vesselâm.

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Onüçüncü Sözün İkinci Makamı

(Cazibedar bir fitne içinde bulunan ve daha aklını kaybetmeyen bazı gençlerle bir muhaveredir.)

Bir kısım gençler tarafından şimdiki aldatıcı ve cazibedar lehviyat ve hevesatın hücumları karşısında “Âhiretimizi ne suretle kurtaracağız?” diye, Risale-i Nur’dan meded istediler. Ben de Risale-i Nur’un şahs-ı manevîsi namına onlara dedim ki: Kabir var, hiç kimse inkâr edemez. Herkes ister istemez oraya girecek. Ve oraya girmek için de üç tarzda üç yoldan başka yol yok.

Birinci yol: O kabir, ehl-i iman için bu dünyadan daha güzel bir âlemin kapısıdır.

İkinci yol: Âhireti tasdik eden, fakat sefahet ve dalalette gidenlere, bir haps-i ebedî ve bütün dostlarından bir tecrid içinde bir haps-i münferid, yalnız başına bir hapis kapısıdır. Öyle gördüğü ve itikad ettiği ve inandığı gibi hareket etmediği için öyle muamele görecektir.

Üçüncü yol: Âhirete inanmayan ehl-i inkâr ve dalalet için bir i’dam-ı ebedî kapısı... Yani hem kendisini, hem bütün sevdiklerini i’dam edecek bir darağacıdır. Öyle bildiği için, cezası olarak aynını görecektir. Bu iki şık bedihîdir, delil istemiyor, göz ile görünür.

Madem ecel gizlidir; her vakit ölüm, başını kesmek için gelebiliyor ve genç ihtiyar farkı yoktur. Elbette daima gözü önünde öyle büyük dehşetli bir mes’ele karşısında bîçare insan; o i’dam-ı ebedî, o dipsiz, nihayetsiz haps-i münferidden kurtulmak çaresini aramak ve kabir kapısını bir âlem-i bâkiye, bir saadet-i ebediyeye ve âlem-i nura açılan bir kapıya kendi hakkında çevirmek hâdisesi; o insanın dünya kadar büyük bir mes’elesidir.

Bu kat’î hakikat, bu üç yol ile bulunduğunda ve bu üç yolun da mezkûr üç hakikat ile olacağını ihbar eden yüzyirmidört bin muhbir-i sadık, ellerinde nişane-i tasdik olan mu’cizeler bulunan enbiyalar ve o enbiyaların haber verdikleri aynı haberleri, keşf ve zevk ve şuhud ile tasdik eden ve imza basan yüzyirmidört milyon evliyanın aynı hakikate şehadetleri ve hadd ü hesaba gelmeyen muhakkiklerin, kat’î delilleriyle -o enbiya ve evliyanın verdikleri aynı haberleri- aklen ilmelyakîn derecesinde ¹(*) isbat

ettikleri ve yüzde doksandokuz ihtimal-i kat'î ile “İ'dam ve zindan-ı ebedîden kurtulmak ve o yolu saadet-i ebediyeye çevirmek, yalnız iman ve itaat iledir.” diye ittifaken haber veriyorlar.

Acaba yüzde bir ihtimal-i helâket bulunan bir tehlike yolunda gitmemek için, bir tek muhbirin sözü nazara alınsa ve onun sözünü dinlemeyip o yolda giden adamın, endişe-i helâketten gelen elem-i manevî, onun yemek iştihasını kaçırdığı halde; böyle yüzbinler sadık ve musaddak muhbirlerin yüzde yüz ihtimal ile, dalalet ve sefahet göz önündeki kabir darağacına ve ebedî haps-i münferidine kat'î sebep olduğunu ve iman, ubudiyet yüzde yüz ihtimal ile o darağacını kaldırıp, o haps-i münferidi kapatıp, şu göz önündeki kabri, bir hazine-i ebediyeye, bir saray-ı saadete açılan bir kapıya çeviriyor diye ihbar eden ve emarelerini ve âsârlarını gösterdikleri halde, bu acib ve garib ve dehşetli ve azametli mes'ele karşısında bulunan bîçare insan ve bahusus müslüman eğer iman ve ubudiyeti olmazsa, bütün dünya saltanatı ve lezzeti bir tek insana verilse; acaba o göz önündeki, her vakit oraya çağrılmasına nöbetini bekleyen bir insana verdiği o endişeden gelen elîm elemi kaldırabilir mi? Sizden soruyorum.

Madem ihtiyarlık, hastalık, musibet ve her tarafta vefiyatlar o dehşetli elemi deşiyorlar ve ihtar ediyorlar. Elbette o ehl-i dalalet ve sefahet yüzbin lezzeti ve zevki alsa da, yine o manevî bir cehennem kalbinde yaşar ve yakar. Fakat pek kalın gaflet sersemliği muvakkaten hissettirmez.

Madem ehl-i iman ve taat, göz önünde gördüğü kabri bir hazine-i ebediyeye, bir saadet-i lâyezalîye kendisi hakkında bir kapı olduğunu ve o ezelî mukadderat piyangosundan milyarlar altın ve elmasları kazandıracak bir bilet dahi iman vesikasıyla ona çıkmış. Her vakit “Gel biletini al!” diye beklemesinden derin, esaslı, hakikî lezzet ve zevk-i manevî öyle bir lezzettir ki; eğer tecessüm etse ve o çekirdek bir ağaç olsa, o adama hususî bir cennet hükmüne geçtiği halde; o zevk ve lezzet-i azîmeyi terkedip, gençlik saikasıyla, o hadsiz elemeler ile âlûde zehirli bir bala benzeyen sefihane ve heveskârane muvakkat bir lezzet-i gayr-ı meşruayı ihtiyar eden, hayvandan yüz derece aşağı düşer. Ecnebi dinsizleri gibi de olamaz. Çünkü onlar, peygamberi inkâr etseler, diğerlerini tanıyabilirler. Peygamberleri bilmeseler de Allah'ı tanıyabilirler. Allah'ı bilmeseler de kemalâta medar olacak bazı güzel hasletler bulunabilir. Fakat bir müslüman; hem enbiyayı, hem Rabbini, hem bütün kemalâtı Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm vasıtasıyla biliyor. Onun terbiyesini bırakan ve zincirinden çıkan daha hiçbir peygamberi (A.S.) tanımaz ve Allah'ı da tanımaz. Ve ruhunda

kemalâtı muhafaza edecek hiçbir esasatı bilemez. Çünkü peygamberlerin en âhiri ve en büyükleri ve dini ve daveti umum nev’-i beşere baktığı için ve mu’cizatça ve dince umuma faik ve bütün nev’-i beşere bütün hakaikte üstadlık edip, ondört asırda parlak bir surette isbat eden ve nev’-i beşerin medar-ı iftiharı bir zâtın terbiye-i esasiyelerini ve usûl-ü dinini terkedene, elbette hiçbir cihette bir nur, bir kemal bulamaz. Sukut-u mutlaka mahkûmdur.

İşte ey hayat-ı dünyeviye’nin zevkine mübtela ve endişe-i istikbal ile istikbalini ve hayatını temin için çabalayan bîçareler! Dünyanın lezzetini, zevkini, saadetini, rahatını isterseniz; meşru dairedeki keyfe iktifa ediniz. O, keyfinize kâfidir. Haricinde ve gayr-ı meşru dairedeki bir lezzetin içinde bin elem olduğunu sâbık beyanatta elbette anladınız. Eğer mazi, yani geçmiş zamanın hâdisatını, sinema ile halihazırda gösterdikleri gibi; istikbaldeki ahval dahi, meselâ elli sene sonraki halleri bir sinema ile gösterilse idi, ehl-i sefahet şimdiki güldüklerine yüzbinlerce nefrin ve nefret edip ağlayacaklardı. Dünya ve âhirette ebedî ve daimî süruru isteyen, iman dairesindeki terbiye-i Muhammediyeyi (A.S.M.) kendine rehber etmek gerektir.

* * *

Bir Zaman Eskişehir Hapishanesinin Penceresinde Oturmuştum

Karşısında bulunan Lise mektebinin büyük kızları onun avlusunda gülerek raks ederken, onları, o dünya cennetinde cehennem hûrileri hükmünde gördüm. Fakat birden elli sene sonraki vaziyetleri bana göründü. Onların gülmeleri elîm ağlamaları suretini aldı. Ondan bu gelen hakikat inkişaf etti. Yani, elli sene sonraki hallerini manevî ve hayalî bir sinema ile gördüm ki: O gülen altmış kızdan ellisi; kabirde azab çekiyorlar, toprak olmuşlar. Ve on tanesi, yetmiş yaşında çirkinleşmiş, herkesin nazar-ı nefretini celbediyorlar. Ben de onlara ağladım.

Fitne-i âhırzamanın mahiyeti bana göründü ki; o fitnenin en dehşetlisi ve cazibedarı, kadınların yüz­süz yüzünden çıkıyor. İhtiyarı selbedip, pervane gibi sefahet ateşine atıyor. Ve bir dakika hayat-ı dünyeviyeyi, senelerle hayat-ı bâkiyeye tercih ettiriyor.

Ben bir gün sokağa bakarken, o fitnenin tesirli bir nümunesini hissettim. Gençlere çok acıdım. Dedim: “Bu bîçareler kendilerini, bu mıkna­tıs gibi cezbedici fitnenin ateşinden kurtaramazlar.” diye düşünürken; birden, o fitneyi ateşlendiren ve talim eden irtidatkâr bir şahs-ı manevî önümde tecessüm etti. Ben de ona ve ondan ders alan mülhidlere dedim:

Ey cehennem hûrileri ile zevklenmek yolunda dinini feda eden ve sefihane dalaleti severek irtikâb eden ve hevesat-ı nefsiye lezzeti yolunda dinsizliği ve ilhadı kabul eden ve hayatı perestiş edip ölümden şiddetli korkan ve kabri hatırına getirmek istemeyen ve irtidada yüz tutan bedbaht!... Kat’iyyen bil ki: Dinsizlik cihetiyle senin bu koca dünyan; bu saatten evvel ve bu dakikadan sonra, bil’umum senin bu kâinatın ve mazi ve müstakbelin ve geçmiş nev’in ve cinsin ve gelecek mahluklar ve nesiller ve gitmiş dünyalar ve milletler ve gelen insanlar ve taifeler tamamen madum ve ölüdürler. İşte insaniyet ve akıl cihetiyle alâkadar olduğun bütün o seyyar dünyalar ve seyyal kâinatlar, mütemadiyen senin dalaletin suretiyle, senin başına dünya dolusu dehşetli ve hadsiz ölümlerin şiddetli elemelerini yağıdırıyor. Senin şuurun varsa, kalbini yakıyor. Ruhun varsa, yandırıyor. Aklın sönmemiş ise, gamlar içinde boğuyor. Eğer bir saatçık sarhoşça sefahetin ve pis lezzetin bu nihayetsiz gamlara, hüzünlere, elemelere mukabil

gelebilirse o sefahette kal... Yoksa, aklını başına al! O manevî cehennemden kurtulmak ve imanın bu dünyada dahi temin ettiği bir manevî cennete girmek ve saadet-i hayatiyeyi tatmak için, Kur'anın dersini dinle. Cüz'î, fânî bir dakika lezzeti; küllî, bâkî, daimî, imanî 2(*) lezzetler ile mübadele et...

Hem deme ki: "Ben hayvan gibi hayatımı geçireceğim." Çünkü hayvana nisbeten mazi, müstakbel gayb hükmündedir. Cenab-ı Hakîm-i Rahîm o gaybı onlara bildirmemekle, onları hadsiz elemlerden kurtarmış. Hattâ kesilmek için yatırılan bir tavuk, hiçbir elem ve hüzn hissetmez. Bıçak kestiği vakit hissetmek ister, fakat his gider, o eleminden de kurtulur. Demek Cenab-ı Hakk'ın gayet büyük ve mükemmel bir rahmeti, re'feti ve şefkati, gaybı bildirmemektedir. Bilhâssa masum hayvanlar hakkında daha tamdır. Demek sefihane lezzette, sen hayvanlara yetişemezsin. Binler derece aşağı düşersin. Çünkü hayvana nisbeten gaybî olan şeyleri senin aklın görüyor, elemi alıyor. Setr-i gaybda bulunan istirahat-ı tâmmenden bilküllîye mahrumsun.

Hem senin medar-ı fahrin olan uhuvvet ve hürmet ve hamiyet gibi güzel hasletlerin; incecik bir zamana, büyük bir sahradan bir parmak kadar yere inhisar ve hadsiz zamanda yalnız hazır saate mahsus olduğundan, sun'î ve muvakkat ve sahtekâr ve asılsız ve gayet cüz'î olup, senin insaniyetin ve kemalâtın o nisbette küçülür, hiçe iner. Fakat iman ehlinin uhuvveti ve hürmeti ve muhabbeti ve hamiyeti, iman cihetiyle mevcut bulunan mazi ve müstakbeli ihata ettiğinden, insaniyeti ve kemalâtı o nisbette teali eder. Hem senin dünyaca muvaffakiyetin, elmasçı ve divane olmuş bir Yahudinin cam parçalarını elmas fiatıyla aldığı gibi; sen de küçücük, kısacık bir zamana, bir hayata, uzun ve daimî ve geniş bir hayatın fiyatını verdiğin için, elbette o had dairesinde galebe edersin. Bir dakikaya bir sene kadar şiddetli hırs, muhabbet, intikam gibi hissiyatla müteveccih olduğun için, ehl-i diyanete muvakkaten tefevvuk edersin.

Hem senin aklın, ruhun, kalbin, duyguların ulvî vazifelerini bırakıp, süflî nefsin ve pis hevesin rezil işlerine iştirak ve yardım ettiklerinden, ehl-i imana dünyada galebe edersin. Ve zahirde daha sevimli görünürsün. Çünkü senin akıl ve kalb ve ruhun gayet derecede tedenni ve tereddidi ve sukut edip, pis heves ve rezil nefse inkılab etmişler, mesholmuşlar. Elbette bu cihette, sana Cehennem'i ve mazlum ehl-i imana Cennet'i kazandıran bir muvakkat galeben olacak.

* * *

Gençlik Rehberi'ne ilâve edilmesi lâzım gelen, Üstadımızın bir fıkrasıdır

Mersin'den gelen Rehber'in baş taraflarındaki “Mes’ele-i Mühimme” namındaki “yirmiüç ve yirmidördüncü” sahifeyi çıkarmak münasibdir. Çünkü Nur’un mühim mesleği şefkat olmasından -erkeklerden ziyade- hem samimî, hem ihlas ile kadınlar Nurlar ile ciddî alâkadar oluyorlar. Bu iki sahifedeki şiddet; şefkat kahramanları olan o mübarek hemşirelerimiz, onunla meşgul olup müteessir olmasınlar. Çünkü bu mes’ele; İstanbul gibi yerlerde, açık-saçık, yarım çıplak Rum, Ermeni kızlarına benzemeye çalışan bir kısım İslâm kızlarını ikaz etmek için yazılmıştır.

Halbuki İstanbul’daki, Rehber aleyhindeki münafıklar ve masonlar; hem bu âhirde aleyhimizde bazı gazeteler bu noktaya yanlış mana vererek, bir kısım kadınların Risale-i Nur’a karşı olan alâkalarını zayıflatmak için iftiralarına medar olmuş. Şimdilik o iki sahife çıkarılsın. Yerine, “Kadınlarla Muhavere” namındaki Kadınlar Rehberi konulsun.

Said Nursî

* * *

Haşiye: Nasılki bir zaman terbiye-i İslâmiyeye muhalif gizli komiteler, gençleri ifsad etmeğe çalıştıkları gibi; şimdi de bîçare kadınları yoldan çıkarmak için, bazı dinsiz ve gizli komiteler çalışıyorlar.

Bu ifsad komitelerinin iftiralarına medar olmamak için, ellerinde “Gençlik Rehberi” olanlara yukarıdaki fıkradan birer tane verilsin.

Kadınlar da, çıkarılan o iki sahifenin yerine, “Kadınlarla Muhavere” namındaki İhtiyar ve Genç Hanımlar Rehberi’ni okusunlar. Ve çıkarılan iki sahifenin yerine, Üstadımızın yukarıdaki fıkrası konulsun.

* * *

Birden ihtar edilen bir mes'ele-i mühimme

Âhîrzamanın fitnesinde en dehşetli rolü oynayan, taife-i nisaiye ve onların fitnesi olduğu hadîsin rivayetlerinden anlaşılıyor. Evet nasılkı tarihlerde, eski zamanlarda “Amazonlar” namında gayet silâhşör kadınlardan mürekkebe bir taife-i askeriye olarak hârika harbler yaptıkları naklediliyor. Aynen öyle de: Bu zamanda zındıka dalaleti, İslâmiyete karşı muharebesinde, nefsi emmarenin plânıyla, Şeytan kumandasına verilen fırkalardan en dehşetlisi; yarım çıplak hanımlardır ki, açık bacağıyla dehşetli bıçaklarla ehl-i imana taarruz edip saldırıyorlar. Nikâh yolunu kapamağa, fuhuşhane yolunu genişletmeğe çalışarak; çokların nefislerini birden esir edip, kalb ve ruhlarını kebair ile yaralıyorlar. Belki o kalblerden bir kısmını öldürüyorlar. Birkaç sene namahrem hevesatına göstermenin tam cezası olarak; o bıçaklı bacaklar Cehennem’in odunları olup, en evvel o bacaklar yanacaklarını ve dünyada emniyet ve sadakatı kaybettiği için, hilken çok istediği ve fitraten çok muhtaç olduğu münasib kocayı daha bulamaz. Balsa da başına bela bulur. Hattâ bu hâlin neticesi olarak o âhîrzamanda, bazı yerlerde nikâha rağbetsizlik ve riayetsizlik yüzünden, kırk kadına bir erkek nezaret edecek derecede ehemmiyetsiz, sahipsiz, kıymetsiz bir surete gireceği, hadîsin rivayetinden anlaşılıyor.

Madem hakikat budur. Ve madem her güzel, güzelliğini sever ve elinden geldiği kadar muhafaza etmek ister ve bozulmasını istemez. Ve madem güzellik bir nimettir. Nimete şükredilse manen ziyadeleşir. Şükredilmezse değişir, çirkinleşir. Elbette aklı varsa, hüsn ü cemalini günahları kazanmak ve kazandırmak ve çirkin ve zehirli yapmak ve o nimeti küfran ile medar-ı azab bir surete çevirmekten bütün kuvvetiyle kaçacak. Ve o fânî, beş-on senelik cemali bâkileştirmek için, meşru’ bir tarzda istimal ile, o nimete şükredecek. Yoksa ihtiyarlıkta uzun zaman istiskale maruz kalıp, me’yusane ağlayacak.

Eğer terbiye-i İslâmiye dairesinde, âdâb-ı Kur’aniye zînetiyle o cemal güzelleştirilse; o fânî hüsn, manen bâki kalacağı ve Cennet’te hûrilerin cemalinden daha şirin ve daha parlak bir tarzda kendine verileceği hadîste

kat'iyetle sabittir. Eğer o güzelin zerre mikdar akli varsa, bu güzel ve parlak ve ebedî neticeyi elinden kaçırmayacak...

* *

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

Aziz, sıddık kardeşlerim!

“Tehlikeli vaziyette bulunan gençlere bir ihtarname” namında bir fıkra gönderiyoruz. Tâ ki Risale-i Nur’un genç şakirdlerinin gittikleri istikamet ve iffet ve ittiba-ı Sünnet-i Seniye, gençlik noktasında ne kadar kıymetdar bulunduğunu ve hakikî ve zevkli gençlik ise, o tarzdaki bahtiyarların gençlikleri olduğunu bir kat daha isbat edip, hakikî genç Türkler kimler olduğunu göstereyim.

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي

Kardeşiniz

Said Nursî

* * *

Birkaç bâcare gençlere verilen bir tenbih, bir ders, bir ihtardır

Bir gün yanıma parlak birkaç genç geldiler. Hayat ve gençlik ve hevesat cihetinden gelen tehlikelerden sakınmak için tesirli bir ihtar almak isteyen bu gençlere, ben de eskiden Risale-i Nur'dan meded isteyen gençlere dediğim gibi dedim ki: Sizdeki gençlik kat'iiyen gidecek. Eğer siz daire-i meşruada kalmazsanız, o gençlik zayi' olup başınıza hem dünyada, hem kabirde, hem âhirette kendi lezzetinden çok ziyade belalar ve elemeler getirecek. Eğer terbiye-i İslâmiye ile o gençlik nimetine karşı bir şükür olarak iffet ve namusluluk ve taatte sarfetseniz, o gençlik manen bâkî kalacak ve ebedî bir gençlik kazanmasına sebep olacak.

Hayat ise, eğer iman olmazsa veyahut isyan ile o iman tesir etmezse; hayat, zahirî ve kısacık bir zevk ve lezzetle beraber, binler derece o zevk ve lezzetten ziyade elemeler, hüznler, kederler verir. Çünkü insanda akıl ve fikir olduğu için, hayvanın aksine olarak hazır zamanla beraber geçmiş ve gelecek zamanlarla da fitraten alâkadardır. O zamanlardan dahi hem elem, hem lezzet alabilir. Hayvan ise, fikri olmadığı için, hazır lezzetini, geçmişten gelen hüznler ve gelecekte gelen korkular, endişeler bozmuyor. İnsan ise, eğer dalalet ve gaflete düşmüş ise, hazır lezzetine geçmişten gelen hüznler ve gelecekte gelen endişeler o cüz'î lezzeti cidden acılaştırıyor, bozuyor. Hususan gayr-ı meşru ise, bütün bütün zehirli bir bal hükmündedir. Demek hayvandan yüz derece, lezzet-i hayat noktasında aşağı düşer. Belki ehl-i dalaletin ve gafletin hayatı, belki vücudu, belki kâinatı; bulunduğu gündür. Bütün geçmiş zaman ve kâinatlar, onun dalaleti noktasında madumdur, ölmüştür. Akıl alâkadarlığı ile ona zulmetler, karanlıklar veriyor. Gelecek zamanlar ise, itikadsızlığı cihetiyle yine madumdur. Ve ademle hasıl olan ebedî firaklar, mütemadiyen onun fikir yoluyla hayatına zulmetler veriyorlar.

Eğer iman hayata hayat olsa; o vakit hem geçmiş, hem gelecek zamanlar imanın nuruyla ışıklanır ve vücud bulur. Zaman-ı hazır gibi ruh ve kalbine iman noktasında ulvî ve manevî ezvakı ve envâr-ı vücudiyeyi veriyor. Bu hakikatın, İhtiyar Risalesi'nde Yedinci Rica'da izahı var. Ona bakmalısınız.

İşte hayat böyledir. Hayatın lezzetini ve zevkini isterseniz, hayatınızı iman ile hayatlandırınız ve feraizle zînetlendiriniz ve günahlardan çekinmekle muhafaza ediniz. Her gün ve her yerde ve her vakit vefiyatların gösterdikleri dehşetli hakikat-ı mevt ise, size -başka gençlere söylediğim gibi- bir temsil ile beyan ediyorum:

Meselâ, burada gözünüz önünde bir darağacı dikilmiş. Onun yanında bir piyango (fakat pek büyük bir ikramiye biletleri veren) dairesi var. Biz buradaki on kişi alâküllihal, ister istemez, hiç başka çare yok, oraya davet edileceğiz, bizi çağıracaklar. Ve çağırma zamanı gizli olmasından her dakika, ya “Gel i’dam biletini al, darağacına çık!” veyahut “Gel, milyonlar altun kazandıran bir ikramiye bileti sana çıkmış gel, al!” demelerini beklerken, birden kapıya iki adam geldi. Biri yarı çıplak güzel ve aldatıcı bir kadın, elinde zahiren gayet tatlı, fakat zehirli bir helva getirip yedirmek istiyor. Diğer biri de; aldatmaz ve aldanmaz ciddî bir adam, o kadının arkasından girdi. Dedi ki: “Size bir tılsım, bir ders getirdim. Bunu okusanız, o helvayı yemezseniz, o darağacından kurtulursunuz. Bu tılsım ile, o emsalsiz ikramiye biletini alırsınız. İşte bu darağacında zâten gözünüzle görüyorsunuz ki, bal yiyenler oraya giriyorlar ve oraya girinceye kadar o helvanın zehirinden dehşetli karın sancısı çekiyorlar ve o büyük ikramiye biletini alanlar çendan görünmüyorlar ve zahiren onlar da o darağacına çıktıkları görünüyor. Fakat onlar asılmadıklarını, belki oradan kolayca ikramiye dairesine girmek için basamak yaptıklarını, milyonlar şahidler var, haber veriyorlar. İşte pencerelerden bakınız. En büyük memurlar ve bu işle alâkadar büyük zâtlar yüksek sesle ilân ediyorlar ve haber veriyorlar ki; o darağacına gidenleri aynelyakîn gözünüz ile gördüğünüz gibi, bu ikramiye biletini tılsımcılar aldıklarını hiç şek ve şübhesiz gündüz gibi kat’î biliniz.” dedi.

İşte bu temsil gibi zehirli bir bal hükmünde olan gayr-ı meşru dairedaki gençliğin sefahetkârane zevkleri, hazine-i ebediyenin ve saadet-i sermediyenin bileti ve vesikası olan imanı kaybettiği için, darağacı hükmünde olan ölüm ve ebedî zulûmat kapısı olan kabrin musibetine, aynen zahiren görüldüğü gibi düşer ve ecel gizli olduğu için genç, ihtiyar farketmeyerek her vakit ecel cellâdı, başını kesmek için gelebilir. Eğer o zehirli bal hükmünde olan hevesat-ı gayr-ı meşruayı terkedip, tılsım-ı Kur’anî olan iman ve feraizi elde etmekle ve fevkalâde mukadderat-ı beşer piyangosundan çıkan saadet-i ebediye hazinesi biletini alacağına, yüzyirmidört bin Enbiya Aleyhimüsselâm ile beraber hadd ü hesaba

gelmeyen ehl-i velayet ve ehl-i hakikat müttefikan haber veriyorlar ve âsârını gösteriyorlar.

Elhasıl, gençlik gidecek. Sefahette gitmiş ise, hem dünyada, hem âhirette, binler bela ve elemeler netice verdiğini ve öyle gençler ekseriyetle sû'-i istimal ile, israfat ile gelen evhamlı hastalıkla hastahanelere ve taşkınlıklarıyla hapishanelere veya sefaethanelere ve manevî elemelerden gelen sıkıntılarla meyhanelere düşeceklerini anlamak isterseniz; hastahanelerden ve hapishanelerden ve kabristanlardan sorunuz. Elbette hastahanelerin ekseriyetle lisan-ı halinden, gençlik saikasıyla israfat ve sû'-i istimalden gelen hastalıktan eninler, eyvahlar işittiğiniz gibi; hapishanelerden dahi, ekseriyetle gençliğin taşkınlık saikasıyla gayr-ı meşru dairedeki hareketin tokatlarını yiyen bedbaht gençlerin teessüflerini işiteceksiniz. Ve kabristanda ve mütemadiyen oraya girenler için kapıları açılıp kapanan o âlem-i berzahta -ehl-i keşfelkuburun müşahedatıyla ve bütün ehl-i hakikatın tasdikıyla ve şهادetiyle- ekser azablar, gençlik sû'-i istimalâtının neticesi olduğunu bileceksiniz. Hem nev'-i insanın ekseriyetini teşkil eden ihtiyarlardan ve hastalardan sorunuz. Elbette ekseriyet-i mutlaka ile esefler, hasretler ile “Eyvah gençliğimizi bâd-i heva, belki zararlı zayı’ ettik. Sakın bizim gibi yapmayınız.” diyecekler. Çünkü beş-on senelik gençliğin gayr-ı meşru zevki için, dünyada çok seneler gam ve keder ve berzahta azab ve zarar ve âhirette cehennem ve sakar belasını çeken adam, en acınacak bir halde olduğu halde الرَّاضِى بِالضَّرَرِ لَا يُنْظَرُ لَهُ sırrıyla hiç acınmaya müstehak olamaz. Çünkü zarara rızasıyla girene merhamet edilmez ve lâayık değildir.

Cenab-ı Hak bizi ve sizi, bu zamanın cazibedar fitnesinden kurtarsın ve muhafaza eylesin, âmîn...

* * *

Risale-i Nur talebeleri tarafından sorulan bir suale cevap

“Âlem-i İslâmın mukadderatıyla ciddî alâkadar olan bu cihan harbinin dehşetli zamanlarında, iki sene –şimdi on sene kadar oldu– ne bizden ve ne de her gün hizmetinizde bulunan Emin’den bir defacık olsun sormadınız, ehemmiyet vermediniz. Acaba bu büyük hâdiseden daha büyük diğer bir hakikat mı hükmediyor ki, bunu ehemmiyetten ıskat ediyor; yahut onun ile meşgul olmanın bir zararı mı var?” diye Üstadımızdan sorduk.

O da elcevab diyor ki: Evet bu cihan harbinden daha büyük bir hakikat, daha azîm bir hâdis e hükmettiği için, cihan harbi ona nisbeten çok ehemmiyetsiz düşüyor. Çünkü bu cihan harbinde iki hükûmet küre-i arzın hâkimiyeti için mürafaa ve muhakeme davasında bulunmaları içinde iki muazzam dinin musalaha ve sulh mahkemesine barışmak davaları açılarak ve dinsizliğin dehşetli cereyanı da semavî dinler ile mücadele-i azîmesi başladığı hengâmda, nev’-i beşerin sosyalist tabakası ile burjuvalar taifesinin mahkeme-i kübralarında açılan büyük davalarından çok mühim öyle bir dava açılmış ve öyle muazzam bir hakikat meydana çıkmış ki, o davanın tek bir adama isabet eden mikdarı bu cihan harbinden daha büyüktür. İşte o dava da budur ki:

Şu zamanda her mü’min için, belki herkes için küre-i arz kadar bir bâki tarla ve o tarla baştan başa bahçeler ve kasırlarla müzeyyen ebedî bir mülk almak ve o mülkü kazanmak veya kaybetmek davası açılmış. Demek herbir tek adamın başına öyle bir dava açılmış ki; eğer İngiliz ve Alman kadar serveti ve kuvveti olsa ve akıllı da varsa, yalnız o davayı kazanmak için bütünü sarfedecek. Elbette o davayı kazanmadan evvel başka şeylere ehemmiyet veren, divanedir. Hattâ o dava o derece tehlikeye düşmüş ki, bir ehl-i keşfin müşahedesıyla, bir yerde ecel elinden terhis tezkeresi alan kırk adamdan bir adam kazanabilmiş, otuzdokuzu kaybetmiş.

İşte bu ehemmiyetli, azîm davayı kazandıracak ve yirmi senedir tecrübelerle onda sekizine o davayı kazandıran bir dava vekili bulunsa; elbette akıllı başında her adam, o davayı kazandıracak öyle bir dava vekilini vazifeye sevkedecek bir hizmete her hâdisenin fevkinde ehemmiyet vermeğe mükelleftir. İşte o dava vekilinin birisi belki birincisi, Kur’an-ı

Mu'ciz-ül Beyan'ın i'caz-ı manevîsinden süzülen ve çıkan ve tevellüd eden Risale-i Nur olduğuna, binler onunla o davayı kazananlar şahiddir.

Evet bu küre-i arza memuriyetle gönderilen her insan, burada misafir ve fânî olduğu ve mahiyeti bir hayat-ı bâkiyeye müteveccih bulunduğu kat'iyen tahakkuk etmiştir. O herbir insan, bu zamanda hayat-ı ebediyesini kurtaracak olan istinad kal'aları sarsıldığından bu dünyasını ve içindeki bütün alâkadar ahababını ebedî terketmekle beraber, bu dünyadan binler derece daha mükemmel bâki bir mülkü de kaybetmek veya kazanmak davası başına açılmış.

Eğer iman vesikası olmazsa ve beratı ve senedi olan itikadı sağlam bir surette elde etmezse, o davayı kaybeder. Acaba bu kaybettiği şeyin yerini hangi şey doldurabilir?

İşte bu hakikata binaen, benim ve kardeşlerimin herbirimizin yüz derece aklımız ve fikrimiz ziyadeleşse de, bu muazzam vazife-i kudsiyenin hizmetine ancak kâfi gelebilir. Sair meseile bakmak, bize fuzulî ve malayani olur. Yalnız bu kadar var ki, Risale-i Nur şakirdlerinin bir kısmı öteki davalar içinde bulunduğu ve lüzumsuz, sebebsiz bazan bize akılsızların tecavüzleri ve taarruzları zamanlarında zaruret derecesinde, istemeyerek bakmışız. ³(*)

Hem de bu hakikî ve pek büyük dava haricindeki davalara ve boğuşmalara alâkadarane fikren, kalben karışmak zararlıdır. Çünkü böyle geniş siyasî ve heyecan veren dairelere dikkat eden ve onlarla meşgul olan bir adam, kısa bir daire içinde vazifedar olduğu ehemmiyetli hizmetlerden geri kalır veya şevki kırılır. Hem de o geniş cazibedar siyaset ve boğuşma dairelerine dikkat eden, bazan kapılır; vazifesini yapamadığı gibi, selâmet-i kalbini ve hüsn-ü niyetini ve istikamet-i fikrini ve hizmetteki ihlasını kaybetmese de o ittiham altında kalabilir. Hattâ bu noktada bana mahkemede hücum ettikleri zaman dedim: Güneş gibi hakikat-ı imaniye ve Kur'aniye, yerdeki muvakkat ışıkların cazibesine tâbi' ve âlet olmadığı gibi, o hakikatı cidden tanıyan, değil küre-i arzdaki hâdisata, belki kâinata da âlet edemez, diye onları susturdum.

İşte üstadımızın cevabı bitti, biz de bütün kuvvetimizle tasdik ettik.

Risale-i Nur şakirdleri

* *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Risale-i Nur mizanlarından Onüçüncü Söz'ün İkinci Makamının Haşiyesidir

Risale-i Nur'daki hakikî teselliye mahpuslar çok muhtaçtırlar. Hususan gençlik darbesini yeyip, taze ve şirin ömrünü hapiste geçirenlerin, Nurlara ekmek kadar ihtiyaçları var. Evet gençlik damarı, akıldan ziyade hissiyatı dinler... His ve heves ise kördür, akibeti görmez. Bir dirhem hazır lezzeti, ileride bir batman lezzete tercih eder. Bir dakika intikam lezzeti ile katleder, seksen bin saat hapis elemelerini çeker. Ve bir saat sefahet keyfiyle bir namus mes'elesinde; binler gün hem hapsin, hem düşmanın endişesinden sıkıntılarla ömrünün saadeti mahvolur. Bunlara kıyasen bîçare gençlerin çok vartaları var ki: En tatlı hayatını, en acı ve acınacak bir hayata çeviriyorlar. Ve bilhâssa şimalde koca bir devlet, gençlik hevesatını elde ederek, bu asrı fırtınalarıyla sarsıyor. Çünkü akibeti görmeyen kör hissiyatla hareket eden gençlere, ehl-i namusun güzel kızlarını ve karılarını ibahe eder. Belki hamamlarında erkek kadın beraber çıplak olarak girmelerine izin vermeleri cihetinde bu fuhşiyatı teşvik eder. Hem serseri ve fakir olanlara, zenginlerin mallarını helâl eder ki; bütün beşer bu musibete karşı titriyor.

İşte bu asırda İslâm ve Türk gençleri kahramanane davranıp iki cihetten hücum eden bu tehlikeye karşı, Risale-i Nur'un Meyve ve Gençlik Rehberi gibi keskin kılınçlarıyla mukabele etmeleri elzemdir. Yoksa o bîçare genç, hem dünya istikbalini, hem mes'ud hayatını, hem âhiretteki saadetine ve hayat-ı bâkiyesini azablara, elemlere çevirip mahveder ve sû'-i istimal ve sefahetle hastahanelere ve hissiyatın taşkınlıklarıyla hapishanelere düşer. Eyvahlar, esefler ile ihtiyarlığında çok ağlayacak. Eğer terbiye-i Kur'aniye ve Nur'un hakikatlarıyla kendini muhafaza eylese, tam bir kahraman genç ve mükemmel bir insan ve mes'ud bir müslüman ve sair zîhayatlara, hayvanlara bir nevi sultan olur.

Evet bir genç, hapiste yirmidört saat her günkü ömründen tek bir saatini beş farz namazına sarfetse ve ekser günahlardan hapis mani olduğu gibi, o musibete sebebiyet veren hatadan dahi tövbe edip sair zararlı, elemli günahlardan çekilse; hem hayatına, hem istikbaline, hem vatanına, hem milletine, hem akrabasına büyük bir faydası olması gibi o on-onbeş senelik

fâni gençlikle ebedî parlak bir gençliği kazanacağını, başta Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, bütün Kütüb ve Suhuf-u Semaviye kat'î haber verip müjde ediyorlar.

Evet o şirin, güzel gençlik nimetine istikametle, taatle şükretse; hem ziyadeleşir, hem bâkileşir, hem lezzetlenir. Yoksa hem belalı olur, hem elemli, gamlı, kâbuslu olur, gider. Hem akrabasına, hem vatanına, hem milletine muzır bir serseri hükmüne geçirmeğe sebebiyet verir.

Eğer mahpus, zulmen mahkûm olmuş ise, farz namazını kılmak şartıyla, herbir saati, bir gün ibadet olduğu gibi, o hapis onun hakkında bir çilehane-i uzlet olup eski zamanda mağaralara girerek ibadet eden münzevi sâlihlerden sayılabilirler.

Eğer fakir ve ihtiyar ve hasta ve iman hakikatlarına müştak ise; farzını yapmak ve tövbe etmek şartıyla herbir saatleri yirmişer saat ibadet olup hapis ona bir istirahatthane ve merhametkârane ona bakan dostlar için bir muhabbethane, bir terbiyehane, bir derslane hükmüne geçer. O hapiste durmakla hariçteki müşevveş, her taraftaki günahların hücumuna maruz serbestiyetten daha ziyade hoşlanabilir. Hapisten tam terbiye alır. Çıktığı zaman bir kâtil, bir müntakim olarak değil, belki tövbekâr, tecrübeli, terbiyeli, millete menfaatli bir adam çıkar. Hattâ Denizli hapsindeki zâtların az zamanda Nurlardan fevkalâde hüsn-ü ahlâk dersini alanlarını gören bazı alâkadar zâtlar demişler ki: “Terbiye için onbeş sene hapse atmaktan ise, onbeş hafta Risale-i Nur dersini alsalar, daha ziyade onları ıslah eder.”

Madem ölüm ölmüyor ve ecel gizlidir, her vakit gelebilir ve madem kabir kapanmıyor, kafilâ kafilâ arkasında gelenler oraya girip kayboluyorlar ve madem ölüm, ehl-i iman hakkında i'dam-ı ebedîden terhis tezkeresine çevrildiği, hakikat-ı Kur'aniye ile gösterilmiş ve ehl-i dalalet ve sefahet hakkında göz ile görüldüğü gibi bir i'dam-ı ebedîdir; bütün mahbubatından ve mevcudattan bir firak-ı lâyezalîdir. Elbette ve elbette hiç şübhe kalmaz ki, en bahtiyar odur ki; sabır içinde şükretmek ve hapis müddetinden tam istifade ederek Nurların dersini alarak istikamet dairesinde, imanına ve Kur'ana hizmete çalışmaktır.

Ey zevk ve lezzete mübtela insan! Ben yetmişbeş yaşında binler tecrübelerle ve hüccetlerle ve hâdiselerle aynelyakîn bildim ki: Hakikî zevk ve elemsiz lezzet ve kedersiz sevinç ve hayattaki saadet yalnız imandadır ve iman hakikatleri dairesinde bulunur. Yoksa dünyevî bir lezzette çok elemeler var. Bir üzüm tanesini yedirir, on tokat vurur gibi hayatın lezzetini kaçırr.

Ey hapis musibetine düşen bîçareler!. Madem dünyanız ağlıyor ve hayatınız acılaştı; çalışınız, âhiretiniz dahi ağlamasın ve hayat-ı bâkiyeniz gülsün, tatlılaşsın, hapisten istifade ediniz. Nasıl bazan ağır şerait altında düşman karşısında bir saat nöbet, bir sene ibadet hükmüne geçebilir. Öyle de, sizin bu ağır şerait altında herbir saat ibadet zahmeti; çok saatler olup, o zahmetleri rahmetlere çevirir.

* *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Aziz sıddık kardeşlerim,

Hapis musibetine düşenlere ve onlara merhametkârane, sadakatle, hariçten gelen erzaklarına nezaret ve yardım edenlere kuvvetli bir teselliği “Üç Nokta”da beyan edeceğim.

Birinci Nokta: Hapiste geçen ömür günleri, herbir gün on gün kadar bir ibadet kazandırabilir ve fâni saatleri, meyveleri cihetiyle manen bâki saatlere çevirebilir ve beş-on sene ceza ile, milyonlar sene haps-i ebedîden kurtulmağa vesile olabilir. İşte ehl-i iman için bu pek büyük ve çok kıymetdar kazanç şartı, farz namazını kılmak ve hapse sebebiyet veren günahlardan tövbe etmek ve sabır içinde şükretmektir. Zâten hapis çok günahlara manidir, meydan vermiyor.

İkinci Nokta: Zeval-i lezzet elem olduğu gibi, zeval-i elem dahi lezzettir. Evet herkes geçmiş lezzetli, safalı günlerini düşünse; teessüf ve tahassür elem-i manevîsini hissedip “Eyvah” der ve geçmiş musibetli, elemli günlerini tahattur etse; zevalinden bir manevî lezzet hisseder ki: “Elhamdülillah şükür, o bela sevabını bıraktı gitti.” der. Ferah ile teneffüs eder. Demek bir saat muvakkat elem, ruhta bir manevî lezzet bırakır ve lezzetli saat, bilakis elem bırakır. Madem hakikat budur ve madem geçmiş musibet saatleri, elemli ile beraber madum ve yok olmuş ve gelecek bela günleri, şimdi madum ve yoktur ve yoktan elem yok ve madumdan elem gelmez. Meselâ, birkaç gün sonra aç ve susuz olmak ihtimalinden, bugün o niyetle mütemadiyen ekmek yese ve su içse, ne derece divaneliktir. Aynen öyle de, geçmiş ve gelecek elemli saatleri -ki hiç ve madum ve yok olmuşlar- şimdi düşünüp sabırsızlık göstermek ve kusurlu nefsinin bırakıp, Allah’tan şekva etmek gibi “Of, of” etmek divaneliktir. Eğer sağa-sola yani geçmiş ve geleceklere sabır kuvvetini dağıtmazsa ve hazır saate ve güne karşı tutsa, tam kâfi gelir. Sıkıntı ondan bire iner. Hattâ şekva olmasın, ben bu üçüncü Medrese-i Yusufiyede, birkaç gün zarfında, hiç ömrümde görmediğim maddî ve manevî sıkıntılı, hastalıklı musibetimde, hususan

Nur'un hizmetinden mahrumiyetimden gelen me'yusiyet ve kalbî ve ruhî sıkıntılar beni ezdiği sırada, inayet-i İlahiye bu mezkûr hakikatı gösterdi. Ben de sıkıntılı hastalığımın ve hapsimden razı oldum. Çünkü benim gibi kabir kapısında bir bîçareye, gafletle geçebilir bir saatini, on aded ibadet saatleri yapmak büyük kârdır diye şükreyledim.

Üçüncü Nokta: Mahpuslara şefkatkârane hizmetle yardım etmek ve muhtaç oldukları rızıklarını ellerine vermek ve manevî yaralarına tesellilerle merhem sürmekte az bir amel ile büyük bir kazanç var ve dışarıdan gelen yemeklerini onlara vermek, aynı o yemek kadar o gardiyan ve gardiyan ile beraber dâhilde ve hariçte çalışanların -bir sadaka hükmünde- defter-i hasenatına yazılır. Hususan musibetzedede, ihtiyar veya hasta veya fakir veya garib olsa, o sadaka-i maneviyyenin sevabı çok ziyadeleşir.

İşte bu kıymetli kazancın şartı, farz namazını kılmaktır. Tâ ki o hizmeti, Lillah için olsun. Hem bir şartı da, sadakat ve şefkat ve sevinç ile ve minnet etmemek tarzda yardımlarına koşmaktır.

* *

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

Ey hapis arkadaşlarım ve din kardeşlerim!

Size hem dünya azabından, hem âhiret azabından kurtaracak bir hakikati beyan etmek, kalbime ihtar edildi. O da şudur:

Meselâ: Birisi birinin kardeşini veya bir akrabasını öldürmüş. Bir dakika intikam lezzetiyle bir katl, milyonlar dakika hem kalbî sıkıntı, hem hapis azabını çektirir ve maktulün akrabası dahi intikam endişesiyle ve karşısında düşmanını düşünmesiyle, hayatının lezzetini ve ömrünün zevkini kaçıır. Hem korku, hem hiddet azabını çekiyor. Bunun tek bir çaresi var. O da Kur'anın emrettiği ve hak ve hakikat ve maslahat ve insaniyet ve İslâmiyet iktiza ve teşvik ettikleri olan, barışmak ve musalaha etmektir.

Evet, hakikat ve maslahat sulhtur. Çünkü ecel birdir, değişmez. O maktul, herhalde ecel geldiğinden daha ziyade kalmayacaktı. O kâtil ise, o kaza-i İlahiye vasıta olmuş. Eğer barışmak olmazsa, iki taraf da daima korku ve intikam azabını çekerler. Onun içindir ki; “Üç günden fazla bir mü'min diğer bir mü'mine küsmemek” İslâmiyet emrediyor. Eğer o katl, bir adavetten ve bir kinli garazdan gelmemişse ve bir münafık o fitneye vesile olmuş ise; çabuk barışmak elzendir. Yoksa o cüz'î musibet büyük olur, devam eder. Eğer barışsalar ve öldüren tövbe etse ve maktule her vakit dua

etse, o halde her iki taraf çok kazanırlar ve kardeş gibi olurlar. Bir gitmiş kardeşe bedel, birkaç dindar kardeşleri kazanır. Kaza ve kader-i İlahîye teslim olup düşmanını afveder ve bilhâssa madem Risale-i Nur dersini dinlemişler, elbette mabeynlerinde bulunan bütün küsmekleri bırakmağa hem maslahat ve istirahat-ı şahsiye ve umumiye, hem Nur dairesindeki uhuvvet iktiza ediyor.

Nasılki Denizli hapsinde birbirine düşman bütün mahpuslar, Nurlar dersiyile birbirlerine kardeş oldular ve bizim beraetimize bir sebep olup, hattâ dinsizlere, serserilere de o mahpuslar hakkında “Mâşâallah, bârekâllah” dedirttiler ve o mahpuslar tam teneffüs ettiler. Ben burada gördüm ki: Bir tek adamın yüzünden yüz adam sıkıntı çekip beraber teneffüse çıkmıyorlar. Onlara zulüm olur. Mert ve vicdanlı bir mü'min, küçük ve cüz'î bir hata veya menfaatle yüzer zararı ehl-i imana vermez. Eğer hata etse verse, çabuk tövbe etmek lâzımdır.

* *

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

Aziz yeni kardeşlerim ve eski mahpuslar!

Benim kat'î kanaatım gelmiş ki; buraya girmemizin inayet-i İlahiye cihetinde bir ehemmiyetli sebebi sizsiniz. Yani, Nurlar tesellileriyle ve iman hakikatlarıyla sizi bu hapis musibetinin sıkıntılarından ve dünyevî çok zararlarından ve boşu boşuna gam ve hüzn ile giden hayatınızı faydasızlıktan, bâd-i heva zayı' olmasından ve dünyanızın ağlaması gibi âhiretinizi ağlamaktan kurtarıp tam bir teselli size vermektir. Madem hakikat budur. Elbette siz dahi, Denizli mahpusları ve Nur talebeleri gibi birbirinize kardeş olmanız lâzımdır. Görüyorsunuz ki: Bir bıçak içinize girmemek ve birbirinize tecavüz etmemek için dışarıdan gelen bütün eşyanız ve yemek ve ekmeğinizi ve çorbanızı karıştırıyorlar. Size sadakatla hizmet eden gardiyanlar çok zahmet çekiyorlar. Hem siz, beraber teneffüse çıkmıyorsunuz. Güya canavar ve vahşi gibi birbirinize saldıracaksınız. İşte şimdi sizin gibi fitrî kahramanlık damarını taşıyan yeni arkadaşlar, bu zamanda manevî büyük bir kahramanlık ile heyete deyiniz ki: “Değil elimize bıçak, belki mavzer ve rovelver de verilse, hem emir de verilse, biz bu bîçare ve bizim gibi musibettede arkadaşlarımıza dokunmayacağız. Eskiden yüz düşmanlık ve adavetimiz dahi olsa da, onları helâl edip hatırlarını kırmamağa çalışacağımıza, Kur'anın ve iman ve uhuvvet-i

İslâmiyenin ve maslahatımızın emriyle ve irşadıyla karar verdik.” diyerek,
bu hapsi bir mübarek dershaneye çeviriniz.

* *

Onüçüncü Söz'ün İkinci Makamının Zeyli

Leyle-i Kadir'de ihtar edilen bir mes'ele-i mühimme

Leyle-i Kadir'de kalbe gelen pek geniş ve uzun bir hakikate, pek kısaca bir işaret edeceğiz. Şöyle ki:

Nev'-i beşer bu son harb-i umumînin eşedd-i zulüm ve eşedd-i istibdadı ile ve merhametsiz tahribatı ile ve bir tek düşmanın yüzünden yüzer masumu perişan etmesiyle ve mağlubların dehşetli me'yusiyetleriyle ve galiblerin dehşetli telaş ve hâkimiyetlerini muhafaza ve büyük tahribatlarını tamir edememelerinden gelen dehşetli vicdan azablarıyla ve dünya hayatının bütün bütün fânî ve muvakkat olması ve medeniyet fantaziyelerinin aldatıcı ve uyutucu olduğu umuma görünmesiyle ve fitrat-ı beşeriyedeki yüksek istidadatın ve mahiyet-i insaniyesinin umumî bir surette dehşetli yaralanmasıyla ve gaflet ve dalaletin, sert ve sağır olan tabiatın, Kur'anın elmas kılıncı altında parçalanmasıyla ve gaflet ve dalaletin en boğucu, aldatıcı en geniş perdesi olan siyaset-i rûy-i zeminin pek çirkin, pek gaddarane hakikî sureti görünmesiyle elbette ve elbette hiç şübhe yok ki: Şimalde, garbda, Amerika'da emareleri görüldüğüne binaen nev'-i beşerin maşuk-u mecazîsi olan hayat-ı dünyeviye, böyle çirkin ve geçici olmasından fitrat-ı beşerin hakikî sevdiği, aradığı hayat-ı bâkiyeyi bütün kuvvetiyle arayacak ve elbette hiç şübhe yok ki: Bin üçyüzaltmış senede, her asırda üçyüzelli milyon şakirdi bulunan ve her hükmüne ve davasına milyonlar ehl-i hakikat tasdik ile imza basan ve her dakikada milyonlar hâfızların kalbinde kudsiyet ile bulunup lisanlarıyla beşere ders veren ve hiçbir kitabda emsali bulunmayan bir tarzda, beşer için hayat-ı bâkiyeyi ve saadet-i ebediyeyi müjde veren ve bütün beşerin yaralarını tedavi eden Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın şiddetli, kuvvetli ve tekrarlı binler âyâtıyla, belki sarihan ve işareten onbinler defa dava edip haber veren ve sarsılmaz kat'î delillerle, şübhe getirmez hadsiz hüccetleriyle hayat-ı bâkiyeyi kat'iyetle müjde ve saadet-i ebediyeyi ders vermesi, elbette nev'-i beşer bütün bütün aklını kaybetmezse, maddî veya manevî bir kıyamet başlarına kopmazsa; İsveç, Norveç, Finlandiya ve İngiltere'nin Kur'anı kabul etmeğe çalışan meşhur hatibleri ve Amerika'nın din-i hakkı arayan

ehemmiyetli cem'iyeti gibi rûy-i zeminin geniş kıt'aları ve büyük hükûmetleri Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ı arayacaklar ve hakikatlerini anladıktan sonra bütün ruh u canlarıyla sarılacaklar. Çünkü bu hakikat noktasında kat'ıyyen Kur'anın misli yoktur ve olamaz ve hiçbir şey bu mu'cize-i ekberin yerini tutamaz.

Sâniyen: Madem Risale-i Nur, bu mu'cize-i kübranın elinde bir elmas kılınç hükmünde hizmetini göstermiş ve muannid düşmanlarını teslime mecbur etmiş. Hem kalbi, hem ruhu, hem hissiyatı tam tenvir edecek ve ilâçlarını verecek bir tarzda hazine-i Kur'aniyenin dellâllığını yapan ve ondan başka me'hazı ve mercii olmayan ve bir mu'cize-i maneviyesi bulunan Risale-i Nur o vazifeyi tam yapıyor ve aleyhindeki dehşetli propagandalara ve gayet muannid zındıklara tam galebe çalmış ve dalaletin en sert kuvvetli kal'ası olan tabiatı, Tabiat Risalesi'yle parça parça etmiş ve gafletin en kalın ve boğucu ve geniş daire-i âfâkında ve fennin en geniş perdelerinde Asâ-yı Musa'daki Meyve'nin Altıncı Mes'elesi ve Birinci, İkinci, Üçüncü, Sekizinci Hüccetleriyle gayet parlak bir tarzda gafleti dağıtıp, nur-u tevhidi göstermiş.

Elbette bize lâzım ve millete elzemdir ki, şimdi resmen izin verilen din tedrisatı için hususî dershaneler açılmağa izin verilmesine binaen, Nur şakirdleri mümkün olduğu kadar her yerde küçücük birer derslane-i Nuriye açmak lâzımdır. Gerçi herkes kendi kendine bir derece istifade eder, fakat herkes herbir mes'elesini tam anlamaz. İman hakikatlarının izahı olduğu için; hem ilim, hem marifetullah, hem huzur, hem ibadettir. Eski medreselerde beş-on seneye mukabil, inşaallah Nur medreseleri beş-on haftada aynı neticeyi temin edecek ve yirmi senedir ediyor. Hem hükûmet, bu millet ve vatanın hayat-ı dünyeviyesine ve siyasiyesine ve uhreviyesine pek çok faidesi bulunan bu Kur'an lemaatlarına ve Kur'an dellâlı olan Risale-i Nur'a değil ilişmek, belki tamamıyla terviç ve neşrine çalışmaları elzemdir ki; geçen dehşetli günahlara keffaret ve gelecek şiddetli belalara ve anarşiliğe karşı bir sed olabilsin.

Said Nursî

Yirmialtıncı Lem’adan Yedinci Rica

Bir zaman ihtiyarlığımın başlangıcında, Eski Said’in gülmeleri Yeni Said’in ağlamalarına inkılab ettiği hengâmda, Ankara’daki ehl-i dünya, beni Eski Said zannedip oraya istediler; gittim. Güz mevsiminin âhirlerinde Ankara’nın benden çok ziyade ihtiyarlanmış, yıpranmış, eskimiş kal’asının başına çıktım. O kal’a, tahaccür etmiş hâdisat-ı tarihiye suretinde bana göründü. Senenin ihtiyarlık mevsimiyle benim ihtiyarlığım, kal’anın ihtiyarlığı, beşerin ihtiyarlığı, şanlı Osmanlı Devleti’nin ihtiyarlığı ve Hilafet saltanatının vefatı ve dünyanın ihtiyarlığı; bana gayet hazîn ve rikkatli ve firkatli bir halet içinde, o yüksek kal’ada geçmiş zamanın derelerine ve gelecek zamanın dağlarına baktırdı ve baktım. Birbiri içinde beni ihata eden dört-beş ihtiyarlık karanlıkları içinde, Ankara’da en kara bir halet-i ruhiye hissettiğimden, ⁴(Haşiye) bir nur, bir teselli, bir rica aradım.

Sağa, yani mazi olan geçmiş zamana bakıp teselli ararken; bana mazi, pederimin ve ecdadımın ve nev’imin bir mezar-ı ekberi suretinde göründü, teselli yerine vahşet verdi. Sol tarafım olan istikbale derman ararken baktım. Gördüm ki: Benim ve emsalimin ve nesl-i âtinin büyük ve karanlıklı bir kabri suretinde göründü, ünsiyet yerine dehşet verdi. Sağ ile soldan tevahhuş edip hazır günüme baktım. O gafletli ve tarihvari nazarıma o hazır gün, yarım ölmekte ve hareket-i mezbuhanedeki ızdırab çeken cismimin cenazesini taşıyan bir tabut suretinde göründü. Sonra bu cihetten dahi me’yus olunca, başımı kaldırıp ömrümün ağacının başına baktım. Gördüm ki; o ağacın tek bir meyvesi var, o da benim cenazemdir; o ağaç üstünde duruyor, bana bakıyor. O cihetten dahi tevahhuş edip başımı aşağıya eğdim, o ömür ağacının aşağısına, köküne baktım. Gördüm ki: O aşağıda olan toprak, kemiklerimin toprağıyla, mebde-i hilkatimin toprağı birbirine karışmış bir surette ayaklar altında çiğneniyor gördüm. O da derman değil, belki derdime dert kattı. Sonra mecburiyetle arkama baktım. Gördüm ki; esassız, fâni olan dünya, hiçlik derelerinde ve yokluk zulûmatında yuvarlanıp gidiyor. Derdime merhem ararken, zehir ilâve etti. O cihette dahi hayır göremediğimden ön tarafıma baktım; ileriye nazarımı gönderdim. Gördüm ki; kabir kapısı tam yolumun üstünde açık görünüp,

ağzını açmış bana bakıyor. Onun arkasında ebed tarafına giden cadde ve o caddede giden kabileler uzaktan uzağa nazara çarpıyor.

Ve bu altı cihetten gelen dehşetlere karşı bana nokta-i istinad ve silâh-ı müdafaa olacak, cüz'î bir cüz'-i ihtiyarîden başka birşey elimde yok. O hadsiz a'da ve hesabsız muzır şeylere karşı tek bir silâh-ı insanî olan o cüz'-i ihtiyarî; hem nâkıs, hem kısa, hem âciz, hem icadsız olduğundan, kesbden başka birşey elinden gelmez. Ne geçmiş zamana geçebilir, tâ ondan bana gelen hüznleri sustursun ve ne de istikbale hulûl edebilir, tâ ondan gelen korkuları men'etsin. Geçmiş ve geleceklere ait emellerime ve elemelerime faidesi olmadığını gördüm.

Bu altı cihetten gelen dehşet ve vahşet ve karanlık ve me'yusiyet içinde çırpındığım hengâmda, birden Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın semasında parlayan iman nurları imdada yetişti. O altı ciheti o kadar tenvir edip ışıktandırdı ki; gördüğüm o vahşetler, o karanlıklar yüz derece tezauf etse idi, yine o nur, onlara karşı kâfi ve vâfi idi. Bütün o dehşetleri birer birer teselliye ve o vahşetleri birer birer ünsiyete çevirdi. Şöyle ki:

İman, o vahşetli geçmiş zamanın mezar-ı ekber suretini yırtıp, ünsiyetli bir meclis-i münevver ve bir mecma-i ahabab olduğunu biaynelyakîn, bihakkalyakîn gösterdi.

Hem iman, bir kabir-i ekber suretinde nazar-ı gaflete görünen gelecek zamanı, sevimli saadet saraylarında bir ziyafet-i Rahmaniye meclisi suretinde biilmelyakîn gösterdi.

Hem iman, nazar-ı gaflete bir tabut vaziyetinde görünen hazır zamanı ve o hazır günün tabutiyet şeklini kırıp, o hazır gün uhrevî bir ticaretgâh dükkânı ve şaşaalı bir misafirhane-i Rahmanî suretinde bilmüşahede gösterdi.

Hem iman, nazar-ı gafletle ömür ağacının başında cenaze şeklinde görünen tek meyvesi cenaze olmadığını, belki ebedî bir hayata mazhar ve ebedî bir saadete namzed olan ruhumun, eskimiş yuvasından, yıldızlarda gezmek için çıktığını biilmelyakîn gösterdi.

Hem iman; kemiklerimle, mebbe-i hilkatimin toprağı, ayak altında ehemmiyetsiz mahvolmuş kemikler olmadığını; belki o toprak, rahmet kapısı ve Cennet salonunun bir perdesi olduğunu sırr-ı iman ile gösterdi.

Hem iman; nazar-ı gafletle, arkamda, hiçlikte, yokluk karanlığında yuvarlanan dünyanın vaziyetini sırr-ı Kur'an ile gösterdi ki; o zahirî zulûmatta yuvarlanan dünya ise; vazifesi bitmiş, manasını ifade etmiş, neticelerini kendine bedel vücudda bırakmış bir kısım mektubat-ı

Samedaniye ve sahaif-i nukuş-u Sübhaniye olduğunu gösterdi. Dünyanın mahiyeti ne olduğunu biilmelyakîn bildirdi.

Hem iman, ileride gözünü açıp bana bakan kabri ve kabrin arkasında ebede giden caddeyi, nur-u Kur'an ile gösterdi ki; o kabir, kuyu kapısı değil, belki âlem-i nurun kapısıdır. Ve o yol ise; hiçliğe ve ademistana değil, belki vücuda, nuristana ve saadet-i ebediyeye giden yol olduğunu tam kanaat verecek bir derecede gösterdiğinden, dertlerime hem derman, hem merhem oldu.

Hem iman, o elinde pek cüz'î bir kesb bulunan cüz'î bir cüz'-i ihtiyarî yerine, o hadsiz düşman ve zulmetlere karşı, gayr-ı mütenahî bir kudrete istinad etmek ve hadsiz bir rahmete intisab etmek için o cüz'-i ihtiyarînin eline bir vesika veriyor.. belki de iman, o cüz'-i ihtiyarînin elinde bir vesika oluyor. Hem o cüz'-i ihtiyarî olan silâh-ı insanî, gerçi zâtında hem kısa, hem âciz, hem noksandır. Fakat nasilki bir asker, cüz'î kuvvetini devlet hesabına istimal ettiği vakit, binler derece kuvvetinden fazla işler görür; öyle de sırr-ı imanla o cüz'î cüz'-i ihtiyarî, Cenab-ı Hak namına onun yolunda istimal edilse, beşyüz sene genişliğinde bir Cennet'i dahi kazanabilir.

Hem iman, geçmiş ve gelecek zamana nüfuz edemeyen o cüz'-i ihtiyarînin dizginini cismin elinden alıp, kalbe ve ruha teslim eder. Ruh ve kalbin daire-i hayatı ise, cisim gibi hazır zamana münhasır olmadığından, pek çok seneler maziden, pek çok seneler istikbalden daire-i hayatına dâhil olduğundan; o cüz'-i ihtiyarî, cüz'iyetten çıkıp külliyet kesb eder. Zaman-ı mazinin en derin derelerine kuvvet-i iman ile girebildiği ve hüznlerin zulmetlerini def'edebildiği gibi; nur-u iman ile istikbalin en uzak dağlarına kadar çıkar, korkuları izale eder.

İşte ey benim gibi ihtiyarlık zahmetini çeken ihtiyar ve hemşire ihtiyareler! Madem elhamdülillah biz ehl-i imanınız ve madem imanda bu kadar nurlu, lezzetli, sevimli, şirin defineler var ve madem ihtiyarlığımız bizi bu definenin içine daha ziyade sevk ediyor.. elbette imanlı ihtiyarlıktan şekva değil, belki binler teşekkür etmeliyiz.

Sekizinci Rica

İhtiyarlığın alâmeti olan beyaz kıllar saçıma düştüğü bir zamanda, gençliğin derin uykusunu daha ziyade kalınlaştıran Harb-i Umumî'nin dağdağaları ve esaretimin keşmekeşlikleri ve son İstanbul'a geldiğim vakit ehemmiyetli bir şan ü şeref vaziyeti; hattâ Halifeden, Şeyhülislâmdan, Başkumandandan tut, tâ medrese talebelerine kadar haddimden çok ziyade bir hüsn-ü teveccüh ve iltifat gösterdikleri cihetle, gençlik sarhoşluğu ve o vaziyetin verdiği halet-i ruhiye, o uykuyu o derece kalınlaştırmıştı ki; âdeta dünyayı daimî, kendimi de lâyemutane dünyaya yapışmış bir vaziyet-i acibede görüyordum.

İşte o zamanda, İstanbul'un Bayezid câmi-i mübarekine, Ramazan-ı Şerifte, ihlaslı hâfızları dinlemeye gittim. Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, semavî yüksek hitabıyla beşerin fenasını ve zîhayatın vefatını haber veren gayet kuvvetli bir surette **كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ** fermanını, hâfızların lisanıyla ilân etti. Kulağıma girip, tâ kalbimin içine yerleşip, o pek kalın gaflet ve uyku ve sarhoşluk tabakalarını parça parça etti. Câmiden çıktım. Daha çoktan beri başımda yerleşen o eski uykunun sersemliğiyle birkaç gün başımda bir fırtına, dumanlı bir ateş ve pusulasını şaşırılmış gemi gibi kendimi gördüm. Âyinede saçıma baktıkça, beyaz kıllar bana diyorlar: “Dikkat et!” İşte o beyaz kılların ihtarıyla vaziyet tavazzuh etti. Baktım ki; çok güvendiğim ve ezvakına meftun olduğum gençlik elveda diyor ve muhabbetiyle pek çok alâkadar olduğum hayat-ı dünyeviye sönmeye başlıyor ve pek çok alâkadar ve âdeta âşık olduğum dünya, bana “Uğurlar olsun!” deyip, misafirhaneden gideceğimi ihtar ediyor. Kendisi de “Allah'a ısmarladık!” deyip, o da gitmeye hazırlanıyor. Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan **كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ** âyetinin külliyyetinde: “Nev'-i insanî bir nefistir, dirilmek üzere ölecek. Ve Küre-i Arz dahi bir nefistir, bâki bir surete girmek için o da ölecek. Dünya dahi bir nefistir, âhîret suretine girmek için o da ölecek!” manası, âyetin işaretinden kalbe açılıyordu.

İşte bu halette vaziyetime baktım ki; medar-ı ezvak olan gençlik gidiyor, menşe-i ahzan olan ihtiyarlık yerine geliyor. Ve gayet parlak ve nuranî hayat gidiyor; zahirî karanlıklı dehşetli ölüm, yerine gelmeye hazırlanıyor. Ve o

çok sevimli ve daimî zannedilen ve gafillerin maşukası olan dünya, pek sür'atle zevale kavuşuyor gördüm.

Kendi kendimi aldatmak ve yine başımı gaflete sokmak için, İstanbul'da haddimden çok fazla gördüğüm makam-ı içtimaînin ezvakına baktım, hiçbir faidesi olmadı. Bütün onların teveccühü, iltifatı, tesellileri; yakınımnda olan kabir kapısına kadar gelebilir, orada söner. Ve şöhretperestlerin bir gaye-i hayali olan şan ü şerefın süslü perdesi altında sakil bir riya, soğuk bir hodefuruşluk, muvakkat bir sersemlik suretinde gördüğümnden, anladım ki; beni şimdiye kadar aldatan bu işler, hiçbir teselli veremez ve onlarda hiçbir nur yok.

Yine tam uyanmak için, Kur'anın semavî dersini işitmek üzere, yine Bayezid Câmîindeki hâfızları dinlemeye başladım. O vakit o semavî dersten *وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا* ilâ âhir.. nev'inden kudsi fermanlarla müjdeler işittim. Kur'andan aldığım feyz ile hariçten teselli aramak değil, belki dehşet ve vahşet ve me'yusiyet aldığım noktalar içinde teselliği, ricayı, nuru aradım. Cenab-ı Hakk'a yüzbin şükür olsun ki; ayn-ı dert içinde dermanı buldum, ayn-ı zulmet içinde nuru buldum, ayn-ı dehşet içinde teselliği buldum. En evvel herkesi korkutan, en korkunç tevehhüm edilen ölümün yüzüne baktım.. nur-u Kur'an ile gördüm ki: Ölümün peçesi gerçi karanlık, siyah, çirkin ise de; fakat mü'min için asıl sîması nuranîdir, güzeldir gördüm. Ve çok risalelerde bu hakikatı kat'î bir surette isbat etmişiz. Sekizinci Söz ve Yirminci Mektub gibi çok risalelerde izah ettiğimiz gibi; ölüm i'dam değil, firak değil, belki hayat-ı ebediyenin mukaddemesidir, mebedidir ve vazife-i hayat külfetinden bir paydostur, bir terhistir, bir tebdil-i mekândır. Berzah âlemine göçmüş kabile-i ahaba kavuşmaktır. Ve hâkeza bunlar gibi hakikatlar ile ölümün hakikî güzel sîmasını gördüm. Korkarak değil, belki bir cihetle müştakane mevtin yüzüne baktım. Ehl-i tarîkatça rabîta-i mevtin bir sırrını anladım.

Sonra herkesi zevaliyle ağlatan ve herkesi kendine meftun ve müştak eden ve günah ve gaflet ile geçen ve geçmiş gençliğime baktım; o güzel süslü çarşafı (elbisesi) içinde, gayet çirkin, sarhoş, sersem bir yüz gördüm. Eğer mahiyetini bilmeseydim birkaç sene beni sarhoş edip güldürmesine bedel, yüz sene dünyada kalsam beni ağlattıracaktı. Nasılki öylelerden birisi ağlayarak demiş: *لَيْتَ الشَّبَابَ يَعُودُ يَوْمًا فَأَخْبِرَهُ بِمَا فَعَلَ الْمَشِيبُ* Yani: “Keşke gençliğim bir gün dönseydi, ihtiyarlık benim başıma ne kadar hazîn haller getirdiğini ona şekva edip söyleyecektim.” Evet bu zât gibi gençliğin mahiyetini bilmeyen ihtiyarlar, gençliklerini düşünüp, teessüf ve tahassürle

ağlıyorlar. Halbuki gençlik, eğer ehl-i kalb, ehl-i huzur ve aklı başında ve kalbi yerinde bulunan mü'minlerde olsa, ibadete ve hayrata ve ticaret-i uhreviyeye sarfedilse; en kuvvetli bir vesile-i ticaret ve güzel ve şirin bir vasıta-i hayrattır. Ve o gençlik, vazife-i diniyesini bilip sû'-i istimal etmeyenlere; kıymetdar, zevkli bir nimet-i İlahiyedir. Eğer istikamet, iffet, takva beraber olmazsa çok tehlikeleri var. Taşkınılıklarıyla, saadet-i ebediyesini ve hayat-ı uhreviyesini zedeler, belki hayat-ı dünyeviyesini de berbad eder. Belki bir iki sene gençlik zevkine bedel, ihtiyarlıkta çok seneler gam ve keder çeker. Madem ekser insanlarda gençlik zararlı düşüyor, biz ihtiyarlar Allah'a şükretmeliyiz ki, gençlik tehlikelerinden ve zararlarından kurtulduk. Herşey gibi, elbette gençliğin dahi lezzetleri gidecek. Eğer ibadete ve hayra sarfedilmiş ise; o gençliğin meyveleri onun yerinde bâki kalıp, hayat-ı ebediyede bir gençlik kazanmasına vesile olur.

Sonra ekser nâsın âşık ve mübtela olduğu dünyaya baktım. Nur-u Kur'an ile gördüm ki; birbiri içinde üç küllî dünya var. Birisi esma-i İlahiyeye bakar, onların âyinesidir. İkinci yüzü âhirete bakar, onun mezraasıdır. Üçüncü yüzü, ehl-i dünyaya bakar, ehl-i gafletin mel'abegâhıdır. Hem herkesin bu dünyada koca bir dünyası var. Âdeta insanlar adedince dünyalar birbiri içine girmiş. Fakat herkesin hususî dünyasının direği, kendi hayatıdır. Ne vakit cismi kırılrsa, dünyası başına yıkılır; kıyameti kopar. Ehl-i gaflet, kendi dünyasının böyle çabuk yıkılacak vaziyetini bilmediklerinden, umumî dünya gibi daimî zannedip perestiş eder.

Başkalarının dünyası gibi çabuk yıkılır, bozulur, benim de hususî bir dünyam var. Bu hususî dünyam, bu kısacık ömrümle ne faidesi var diye düşündüm. Nur-u Kur'an ile gördüm ki: Hem benim, hem herkes için, şu dünya muvakkat bir ticaretgâh ve her gün dolar boşalır bir misafirhane ve gelen geçenlerin alış-verişi için yol üstünde kurulmuş bir pazar ve Nakkaş-ı Ezelî'nin teceddüd eden (hikmetle yazar bozar) bir defteri ve her bahar bir yaldızlı mektubu ve herbir yaz bir manzum kasidesi ve o Sâni'-i Zülcelal'in cilve-i esmasını tazelandiren, gösteren âyineleri ve âhiretin fidanlık bir bahçesi ve rahmet-i İlahiyenin bir çiçekdanlığı ve âlem-i bekada gösterilecek olan levhaları yetiştirmeye mahsus muvakkat bir tezgâhı mahiyetinde gördüm. Bu dünyayı bu surette yaratan Hâlık-ı Zülcelal'e yüzbin şükrettim. Ve anladım ki; dünyanın, âhirete ve esma-i İlahiyeye bakan güzel içyüzlerine karşı nev'-i insana muhabbet verilmişken, o muhabbeti sû'-i istimal ederek fâni, çirkin, zararlı, gafletli yüzüne karşı

sarfettiğinden, حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ hadîs-i şerifinin sırrına mazhar olmuşlar.

İşte ey ihtiyar ve ihtiyareler! Ben Kur'an-ı Hakîm'in nuruyla ve ihtiyarlığımın ihtarıyla ve iman dahi gözümü açmasıyla bu hakikatı gördüm ve çok risalelerde kat'î bürhanlarla isbat ettim. Kendime hakikî bir teselli ve kuvvetli bir rica ve parlak bir ziya gördüm. Ve ihtiyarlığıma memnun oldum ve gençliğin gitmesinden mesrur oldum. Siz de ağlamayınız ve şükrediniz. Madem iman var ve hakikat böyledir; ehl-i gaflet ağlasın, ehl-i dalalet ağlasın.

* * *

Meyve Risalesi'nden Altıncı Mes'ele

[Risale-i Nur'un çok yerlerinde izahı ve kat'î hadsiz hüccetleri bulunan iman-ı billah rüknünün binler küllî bürhanlarından bir tek bürhana kısaca bir işarettir.]

Kastamonu'da lise talebelerinden bir kısmı yanıma geldiler. “Bize Hâlıkımızı tanıttır, muallimlerimiz Allah'tan bahsetmiyorlar.” dediler. Ben dedim: Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla mütemadiyen Allah'tan bahsedip Hâlıkı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz.

Meselâ: Nasılki mükemmel bir eczahane ki, her kavanozunda hârika ve hassas mizanlarla alınmış hayattar macunlar ve tiryaklar var. Şübhesiz gayet meharetli ve kimyager ve hakîm bir eczacıyı gösterir. Öyle de, küre-i arz eczahanesinde bulunan dört yüz bin çeşit nebatat ve hayvanat kavanozlarındaki zîhayat macunlar ve tiryaklar cihetiyle, bu çarşıdaki eczahaneden ne derece ziyade mükemmel ve büyük olması nisbetinde, okuduğunuz fenn-i tıp mikyasıyla küre-i arz eczahane-i kübrasının eczacısı olan Hakîm-i Zülcelal'i hattâ kör gözlere de gösterir, tanıttırır.

Hem meselâ: Nasıl bir hârika fabrika ki, binler çeşit çeşit kumaşları basit bir maddeden dokuyor. Şeksiz, bir fabrikatörü ve meharetli bir makinisti tanıttırır. Öyle de, küre-i arz denilen yüzbinler başlı, her başında yüzbinler mükemmel fabrika bulunan bu seyyar makine-i Rabbaniye, ne derece bu insan fabrikasından büyükse, mükemmelse, o derecede okuduğunuz fenn-i makine mikyasıyla küre-i arzın ustasını ve sahibini bildirir ve tanıttırır.

Hem meselâ, nasılki gayet mükemmel binbir çeşit erzak etrafından celbedip içinde muntazaman istif ve ihzar edilmiş depo ve iâşe anbarı ve dükkân, şeksiz bir fevkalâde, iâşe ve erzak mâlikini ve sahibini ve memurunu bildirir. Öyle de, bir senede yirmidört bin senelik bir dairede muntazaman seyahat eden ve yüzbinler ve ayrı ayrı erzak isteyen taifeleri içine alan ve seyahatıyla mevsimlere uğrayıp, baharı bir büyük vagon gibi, binler ayrı ayrı taamlarla doldurarak, kışta erzakı tükenen bîçare zîhayatlara getiren ve küre-i arz denilen bu Rahmanî iâşe anbarı ve bir sefine-i

Sübhaniye ve binbir çeşit cihazatı ve malları ve konserve paketleri taşıyan bu depo ve dükkân-ı Rabbanî, ne derece o fabrikadan büyük ve mükemmel ise; okuduğunuz ve okuyacağınız fenn-i iâşe mikyasıyla, o kat'iyette ve o derecede küre-i arz deposunun sahibini, mutasarrıfını, müdebbirini bildirir, tanıttırır, sevdirebilir.

Hem nasılkı dörtyüz bin millet içinde bulunan ve her milletin istediği erzakı ayrı ve istimal ettiği silâhı ayrı ve giydiği elbisesi ayrı ve talimatı ayrı ve terhisatı ayrı olan bir ordunun mu'cizekâr bir kumandanı, tek başıyla bütün o ayrı ayrı milletlerin ayrı ayrı erzaklarını ve çeşit çeşit esliha ve elbiselerini ve cihazatlarını, hiçbirini unutmuyarak ve şaşırmayarak verdiği o acib ordu ve ordugâh, şübhesiz bedahetle o hârika kumandanı gösterir, takdîrkârane sevdirebilir.

Aynen öyle de, zemin yüzünün ordugâhında ve her baharda yeniden silâh altına alınmış bir yeni ordu-yu Sübhanîde, nebatat ve hayvanat milletlerinden dörtyüz bin nev'in çeşit çeşit elbise, erzak, esliha, talim, terhisleri gayet mükemmel ve muntazam ve hiçbirini unutmuyarak ve şaşırmayarak bir tek kumandan-ı a'zam tarafından verilen küre-i arzın bahar ordugâhı, ne derece mezkûr insan ordu ve ordugâhından büyük ve mükemmel ise, sizin okuyacağınız fenn-i askerî mikyasıyla dikkatli ve akıllı başında olanlara o derece küre-i arzın Hâkimini ve Rabbini ve Müdebbirini ve Kumandan-ı Akdes'ini hayretler ve takdislerle bildirir ve tahmid ve tesbihle sevdirebilir.

Hem nasılkı: Bir hârika şehirde milyonlar elektrik lâmbaları hareket ederek her yeri gezerler, yanmak maddeleri tükenmiyor bir tarzdaki elektrik lâmbaları ve fabrikası, şeksiz, bedahetle elektriği idare eden ve seyyar lâmbaları yapan ve fabrikayı kuran ve iştiâl maddelerini getiren bir mu'cizekâr ustayı ve fevkalâde kudretli bir elektrikçiye hayretler ve tebriklerle tanıttırır, yaşasınlar ile sevdirebilir. Aynen öyle de, bu âlem şehirde dünya sarayının damındaki yıldız lâmbaları, bir kısmı -kozmoğrafyanın dediğine bakılsa- küre-i arzdan bin defa büyük ve top güllesinden yetmiş defa sür'atli hareket ettikleri halde, intizamını bozmuyor, birbirine çarpıyor, sönmüyor, yanmak maddeleri tükenmiyor. Okuduğunuz kozmoğrafyanın dediğine göre, küre-i arzdan bir milyon defadan ziyade büyük ve bir milyon seneden ziyade yaşayan ve bir misafirhane-i Rahmaniyyede bir lâmba ve soba olan güneşimizin yanmasının devamı için, her gün küre-i arzın denizleri kadar gazyağı ve dağları kadar kömür veya bin arz kadar odun yığınları lâzımdır ki sönmessin. Ve onu ve onun gibi ulvî

yıldızları gazyağsız, odunsuz, kömürsüz yandıran ve söndürmeyen ve beraber çabuk gezdiren ve birbirine çarptırmayan bir nihayetsiz kudreti ve saltanatı, ışık parmaklarıyla gösteren bu kâinat şehr-i muhteşemindeki dünya sarayının elektrik lâmbaları ve idareleri ne derece o misalden daha büyük, daha mükemmeldir; o derecede sizin okuduğunuz veya okuyacağınız fenn-i elektrik mikyasıyla bu meşher-i a'zam-ı kâinatın Sultanını, Münevvirini, Müdebbirini, Sâni'ini, o nuranî yıldızları şahid göstererek tanıttırır. Tesbihatla, takdisatla sevdirebilir, perestîş ettirir.

Hem meselâ, nasılkı bir kitab bulunsa ki: Bir satırında bir kitab ince yazılmış ve herbir kelimesinde ince kalemle bir sure-i Kur'aniye yazılmış, gayet manidar ve bütün mes'eleleri birbirini teyid eder ve kâtibini ve müellifini fevkalâde meharetli ve iktidarlı gösteren bir acib mecmua; şeksiz, gündüz gibi, kâtib ve musannifini kemalâtıyla, hünelerleriyle bildirir, tanıttırır. Mâşâallah, Bârekâallah cümleleriyle takdir ettirir. Aynen öyle de, bu kâinat kitab-ı kebiri ki; bir tek sahifesi olan zemin yüzünde ve bir tek forması olan baharda, üçyüz bin ayrı ayrı kitablar hükmündeki üçyüz bin nebatî ve hayvanî taifeleri beraber, birbiri içinde, yanlışsız hatasız, karıştırmayarak, şaşırmayarak; mükemmel, muntazam ve bazan ağaç gibi bir kelimede bir kasideyi ve çekirdek gibi bir noktada bir kitabın tamam fihristesini yazan bir kalem işlediğini gözümüzle gördüğümüz bu nihayetsiz manidar ve her kelimesinde çok hikmetler bulunan şu mecmua-i kâinat ve bu mücessem Kur'an-ı Ekber-i Âlem, mezkûr misaldeki kitaptan ne derece büyük ve mükemmel ve manidar ise, o derecede sizin okuduğunuz fenn-i hikmet-ül eşya ve mektebde bilfiil mübaşeret ettiğiniz fenn-i kıraat ve fenn-i kitabet, geniş mikyaslarıyla ve dûrbîn gözleriyle bu kitab-ı kâinatın nakkaşını, kâtibini hadsiz kemalâtıyla tanıttırır. "Allahü Ekber" cümlesiyle bildirir, "Sübhanallah" takdisiyle tarif eder, "Elhamdülillah" senalarıyla sevdirebilir. İşte bu fenlere kıyasen, yüzer fünundan herbir fen, geniş mikyasıyla ve hususî âyinesiyle ve dûrbînli gözüyle ve ibretli nazarlarıyla bu kâinatın Hâlık-ı Zülcelalini esmasıyla bildirir; sıfâtını, kemalâtını tanıttırır.

İşte bu muhteşem ve parlak bir bürhan-ı vahdaniyet olan mezkûr hücceti ders vermek içindir ki: Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan çok tekrar ile en ziyade *خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ* ve *رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ* âyetleriyle Hâlıkımızı bize tanıttırıyor, diye o mektebli gençlere dedim. Onlar dahi tamamıyla kabul edip tasdik ederek: "Hadsiz şükür olsun Rabbimize ki; tam kudsî ve ayn-ı hakikat bir ders aldık. Allah senden razı olsun." dediler. Ben de dedim:

“İnsan binler çeşit elemeler ile müteallim ve binler nevi lezzetler ile mütelezziz olacak bir zîhayat makine ve gayet derece acziyle beraber hadsiz maddî, manevî düşmanları ve nihayetsiz fakrıyla beraber hadsiz zahirî ve bâtinî ihtiyaçları bulunan ve mütemadiyen zeval ve firak tokatlarını yiyen bir bîçare mahluk iken, birden iman ve ubudiyetle böyle bir Padişah-ı Zülcelal’e intisab edip bütün düşmanlarına karşı bir nokta-i istinad ve bütün hacatına medar bir nokta-i istimdad bularak, herkes mensub olduğu efendisinin şerefiyle, makamıyla iftihar ettiği gibi; o da böyle nihayetsiz Kadîr ve Rahîm bir Padişaha iman ile intisab etse ve ubudiyetle hizmetine girse ve ecelin i’dam ilânını kendi hakkında terhis tezkeresine çevirse ne kadar memnun ve minnetdar ve ne kadar müteşekkirene iftihar edebilir, kıyas ediniz.”

O mektebli gençlere dediğim gibi musibettede mahpuslara da tekrar ile derim: Onu tanıyan ve itaat eden zindanda dahi olsa bahtiyardır. Onu unutan saraylarda da olsa zindandadır, bedbahttır. Hattâ bir bahtiyar mazlum i’dam olunurken bedbaht zalimlere demiş: “Ben i’dam olmuyorum.

Belki terhis ile saadete gidiyorum. Fakat ben de sizi i’dam-ı ebedî ile mahkûm gördüğümünden sizden tam intikamımı alıyorum.” لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ diyerek sürur ile teslim-i ruh eder.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

* *

Onuncu Söz'ün Mühim Bir Zeyli ve Lâhikasının Birinci Parçası

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ * وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ * يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تَخْرُجُونَ * وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ * وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ * وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ السِّنِّتِ وَالْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ * وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ * وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ * وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ * وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَهُ قَانِتُونَ * وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

İmanın bir kutbunu gösteren bu semavî âyât-ı kübranın ve haşri isbat eden şu kudsî berahin-i uzmanın bir nükte-i ekberi ve bir hüccet-i a'zamı; bu “Dokuzuncu Şua”da beyan edilecek.

Latif bir inayet-i Rabbaniyedir ki: Bundan otuz sene evvel Eski Said, yazdığı tefsir mukaddemesi “Muhakemat” namındaki eserin âhirinde; “İkinci Maksad: Kur’anda haşre işaret eden iki âyet tefsir ve beyan edilecek. ” نَحْوُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ” deyip durmuş. Daha yazamamış. Hâlık-ı Rahîm’ime delail ve emarat-ı haşriye adedince şükür ve hamd olsun ki, otuz sene sonra tevfiğ ihsan eyledi. Evet bundan dokuz-on sene evvel, o iki âyetten birinci âyet olan: فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ferman-ı İlahî’nin iki parlak ve çok kuvvetli hüccetleri ve tefsirleri bulunan Onuncu Söz ile Yirmidokuzuncu Söz’ü in’am etti.

Münkirleri susturdu. Hem iman-ı haşrînin hücum edilmez o iki metin kal’asından dokuz ve on sene sonra ikinci âyet olan başta mezkûr âyât-ı ekberin tefsirini bu risale ile ikram etti. İşte bu Dokuzuncu Şua; mezkûr

âyâtıyla işaret edilen dokuz âlî makam ve bir ehemmiyetli mukaddimeden ibarettir.

* *

Mukaddime

(Haşır akidesinin, pek çok ruhî faidelerinden ve hayatî neticelerinden bir tek netice-i câmiayı ihtisar ile beyan ve hayat-ı insaniyeye hususan hayat-ı içtimaiyesine ne derece lüzumlu ve zarurî olduğunu izhar ve bu iman-ı haşrî akidesinin pek çok hüccetlerinden bir tek hüccet-i külliye-i icmal ile göstermek ve o akide-i haşriye ne derece bedihî ve şübhesiz bulunduğunu ifade etmekten ibaret olarak “İki Nokta”dır.)

BİRİNCİ NOKTA: Âhiret akidesi; hayat-ı içtimaiye ve şahsiye-i insaniyenin üss-ül esası ve saadetinin ve kemalâtının esasatı olduğuna, yüzer delillerinden bir mikyas olarak yalnız dört tanesine işaret edeceğiz:

Birincisi: Nev’-i beşerin bir cihette hemen yarısını teşkil eden çocuklar, yalnız Cennet fikriyle, onlara dehşetli ve ağlatıcı görünen ölümlere ve vefatlara karşı dayanabilirler ve gayet zaîf ve nazik vücudlarında bir kuvve-i maneviye bulabilirler ve her şeyden çabuk ağlayan gayet mukavemetsiz mizac-ı ruhlarında, o Cennet ile bir ümid bulup mesrurane yaşayabilirler. Meselâ Cennet fikriyle der: “Benim küçük kardeşim veya arkadaşım öldü, Cennet’in bir kuşu oldu. Cennet’te gezer, bizden daha güzel yaşar.” Yoksa her vakit etrafında kendi gibi çocukların ve büyüklerin ölümleri, o zaîf bîçarelerin endişeli nazarlarına çarpması; mukavemetlerini ve kuvve-i maneviyelerini zîr ü zeber ederek gözleriyle beraber ruh, kalb, akıl gibi bütün letaifini dahi öyle ağlattırarak, ya mahvolup veya divane bir bedbaht hayvan olacaktı.

İkinci delil: Nev’-i insanın -bir cihette- nısfı olan ihtiyarlar, yalnız hayat-ı uhreviye ile yakınlarında bulunan kabre karşı tahammül edebilirler. Ve çok alâkadar oldukları hayatlarının yakında sönmesine ve güzel dünyalarının kapanmasına mukabil bir teselli bulabilirler ve çocuk hükmüne geçen seri-üt teessür ruhlarında ve mizaçlarında, mevt ve zevalden çıkan elîm ve dehşetli me’yusiyete karşı, ancak hayat-ı bâkiye ümidiyle mukabele edebilirler. Yoksa o şefkate lââyık muhteremler ve sükûnete ve istirahat-i kalbiyeye çok muhtaç o endişeli babalar ve analar, öyle bir vaveylâ-i ruhî ve bir dağdağa-i kalbî hissedeceklerdi ki; bu dünya onlara zulmetli bir zindan ve hayat dahi kasavetli bir azab olurdu.

Üçüncü delil: İnsanların hayat-ı içtimaiyesinin medarı olan gençler, delikanlılar, şiddet-i galeyanda olan hissiyatlarını ve ifratkâr bulunan nefis ve hevalarını tecavüzattan ve zulümlerden ve tahribattan durduran ve hayat-ı içtimaiyenin hüsn-ü cereyanını temin eden; yalnız Cehennem fikridir. Yoksa Cehennem endişesi olmazsa “El-hükmü lil-galib” kaidesiyle o sarhoş delikanlılar, hevesatları peşinde bîçare zaîflere, âcizlere, dünyayı Cehenneme çevireceklerdi ve yüksek insaniyeti gayet süflî bir hayvaniyete döndüreceklerdi.

Dördüncü delil: Nev’-i beşerin hayat-ı dünyeviyesinde en cem’iyetli merkez ve en esaslı zenberek ve dünyevî saadet için bir Cennet, bir melce, bir tahassüngâh ise; aile hayatıdır. Ve herkesin hanesi, küçük bir dünyasıdır. Ve o hane ve aile hayatının hayatı ve saadeti ise; samimî ve ciddî ve vefadarane hürmet ve hakikî ve şefkatli ve fedakârane merhamet ile olabilir ve bu hakikî hürmet ve samimî merhamet ise; ebedî bir arkadaşlık ve daimî bir refakat ve sermedî bir beraberlik ve hadsiz bir zamanda ve hududsuz bir hayatta birbiriyle pederane, ferzendane, kardeşane, arkadaşane münasebetlerin bulunmak fikriyle, akidesiyle olabilir.

Meselâ der: “Bu haremim, ebedî bir âlemde, ebedî bir hayatta, daimî bir refika-i hayatımdır. Şimdilik ihtiyar ve çirkin olmuş ise de zararı yok. Çünkü ebedî bir güzelliği var, gelecek. Ve böyle daimî arkadaşlığın hatırı için herbir fedakârlığı ve merhameti yaparım.” diyerek o ihtiyare karısına, güzel bir huri gibi muhabbetle, şefkatle, merhametle mukabele edebilir. Yoksa kısacık bir-iki saat surî bir refakatten sonra ebedî bir firak ve müfarakate uğrayan arkadaşlık; elbette gayet surî ve muvakkat ve esassız, hayvan gibi bir rikkat-i cinsiye manasında ve bir mecazî merhamet ve sun’î bir hürmet verebilir. Ve hayvanatta olduğu gibi; başka menfaatler ve sair galib hisler, o hürmet ve merhameti mağlub edip o dünya cennetini, cehenneme çevirir.

İşte iman-ı haşrînin yüzer neticesinden birisi; hayat-ı içtimaiye-i insaniyeye taalluk eder. Ve bu tek neticenin de yüzer cihetinden ve faydalarından mezkûr dört delile sairleri kıyas edilse anlaşılır ki: Hakikat-ı haşriyenin tahakkuku ve vukuu; insaniyetin ulvî hakikatı ve küllî haceti derecesinde kat’îdir. Belki insanın midesindeki ihtiyacın vücudu, taamların vücuduna delalet ve şehadetinden daha zahirdir ve daha ziyade tahakkukunu bildirir. Ve eğer bu hakikat-ı haşriyenin neticeleri insaniyetten çıksa; o çok ehemmiyetli ve yüksek ve hayattar olan insaniyet mahiyeti, murdar ve mikrop yuvası bir lâşe hükmüne sukut edeceğini isbat eder. Beşerin idare ve ahlâk ve içtimaiyatı ile çok alâkadar olan içtimaiyun ve

siyasiyun ve ahlâkiyyunun kulakları çınlasın! Gelsinler, bu boşluğu ne ile doldurabilirler ve bu derin yaraları ne ile tedavi edebilirler?

İKİNCİ NOKTA: Hakikat-ı haşriyenin hadsiz bürhanlarından sair erkân-ı imaniyeden gelen şهادetlerin hülâsasından çıkan bir bürhanı, gayet muhtasar bir surette beyan eder. Şöyle ki:

Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın risaletine delalet eden bütün mu'cizeleri ve bütün delail-i nübüvveti ve hakkaniyetinin bütün bürhanları, birden hakikat-ı haşriyenin tahakkukuna şهادet ederek isbat ederler. Çünkü bu zâtın bütün hayatında bütün davaları, vahdaniyetten sonra haşirde temerküz ediyor. Hem umum peygamberleri tasdik eden ve ettiren bütün mu'cizeleri ve hüccetleri, aynı hakikate şهادet eder. Hem وَ بِرُسُلِهِ kelimesinden gelen şهادeti bedahet derecesine çıkaran, وَ كُتِبَهِ şهادeti de aynı hakikate şهادet eder. Şöyle ki:

Başta Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın hakkaniyetini isbat eden bütün mu'cizeleri, hüccetleri ve hakikatları, birden hakikat-ı haşriyenin tahakkukuna ve vukuuna şهادet edip isbat ederler. Çünkü Kur'anın hemen üçten birisi haşirdir ve ekser kısa surelerinin başlarında gayet kuvvetli âyât-ı haşriyedir. Sarîhan ve işareten binler âyâtıyla aynı hakikatı haber verir, isbat eder, gösterir. Meselâ:

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ * يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ * إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا * إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ * إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ * عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ * هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ

gibi, otuz-kırk surelerin başlarında bütün kat'iyyetle hakikat-ı haşriyeyi kâinatın en ehemmiyetli ve vâcib bir hakikatı olduğunu göstermekle beraber, sair âyetler dahi o hakikatın çeşit çeşit delillerini beyan edip ikna eder.

Acaba bir tek âyetin bir tek işareti, gözümüz önünde ulûm-u İslâmiyede müteaddid ilmî, kevnî hakikatları meyve veren bir kitabın binler böyle şهادetleri ve davaları ile, Güneş gibi zuhur eden iman-ı haşrî; hakikatsız olması Güneşin inkârı belki kâinatın ademi gibi hiçbir cihet-i imkânı var mı ve yüz derece muhal ve bâtil olmaz mı? Acaba bir sultanın bir tek işareti yalan olmamak için bazan bir ordu hareket edip çarpıştığı halde, o pek ciddî ve izzetli sultanın binler sözleri ve va'dleri ve tehdidlerini yalan çıkarmak hiçbir cihette kabil midir ve hakikatsız olmak mümkün müdür?

Acaba onüç asırda fâsılasız olarak hadsiz ruhlara, akıllara, kalblere, nefislere hak ve hakikat dairesinde hükmeden, terbiye eden, idare eden bu manevî Sultan-ı Zîşan'ın bir tek işareti böyle bir hakikatı isbat etmeye kâfi iken; binler tasrihat ile bu hakikat-ı haşriyeyi gösterip isbat ettikten sonra, o

hakikatı tanımayan bir echel ahmak için Cehennem azabı lâzım gelmez mi ve ayn-ı adalet olmaz mı?

Hem birer zamana ve birer devre hükmeden bütün semavî suhufları ve mukaddes kitabları dahi, bütün istikbale ve umum zamanlara hükümler olan Kur'anın tafsilatla, izahatla, tekrar ile beyan ve isbat ettiği hakikat-ı haşriyeyi, asırlarına ve zamanlarına göre o hakikatı kat'î kabul ile beraber, tafsilatsız ve perdeli ve muhtasar bir surette beyan, fakat kuvvetli bir tarzda iddia ve isbatları; Kur'anın davasını binler imza ile tasdik ederler.

Bu bahsin münasebetiyle Risale-i Münacat'ın âhîrinde, iman-un bilyevm-il âhîr rûknüne, sair rûkûnlerin hususan "Rusûl" ve "Kütüb"ün şehadetini, münacat suretinde zikredilen pek kuvvetli ve hülâsalı ve bütün evhamları izale eden bir hüccet-i haşriye aynen buraya giriyor. Şöyle ki: Münacat'ta demiş:

Ey Rabb-i Rahîm'im! Resul-i Ekrem'inin talimiyle ve Kur'an-ı Hakîm'in dersiyle anladım ki: Başta Kur'an ve Resul-i Ekrem'in olarak bütün mukaddes kitablar ve peygamberler, bu dünyada ve her tarafta nûmuneleri görülen celalli ve cemalli isimlerinin tecellileri daha parlak bir surette ebed-ül âbâdda devam edeceğine ve bu fânî âlemde rahîmane cilveleri, nûmuneleri müşahade edilen ihsanatının daha şaşılaştıran bir tarzda dâr-ı saadette istimrarına ve bekasına ve bu kısa hayat-ı dünyeviyede onları zevk ile gören ve muhabbet ile refakat eden müştakların, ebedde dahi refakatlarına ve beraber bulunmalarına icma' ve ittîfak ile şehadet ve delalet ve işâret ederler.

Hem yüzer mu'cizat-ı bahirelerine ve âyât-ı katîalarına istinaden, başta Resul-i Ekrem ve Kur'an-ı Hakîm'in olarak bütün nurânî ruhların sahibleri olan peygamberler ve bütün münevver kalblerin kutubları olan veliler ve bütün keskin ve nurlu akılların madenleri olan sıddıkînler, bütün suhuf-u semaviyede ve kütüb-ü mukaddesede senin çok tekrar ile ettiğin binler va'dlerine ve tehdidlerine istinaden, hem senin kudret ve rahmet ve inayet ve hikmet ve celal ve cemal gibi âhireti iktiza eden kudsî sıfatlarına, şe'nlerine ve senin izzet-i celaline ve saltanat-ı rububiyetine itimaden, hem âhiretin izlerini ve tereşşuhatını bildiren hadsiz keşfiyatlarına ve müşahedelerine ve ilmelyakîn ve aynelyakîn derecesinde bulunan itikadlarına ve imanlarına binaen saadet-i ebediyeyi insanlara müjdeliyorlar. Ehl-i dalalet için Cehennem ve ehl-i hidayet için Cennet bulunduğunu haber verip ilân ediyorlar. Kuvvetli iman edip şehadet ediyorlar.

Ey Kadîr-i Hakîm! Ey Rahman-ı Rahîm! Ey Sadık-ul Va'd-il Kerim! Ey izzet ve azamet ve celal sahibi Kahhar-ı Zülcelal!.. Bu kadar sadık dostlarını, bu kadar va'dlerini ve bu kadar sıfât ve şüunatını yalancı çıkarmak, tekzib etmek ve saltanat-ı rububiyetinin kat'î mukteziyatını tekzib edip yapmamak ve senin sevdiğin ve onlar dahi seni tasdik ve itaat etmekle kendilerini sana sevdiren hadsiz makbul ibadının âhirete bakan hadsiz dualarını ve davalarını reddetmek, dinlememek ve küfür ve isyan ile ve seni va'dinde tekzib etmekle, senin azamet-i kibriyana dokunan ve izzet-i celaline dokunduran ve uluhiyetinin haysiyetine ilişkin ve şefkat-i rububiyetini müteessir eden ehl-i dalaleti ve ehl-i küfrü haşrin inkârında, onları tasdik etmekten yüzbinler derece mukaddessin ve hadsiz derece münezzeh ve âlîsin. Böyle nihayetsiz bir zulümden ve nihayetsiz bir çirkinlikten, senin o nihayetsiz adaletini ve nihayetsiz cemalini ve hadsiz rahmetini, hadsiz derece takdis ediyoruz. Ve bütün kuvvetimizle iman ederiz ki: O yüzbinler sadık elçilerin ve o hadsiz doğru dellâl-ı saltanatın olan enbiya, asfiya, evliyalar, hakkalyakîn, aynelyakîn, ilmelyakîn suretinde senin uhrevî rahmet hazinelerine, âlem-i bekadaki ihsanatının definelerine ve dâr-ı saadette tamamıyla zuhur eden güzel isimlerinin hârika güzel cilvelerine şehadetleri hak ve hakikattır ve işaretleri doğru ve mutabıktır ve beşaretleri sadık ve vaki'dir. Ve onlar bütün hakikatların mercii ve güneşi ve hamisi olan "Hak" isminin en büyük bir şuaı; bu hakikat-ı ekber-i haşriye olduğunu iman ederek, senin emrin ile senin ibadına hak dairesinde ders veriyorlar ve ayn-ı hakikat olarak talim ediyorlar. Ya Rab! Bunların ders ve talimlerinin hakkı ve hürmeti için, bize ve Risale-i Nur talebelerine iman-ı ekmel ve hüsn-ü hâtime ver. Ve bizleri onların şefaathlerine mazhar eyle, âmîn...

Hem nasılkı Kur'anın, belki bütün semavî kitapların hakkaniyetini isbat eden umum deliller ve hüccetler ve Habibullah'ın belki bütün enbiyanın nübüvvetlerini isbat eden umum mu'cizeler ve bürhanlar, dolayısıyla en büyük müddeaları olan âhiretin tahakkukuna delalet ederler. Aynen öyle de, Vâcib-ül Vücud'un vücuduna ve vahdetine şehadet eden ekser deliller ve hüccetler, dolayısıyla rububiyetin ve uluhiyetin en büyük medarı ve mazharı olan dâr-ı saadetin ve âlem-i bekanın vücuduna, açılmasına şehadet ederler. Çünkü gelecek makamatta beyan ve isbat edileceği gibi; Zât-ı Vâcib-ül Vücud'un hem mevcudiyeti, hem umum sıfatları, hem ekser isimleri, hem rububiyet, uluhiyet, rahmet, inayet, hikmet, adalet gibi vasıfları, şe'nleri lüzum derecesinde âhireti iktiza ve vücub derecesinde bâki bir âlemi

istilzam ve zaruret derecesinde mükâfat ve mücazat için haşri ve neşri isterler. Evet madem ezeli, ebedi bir Allah var; elbette saltanat-ı uluhiyetinin sermedî bir medarı olan âhiret vardır. Ve madem bu kâinatta ve zîhayatta gayet haşmetli ve hikmetli ve şefkatli bir rububiyet-i mutlaka var ve görünüyor. Elbette o rububiyetin haşmetini sukuttan ve hikmetini abesiyetten ve şefkatini gadirden kurtaran ebedî bir dâr-ı saadet bulunacak ve girilecek.

Hem madem göz ile görünen bu hadsiz in'amlar, ihsanlar, lütuflar, keremler, inayetler, rahmetler; perde-i gayb arkasında bir Zât-ı Rahman-ı Rahîm'in bulunduğunu sönmemiş akıllara, ölmemiş kalblere gösterir. Elbette in'amı istihzadan ve ihsanı aldatmaktan ve inayeti adavetten ve rahmeti azabdan ve lütuf ve keremi ihanetten halâs eden ve ihsanı ihsan eden ve nimeti nimet eden bir âlem-i bâkide bir hayat-ı bâkiye var ve olacaktır. Hem madem bahar faslında zeminin dar sahifesinde hatasız yüzbin kitabı birbiri içinde yazan bir kalem-i kudret gözümüz önünde yorulmadan işliyor. Ve o kalem sahibi yüzbin defa ahd u va'detmiş ki: "Bu dar yerde ve karışık ve birbiri içinde yazılan bahar kitabından daha kolay olarak geniş bir yerde güzel ve lâyemut bir kitabı yazacağım ve size okutturacağım." diye, bütün fermanlarda o kitaptan bahsediyor. Elbette ve herhalde o kitabın aslı yazılmış ve haşır ve neşir ile haşiyeleri de yazılacak. Ve umumun defter-i a'malleri onda kaydedilecek.

Hem madem bu Arz, kesret-i mahlukat cihetiyle ve mütemadiyen değişen yüzbinler çeşit çeşit enva'-ı zevil-hayat ve zevil-ervahın meskeni, menşei, fabrikası, meşheri, mahşeri olması haysiyetiyle bu kâinatın kalbi, merkezi, hülâsası, neticesi, sebab-i hilkatî olarak gayet büyük öyle bir ehemmiyeti var ki; küçüklüğüyle beraber koca semavata karşı denk tutulmuş. Semavî fermanlarda daima رَبُّ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ deniliyor. Ve madem bu mahiyetteki Arzın her tarafına hükmeden ve ekser mahlukatına tasarruf eden ve ekser zîhayat mevcudatını teshir edip kendi etrafına toplattıran ve ekser masnuatını kendi hevesatının hendesesiyle ve ihtiyacatının düsturlarıyla öyle güzelce tanzim ve teşhir ve tezyin ve çok antika nevilerini liste gibi birer yerlerde öyle toplayıp süslettirir ki; değil yalnız ins ve cin nazarlarını, belki semavat ehlinin ve kâinatın nazar-ı dikkatlerini ve takdirlerini ve kâinat sahibinin nazar-ı istihsanını celbetmekle gayet büyük bir ehemmiyet ve kıymet alan ve bu haysiyetle bu kâinatın hikmet-i hilkatî ve büyük neticesi ve kıymetli meyvesi ve Arzın halifesi olduğunu; fenleriyle, san'atlarıyla gösteren.. ve dünya cihetinde

Sâni’-i Âlem’in mu’cizeli san’atlarını gayet güzelce teşhir ve tanzim ettiği için, isyan ve küfrüyle beraber dünyada bırakılan ve azabı te’hir edilen ve bu hizmeti için imhal edilip muvaffakiyet gören nev’-i benî-Âdem var.

Ve madem bu mahiyetteki nev’-i benî-Âdem, mizaç ve hilkat itibariyle gayet zaîf ve âciz ve gayet acz ve fakırla beraber hadsiz ihtiyacatı ve teellümatı olduğu halde, bütün bütün kuvvetinin ve ihtiyarının fevkinde olarak koca Küre-i Arzı, o nev’-i insana lüzumu bulunan her nevi madenlere mahzen ve her nevi taamlara anbar ve nev’-i insanın hoşuna gidecek her çeşit mallara bir dükkân suretine getiren, gayet kuvvetli ve hikmetli ve şefkatli bir mutasarrıf var ki; böyle nev’-i insana bakıyor, besliyor, istediğini veriyor.

Ve madem bu hakikatteki bir Rab; hem insanı sever, hem kendini insana sevdirebilir, hem bâkidir, hem bâkî âlemleri var, hem adaletle her işi görür ve hikmetle herşeyi yapıyor. Hem bu kısa hayat-ı dünyeviyede ve bu kısacık ömr-ü beşerde ve bu muvakkat ve fânî zeminde o Hâkim-i Ezelî’nin haşmet-i saltanatı ve sermediyet-i hâkimiyeti yerleşemiyor. Ve nev’-i insanda vuku bulan ve kâinatın intizamına ve adalet ve müvazenelerine ve hüsn-ü cemaline münafî ve muhalif çok büyük zulümleri ve isyanları ve velinimetine ve onu şefkatle besleyene karşı ihanetleri, inkârları, küfürleri bu dünyada cezasız kalıp, gaddar zalim, rahat ile hayatını ve bîçare mazlum meşakkatler içinde ömürlerini geçirirler. Ve umum kâinatta eserleri görünen şu adalet-i mutlakanın mahiyeti ise; dirilmemek suretiyle o gaddar zalimlerin ve me’yus mazlumların vefat içindeki müsavatlarına bütün bütün zıddır, kaldırmaz, müsaade etmez!

Ve madem nasılkı kâinatın sahibi, kâinattan zemini ve zeminden nev’-i insanı intihab edip gayet büyük bir makam, bir ehemmiyet vermiş. Öyle de, nev’-i insandan dahi makasıd-ı rububiyetine tevafuk eden ve kendilerini iman ve teslim ile ona sevdiren hakikî insanlar olan enbiya ve evliya ve asfiyayı intihab edip kendine dost ve muhatab ederek, onları mu’cizeler ve tevfikler ile ikram ve düşmanlarını semavî tokatlar ile tazib ediyor.

Ve bu kıymetli, sevimli dostlarından dahi, onların imamı ve mefhari olan Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm’ı intihab ederek, ehemmiyetli Küre-i Arzın yarısını ve ehemmiyetli nev’-i insanın beşten birisini uzun asırlarda onun nuruyla tenvir ediyor. Âdeta bu kâinat onun için yaratılmış gibi; bütün gayeleri onun ile ve onun dini ile ve Kur’anı ile tezahür ediyor. Ve o pek çok kıymetdar ve milyonlar sene yaşayacak kadar hadsiz hizmetlerinin ücretlerini hadsiz bir zamanda almaya müstehak ve lâıyk

iken, gayet meşakkatler ve mücahedeler içinde altmışüç sene gibi kısacık bir ömür verilmiş.

Acaba hiçbir cihetle hiçbir imkânı, hiçbir ihtimali, hiçbir kabiliyeti var mı ki; o zât, bütün emsali ve dostlarıyla beraber dirilmesin ve şimdi de ruhen diri ve hayy olmasın? İ'dam-ı ebedî ile mahvolsunlar? Hâşâ, yüz bin defa hâşâ ve kellâ!.. Evet bütün kâinat ve hakikat-ı âlem, dirilmesini dava eder ve hayatını Sahib-i Kâinat'tan taleb ediyor.

Ve madem Yedinci Şua olan “Âyet-ül Kübra”da herbiri bir dağ kuvvetinde otuzüç aded icma-ı azîm isbat etmişler ki: Bu kâinat bir elden çıkmış ve bir tek zâtın mülküdür. Ve kemalât-ı İlahiyenin medarı olan vahdetini ve ehadiyetini bedahetle göstermişler ve vahdet ve ehadiyet ile bütün kâinat, o Zât-ı Vâhid'in emirber neferleri ve müsahhar memurları hükmüne geçiyor ve âhiretin gelmesiyle, kemalâtı sukuttan ve adalet-i mutlakası müstehziyane gadr-ı mutlaktan ve hikmet-i âmmesi sefahetkârane abesiyetten ve rahmet-i vasiası lâhiyane tazibden ve izzet-i kudreti zelilane acizden kurtulurlar, takaddüs ederler. Elbette ve elbette ve herhalde iman-ı billahın yüzer nüktesinden bu altı mademlerdeki hakikatların muktezasıyla; kıyamet kopacak, haşir ve neşir olacak, dâr-ı mücazat ve mükâfat açılacak. Tâ ki Arzın mezkûr ehemmiyeti ve merkeziliyeti ve insanın ehemmiyeti ve kıymeti tahakkuk edebilsin ve Arz ve insanın Hâlıkı ve Rabbi olan Mutasarrıf-ı Hakîm'in mezkûr adaleti, hikmeti, rahmeti, saltanatı takarrur edebilsin ve o Bâki Rabb'in mezkûr hakikî dostları ve müştakları i'dam-ı ebedîden kurtulsun ve o dostların en büyüğü ve en kıymetdarı, bütün kâinatı memnun ve minnetdar eden kudsî hizmetlerinin mükâfatını görsün ve Sultan-ı Sermedî'nin kemalâtı naks u kusurdan ve kudreti acizden ve hikmeti sefahetten ve adaleti zulümden tenezzüh ve takaddüs ve teberri etsin.

Elhasıl: Madem Allah var, elbette âhiret vardır...

Hem nasılki mezkûr üç erkân-ı imaniye onları isbat eden bütün delilleriyle haşre şهادet ve delalet ederler. Öyle de بِالْقَدَرِ خَيْرُهُ وَ شَرُّهُ olan iki rûkn-ü imanî dahi haşri istilzam edip kuvvetli bir surette âlem-i bekaya şهادet ve delalet ederler. Şöyle ki:

Melaikenin vücudunu ve vazife-i ubudiyetlerini isbat eden bütün deliller ve hadsiz müşahedeler, mükâlemeler, dolayısıyla âlem-i ervahın ve âlem-i gaybın ve âlem-i bekanın ve âlem-i âhiretin ve ileride cin ve ins ile şenlendirilecek olan dâr-ı saadetin, Cennet ve Cehennem'in vücudlarına delalet ederler. Çünkü melekler bu âlemleri izn-i İlahî ile görebilirler ve

girerler ve Hazret-i Cebrail gibi, insanlar ile görüşen umum melaîke-i mukarrebîn mezkûr âlemlerin vücudlarını ve onlar, onlarda gezdiklerini müttefikan haber veriyorlar. Görmediğimiz Amerika kıt'asının vücudunu, ondan gelenlerin ihbarıyla bedihî bildiğimiz gibi; yüz tevatür kuvvetinde bulunan melaîke ihbaratıyla âlem-i bekanın ve dâr-ı âhiretin ve Cennet ve Cehennem'in vücudlarına o kat'îyyette iman etmek gerektir ve öyle de iman ederiz.

Hem Yirmialtıncı Söz olan “Risale-i Kader”de “İman-ı Bilkader” rûknünü isbat eden bütün deliller; dolayısıyla haşre ve neşr-i suhufa ve mizan-ı ekberdeki müvazene-i a'male delalet ederler. Çünkü herşeyin mukadderatını gözümüz önünde nizam ve mizan levhalarında kaydetmek ve her zîhayatın sergüzeşt-i hayatiyelerini kuvve-i hâfızalarında ve çekirdeklerinde ve sair elvah-ı misaliyede yazmak ve her zîruhun, hususan insanların defter-i a'mallerini elvah-ı mahfuzada tesbit etmek, geçirmek; elbette öyle muhit bir kader ve hakîmane bir takdir ve müdakkikane bir kayıd ve hafızane bir kitabet; ancak mahkeme-i kübrada umumî bir muhakeme neticesinde daimî bir mükâfat ve mücazat için olabilir. Yoksa o ihatalı ve inceden ince olan kayıd ve muhafaza; bütün bütün manasız, faidesiz kalır; hikmete ve hakikate münafî olur. Hem haşir gelmezse; kader kalemiyle yazılan bu kitab-ı kâinatın bütün muhakkak manaları bozulur ki, hiçbir cihet-i imkânı olamaz ve o ihtimal, bu kâinatın vücudunu inkâr gibi bir muhal, belki bir hezeyan olur.

Elhasıl: İmanın beş rûknü bütün delilleriyle, haşir ve neşrin vukuuna ve vücuduna ve dâr-ı âhiretin vücuduna ve açılmasına delalet edip isterler ve şehadet edip taleb ederler.

İşte hakikat-ı haşriyenin azametine tam muvafık böyle azametli ve sarsılmaz direkleri ve bürhanları bulunduğu içindir ki; Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın hemen hemen üçten birisi haşir ve âhireti teşkil ediyor ve onu bütün hakaikına temel taşı ve üss-ül esas yapıyor ve herşeyi onun üstüne bina ediyor.

(Mukaddime nihayet buldu.)

* *

Hüve Nüktesi

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

Çok aziz ve sıddık kardeşlerim;

Kardeşlerim, قُلْ هُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ deki هُوَ lafzında yalnız maddî cihette bir seyahat-ı hayaliye-i fikriyede hava sahifesinin mütalaasıyla âni bir surette görünen bir zarif nükte-i tevhidde; meslek-i imaniyenin hadsiz derece kolay ve vücub derecesinde sühuletli bulunmasını ve şirk ve dalaletin mesleğinde hadsiz derecede müşkilatlı, mümteni' binler muhal bulunduğunu müşahede ettim. Gayet kısa bir işaretle o geniş ve uzun nükteyi beyan edeceğim.

Evet nasılkı bir avuç toprak, yüzer çiçeklere nöbetle saksılık eden kabında eğer tabiata, esbaba havale edilse lâzım gelir ki; ya o kapta küçük mikyasta yüzer, belki çiçekler adedince manevî makineler, fabrikalar bulunsun veyahut o parçacık topraktaki herbir zerre, bütün o ayrı ayrı çiçekleri, muhtelif hâsiyetleriyle ve hayattar cihazatıyla yapmalarını bilsin; âdeta bir ilah gibi hadsiz ilmi ve nihayetsiz iktidarı bulunsun. Aynen öyle de: Emr ve iradenin bir arşı olan havanın, rüzgârın her bir parçası ve bir nefes ve tırnak kadar olan هُوَ lafzındaki havada; küçücük mikyasta, bütün dünyada mevcut telefonların, telgrafların, radyoların ve hadsiz ve muhtelif konuşmaların merkezleri, santralları, âhize ve nâkileleri bulunsun ve o hadsiz işleri beraber ve bir anda yapabilsin veyahut o هُوَ deki havanın belki unsur-u havanın herbir parçasının herbir zerresi, bütün telefoncular ve ayrı ayrı umum telgrafçılar ve radyo ile konuşanlar kadar manevî şahsiyetleri ve kabiliyetleri bulunsun ve onların umum dillerini bilsin ve aynı zamanda başka zerrelere de bildirsin, neşretsın. Çünkü bilfiil o vaziyet kısmen görünüyor ve havanın bütün eczasında o kabiliyet var. İşte ehl-i küfrün ve tabiiyyun ve maddiyyunların mesleklerinde değil bir muhal, belki zerreler adedince muhaller ve imtinalar ve müşkilatlar aşikâre görünüyor. Eğer Sâni'-i Zülcelal'e verilse, hava bütün zerratıyla onun emirber neferi olur. Bir tek zerrenin muntazam bir tek vazifesi kadar kolayca, hadsiz küllî vazifelerini Hâlıkının izniyle ve kuvvetiyle ve Hâlık intisab ve istinad ile

ve Sâni'inin cilve-i kudreti ile bir anda şimşek sür'atinde ve هُوَ telaffuzu ve havanın temevvücü sühuletinde yapılır. Yani, kalem-i kudretin hadsiz ve hârika ve muntazam yazılarına bir sahife olur ve zerreleri, o kalemin uçları ve zerrelerin vazifeleri dahi, kalem-i kaderin noktaları bulunur. Bir tek zerrenin hareketi derecesinde kolay çalışır.

İşte ben هُوَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ve قُلْ هُوَ اللَّهُ deki hareket-i fikriye ile seyahatimde hava âlemini temaşa ve o unsurun sahifesini mütalaa ederken, bu mücmel hakikatı tam vâzih ve mufassal aynelyakîn müşahede ettim ve هُوَ nin lafzında, havasında böyle parlak bir bürhan ve bir lem'a-yı vâhidiyet bulunduğu gibi; manasında ve işaretinde gayet nurani bir cilve-i ehadiyet ve çok kuvvetli bir hüccet-i tevhid ve هُوَ zamirinin mutlak ve mübhem işareti hangi zâta bakıyor işaretine bir karine-i taayyün o hüccette bulunması içindir ki; hem Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, hem ehl-i zikir makam-ı tevhidde bu kudsî kelimeyi çok tekrar ederler diye ilmelyakîn ile bildim.

Evet meselâ bir nokta beyaz kâğıtta, iki-üç nokta konulsa karıştığı ve bir adam, muhtelif çok vazifeleri beraber yapmasıyla şaşıracağı ve bir küçük zîhayata, çok yükler yüklenmesiyle altında ezildiği ve bir lisan ve bir kulak, aynı anda müteaddid kelimelerin beraber çıkması ve girmesi intizamını bozup karışacağı halde; aynelyakîn gördüm ki: هُوَ nin anahtarı ile ve pusulasıyla fikren seyahat ettiğim hava unsurunda herbir parçası hattâ herbir zerresi içine muhtelif binler noktalar, harfler, kelimeler konulduğu veya konulabileceği halde, karışmadığını ve intizamını bozmadığını; hem ayrı ayrı pek çok vazifeler yaptığı halde, hiç şaşırmadan yapıldığını ve o parçaya ve zerreye pek çok ağır yükler yüklendiği halde hiç za'f göstermeyerek, geri kalmayarak intizam ile taşıdığını; hem binler ayrı ayrı kelime, ayrı ayrı tarzda, manada o küçücük kulak ve lisanlara kemal-i intizamla gelip çıkıp, hiç karışmayarak bozulmayarak o küçücük kulaklara girip, o gayet incecik lisanlardan çıktığı ve o her zerre ve her parçacık, bu acib vazifeleri görmekle beraber kemal-i serbestiyet ile cezbedarane hal dili ile ve mezkûr hakikatın şehadeti ve lisanıyla هُوَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ve قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ deyip gezer ve fırtınaların ve şimşek ve berk ve gök gürültüsü gibi havayı çarpıştırıcı dalgalar içerisinde intizamını ve vazifelerini hiç bozmuyor ve şaşırmıyor ve bir iş diğer bir işe mani olmuyor... Ben aynelyakîn müşahede ettim.

Demek ya herbir zerre ve herbir parça havada nihayetsiz bir hikmet ve nihayetsiz bir ilmi, iradesi ve nihayetsiz bir kuvveti, kudreti ve bütün zerrata hâkim-i mutlak bir hâssaları bulunmak lâzımdır ki; bu işlere medar

olabilsin. Bu ise, zerreler adedince muhal ve bâtıldır. Hiçbir şeytan dahi bunu hatıra getiremez. Öyle ise bu sahife-i havanın hakkalyakîn, aynelyakîn, ilmelyakîn derecesinde bedahetle Zât-ı Zülcelal'in hadsiz gayr-ı mütenahî ilmi ve hikmetle çalıştırdığı kalem-i kudret ve kaderin mütebeddil sahifesi ve bir levh-i mahfuzun âlem-i tegayyürde ve mütebeddil şüunatında bir levh-i mahv-isbat namında yazar bozar tahtası hükmündedir.

İşte hava unsurunun yalnız nakl-i asvat vazifesinde mezkûr cilve-i vahdaniyeti ve mezkûr acaibi gösterdiği ve dalaletin hadsiz muhaliyetini izhar ettiği gibi, unsur-u havaînin sair ehemmiyetli vazifelerinden biri de elektrik, cazibe, dafia, ziya gibi sair letaifin naklinde şaşırmadan muntazaman, asvat naklindeki vazifeyi gördüğü aynı zamanda, bu vazifeleri dahi gördüğü aynı zamanında, bütün nebatat ve hayvanata teneffüs ve telkîh gibi hayata lüzumu bulunan levazımatı kemal-i intizam ile yetiştiriyor. Emir ve irade-i İlahiyenin bir arşı olduğunu kat'î bir surette isbat ediyor. Ve serseri tesadüf ve kör kuvvet ve sağır tabiat ve karışık, hedefsiz esbab ve âciz, camid, cahil maddeler bu sahife-i havaiyenin kitabetine ve vazifelerine karışması hiçbir cihetle ihtimal ve imkânı bulunmadığını aynelyakîn derecesinde isbat ettiğini kat'î kanaat getirdim ve herbir zerre ve herbir parça lisan-ı hal ile **هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** ve **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** dediklerini bildim ve bu **هُوَ** anahtarı ile havanın maddî cihetindeki bu acaibi gördüğüm gibi, hava unsuru da bir **هُوَ** olarak âlem-i misal ve âlem-i manaya bir anahtar oldu.

Gördüm ki; âlem-i misal, nihayetsiz fotoğraflar ve herbir fotoğraf, hadsiz hâdisat-ı dünyeviyeyi aynı zamanda hiç karıştırmayarak alıyor. Binler dünya kadar büyük ve geniş bir sinema-i uhreviye ve fâniyatın fâni ve zâil hallerini ve vaziyetlerini ve geçici hayatlarının meyvelerini sermedi temaşagâhlarda ve Cennet'te saadet-i ebediye ashablarına dünya maceralarını ve eski hatıralarını levhalarıyla gözlerine göstermek için pek büyük bir fotoğraf makinesi olarak bildim. ⁵(Haşiye)

Hem Levh-i Mahfuz'un, hem âlem-i misalin iki hücceti ve iki küçük nümunesi ve iki noktası insanın başında olan kuvve-i hâfıza ve kuvve-i hayaliye mercimek küçüklüğünde iken, hiç karıştırmayarak kemal-i intizamla içlerinde bir büyük kütüphane kadar malûmatın yazılması kat'î isbat eder ki; o iki kuvvenin nümune-i ekber ve a'zamları, âlem-i misal ile Levh-i Mahfuz'dur. Hava ve su unsurlarının, hususan nutfelerin suyu ve hava unsuru toprak unsurunun pek fevkinde daha ziyade hikmet ve irade ile ve kalem-i kader ve kudret ile yazıldıkları ve tesadüf ve kör kuvvetin ve sağır tabiatın ve camid ve hedefsiz esbabın karışması yüz derece muhal ve

hiçbir cihetle mümkün olmadığı ve Hakîm-i Zülcelal'in kalem-i kader ve hikmetinin sahifesi olduğu ilmelyakîn ile kat'î bilindi.

Mütebâkisi şimdilik yazdırılmadı. Umuma binler selâm.

* *

Onyedinci Söz'ün İkinci Makamı

⁶(Haşiye)

Bırak bîçare feryadı, beladan gel tevekkül kıl!
Zira feryad, bela-ender, hata-ender beladır bil!
Bela vereni buldunsa, atâ-ender, safa-ender beladır bil!
Bırak feryadı, şükür kıl manend-i belâbil, dema keyfinden güler hep gül mül.

Ger bulmazsan, bütün dünya cefa-ender, fena-ender hebadır bil!
Cihan dolu bela başında varken, ne bağırırın küçük bir beladan, gel tevekkül kıl!

Tevekkül ile bela yüzünde gül, tâ o da gülsün.
O güldükçe küçülür, eder tebeddül.
Bil ey hodgâm! Bu dünyada saadet, terk-i dünyada.
Hudabîn isen, o kâfidir, bıraksan da bütün eşya lehinde.
Ger hodbîn isen, helâkettir, ne yaparsan bütün eşya aleyhinde.
Demek terki gerektir her iki halde bu dünyada.
Terki demek: Huda mülkü, onun izni, onun namıyla bakmakta.
Ticaret istiyorsan ger, şu fânî ömrünü bâkiye tebdilde.
Eğer nefsine talib isen, çürüktür hem temelsiz de.
Eğer âfâkı ister isen, fena damgası üstünde.
Demek değmez ki alınsa, çürük maldır hep bu çarşıda.
Öyle ise geç, iyi mallar dizilmiş arkasında...

* * *

Siyah Dutun Bir Meyvesi

[O mübarek dut başında Eski Said, Yeni Said lisanıyla söylemiştir.]
Muhabıbm Ziya Paşa değil, Avrupa meftunlarıdır.
Mütekellim nefsim değil, tilmiz-i Kur'an namına kalbimdir.
Geçen sözler hakikattir, sakın şaşma, hududundan hazer aşma,
Ecanib fikrine sapma, dalalettir kulak asma, eder elbet seni nâdim.
Görürsün en ziyadarın, zekâvette alemdarın,
O hayretten der daim: "Eyvah, kimden kime şekva edeyim ben dahi
şaştım!"

Kur'an dedirtir ben de derim, hiç de çekinmem.
Ondan ona şekva ederim sen gibi şaşmam.
Hak'tan Hakk'a feryad ederim, sen gibi aşmam,
Yerden göğe dava ederim, sen gibi kaçmam.
Ki, Kur'anda hep dava nurdan nuradır, sen gibi caymam.
Kur'andadır hak hikmet, isbat ederim, muhalif felsefeyi beş para
saymam.

Furkan'dadır elmas hakikat, dercan ederim, sen gibi satmam.
Halktan Hakk'a seyran ederim, sen gibi sapmam.
Dikenli yolda tayran ederim, sen gibi basmam.
Ferşten arşa şükran ederim, sen gibi asmam.
Mevte, ecele dost bakarım, sen gibi korkmam.
Kabre gülerekten girerim, sen gibi ürkmem.
Ejder ağzı, vahşet yatağı, hiçlik boğazı; sen gibi görmem.
Ahbaba kavuşturur beni, kabirden darılmam, sen gibi kızmam.
Rahmet kapısı, Nur kapısı, Hak kapısı, ondan sıkılmam, geri çekilmem.
Bismillah diyerek çalışıyorum, ⁷(Haşiye-1) arkama bakmam, dehşet de
almam.

Elhamdülillah diyerek rahat bulup yatacağım, zahmeti çekmem,
vahşette kalmam.

Allahü Ekber diyerek ezan-ı haşri işitip kalkacağım, ⁸(Haşiye-2)
mahşer-i ekberden çekinmem, mescid-i a'zamdan çekilmem.

Lütf-u Yezdan, nur-u Kur'an, feyz-i iman sayesinde hiç üzülmem.

Durmayıp koşacağım, arş-ı Rahman zılline uğacağım, sen gibi şaşmam inşâallah.

* *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, sıddık kardeşlerim!

Evvelâ: Umum Nurcuların mübarek bayramlarını ve hacc-ül ekberde bulunan Nur şakirdleriyle ve hacdaki Nur taraftarlarının bayramlarını tebrik içinde ve çok zamandan beri esaret altında kalmış ve istiklaliyetini kaybetmiş Hindistan, Arabistan gibi âlem-i İslâmın büyük memleketleri birer devlet-i İslâmiye şeklinde Hind'de yüz milyon bir devlet-i İslâmiye, Cava'da elli milyondan ziyade bir devlet-i İslâmiye ve Arabistan'da dört-beş hükûmet bir cemahir-i müttefika gibi Arab birliği ile İslâm birliğini birleştirmesindeki âlem-i İslâmın bu büyük bayramının mukaddemesini tebrik ile, bu bayram bize müjde veriyor.

Sâniyen: İstanbul'da, Re'fet Bey'in ve Mustafa Oruc'un yazdıklarına göre, çok zaman İslâm ordusunu idare eden ve sonra dârülfünuna inkılab eden Harbiye Nezareti ve Bâb-ı Seraskerî, o muazzam binanın alnında إِنَّا هَاتَّ-ı Kur'anî ile o manidar Kur'an âyeti yazılmışken, sonradan mermer taşlarla üzeri kapatılıp, o nurları gizlemişlerdi. şimdi yeniden hatt-ı Kur'aniyeye bir nümune-i müsaade ve Risale-i Nur'un takib ettiği maksadına bir vesile ve Üniversite ileride bir Nur Medresesi olmasına bir işaret olduğu gibi, Denizli Nurcularından Ahmed'lerin meşhur âlim ve akılca ondokuzuncu asrın en büyüğu ve içtimaî feylesofların en ilerisi Bismark'ın eserinden aldıkları bir fıkrada, o yüksek Bismark eserinde diyor ki: "Kur'anı her cihetle tedkik ettim, her kelimesinde büyük bir hikmet gördüm. Bunun misli ve beşeriyeti idare edecek hiçbir eser yoktur ve gelemes." Ve Peygamber'e hitaben der:

"Yâ Muhammed! Sana muasır olamadığımdan çok müteessirim. Beşeriyet senin gibi mümtaz bir kudreti bir defa görmüş, bâdema göremeyecektir. Binaenaleyh, senin huzurunda kemal-i hürmetle eğilirim."

Bismark

diye imzasını atmış. 9(*) Ve o fıkrasında tahrif ve nesholunan kütüb-ü münzeleyi ziyade tenkis ettiği için, o cümleler yazılmamalı; ben de işaret ettim.

O zât ondokuzuncu asrın en akıllı ve en büyük bir feylesofu ve siyasetin ve içtimaiyat-ı beşeriyenin en mühim bir şahsiyeti olması; hem âlem-i İslâm istiklaliyetini bir derece elde etmesi ve ecnebi hükûmetlerin hakaik-i

Kur'aniyeyi araması ve garb ve şimal-i garbîde Kur'an lehinde büyük bir cereyan bulunması; hem Amerika'nın en yüksek ve meşhur feylesofu olan Mister Karlayl dahi aynen Bismark gibi demiş: "Başka kitaplar, hiçbir cihette Kur'ana yetişemez. Hakikî söz odur, onu dinlemeliyiz." diye kat'î karar vermesi ^{10(**)} ve Nurların da her tarafta fütuhâtı ve ileri gitmesi, büyük bir fâl-i hayırdır ki, ecnebidde çok Bismark'lar ve Mister Karlayl'lar çıkacaklar ve emareleri de var diye Nurculara bir bayram hediyesi olarak takdim ediyoruz ve Bismark'ın fıkrasını leffen gönderiyoruz. Umuma selam.

الْباقى هُوَ الْباقى
Kardeşiniz
Said Nursî

* *

(Ahmed'lerin Mektubunda Bismark'ın Beyanatı)

İzzetli Üstadımız Efendimiz!

Meşhur Alman hükümdarlarından Prens Bismark'ın edyan-ı muhtelif ve bilhâssa İslâmiyet hakkında sarfetmiş olduğu sözlerini siz üstadımız efendimize arz ediyoruz. Garbda İslâmiyetin ne kadar ileri gideceğini bu sözler göstermektedir.

A'zamî müşahede-i içtimaiyyemden ve bilhâssa ondokuzuncu asrın müteferrikalarıyla müteveffa Prens Bismark'ın edyan-ı mefsuha hakkındaki beyanatı:

"Edvar-ı muhtelifede beşeriyeti idare etmek için taraf-ı Lahutîden vürud ettiği iddia olunan bütün kütüb-ü münzele-i semaviyeyi tedkik ettim. Tahrif edilmelerinden hiçbirisinde aradığım hikmeti bulamadım. Bu kanunlar, beşeriyetin saadetini temin edecek mahiyetten pek uzaktır. Lâkin, Muhammedîlerin Kur'anı bu kayıddan âzadedir. Ben Kur'anı her cihetle, her noktadan tedkik ettim. Her kelimesinde büyük bir hikmet gördüm ve bu kitabı Hazret-i Muhammed'in zade-i tab'ı olduğunu iddia ediyorlarsa da, en mükemmel bir dimağdan böyle bir hârikanın zuhurunu iddia etmek, hakaika göz kapayarak kin ve garaza âlet olmak manasını ifade ediyor. Bu da ilim ve hikmet ile kabil-i te'lif değildir. Ben şunu iddia ediyorum ki: Hazret-i Muhammed mümtaz bir kudrettir. Destgâh-ı kudretin böyle bir ikinci vücudu saha-i imkâna getirmesi, ihtimalden baîddir.

Ya Muhammed! Sana muasır bir vücud olamadığımdan müteessirim. Naşiri olduğun bu kitab, senin değil. Belki Lahutî olduğunu inkâr etmek, ilim mevzuatının butlanını irtikâb etmek gibi gülünçtür. Beşeriyet senin gibi

mümtaz bir kudreti bir defa görmüş; badema göremeyecektir. Binaenaleyh huzurunda kemal-i hürmetle eğilirim.”

BİSMARK

* * *

Mektubat Mecmuası'ndan

Beşinci Mes'ele: Dünya madem fânidir. Hem madem ömür kısadır. Hem madem gayet lüzumlu vazifeler çoktur. Hem madem hayat-ı ebediye burada kazanılacaktır. Hem madem dünya sahipsiz değil. Hem madem şu misafirhane-i dünyanın gayet Hakîm ve Kerim bir Müdebbiri var. Hem madem ne iyilik ve ne fenalık, cezasız kalmayacaktır. Hem madem لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ سِرِّينَا تَكْلِيفًا إِلَّا الْإِسْرَافَ سırrınca teklif-i mâlâyutak yoktur. Hem madem zararsız yol, zararlı yola müreccahtır. Hem madem dünyevî dostlar ve rütbelere, kabir kapısına kadardır.

Elbette en bahtiyar odur ki: Dünya için âhireti unutmasın, âhiretini dünyaya feda etmesin, hayat-ı ebediyesini hayat-ı dünyeviye için bozmasın, malayani şeylerle ömrünü telef etmesin; kendini misafir telakki edip misafirhane sahibinin emirlerine göre hareket etsin; selâmetle kabir kapısını açıp saadet-i ebediye girsin.

* * *

Yedinci Sualiniz: حَدِّثْ خَيْرَ شَبَابِكُمْ مَنْ تَشَبَّهَ بِكُهُولِكُمْ وَ شَرُّ كُهُولِكُمْ مَنْ تَشَبَّهَ بِشَبَابِكُمْ hadîs midir; bundan murad nedir?

Elcevab: Hadîs olarak işitmişim. Murad da şudur ki: “En hayırlı genç odur ki; ihtiyar gibi ölümü düşünüp âhiretine çalışarak, gençlik hevesatına esir olmayıp gaflette boğulmayandır. Ve ihtiyarlarınızın en kötüsü odur ki; gaflette ve hevesatta gençlere benzemek ister; çocukçasına hevesat-ı nefsanîye tâbi olur.”

Senin levhanda gördüğün ikinci parçanın sahih sureti şudur ki; ben başımın üstünde onu bir levha-i hikmet olarak ta'lik etmişim. Her sabah ve akşam ona bakarım, dersimi alırım:

Dost istersen Allah yeter. Evet o dost ise, herşey dosttur.

Yârân istersen Kur'an yeter. Evet ondaki enbiya ve melaike ile hayalen görüşür ve vukuatlarını seyredip ünsiyet eder.

Mal istersen kanaat yeter. Evet kanaat eden, iktisad eder; iktisad eden, bereket bulur.

Düşman istersen nefis yeter. Evet kendini beğenen, belayı bulur zahmete düşer; kendini beğenmeyen, safayı bulur, rahmete gider.

Nasihat istersen ölüm yeter. Evet ölümü düşünen, hubb-u dünyadan kurtulur ve âhiretine ciddî çalışır.

* * *

Lem'alar Mecmuası'ndan Beşinci Deva

Ey maraza mübtela hasta! Bu zamanda tecrübemle kanaatım gelmiştir ki; hastalık bazılara bir ihsan-ı İlahîdir, bir hediye-i Rahmanîdir. Bu sekiz dokuz senedir, liyakatsız olduğum halde, bazı genç zâtlar, hastalık münasebetiyle dua için benimle görüştüler. Dikkat ettim ki; hangi hastalıklı genci gördüm, sair gençlere nisbeten âhiretini düşünmeye başlıyor. Gençlik sarhoşluğu yok. Gaflet içindeki hayvanî hevesattan bir derece kendini kurtarıyor. Ben de bakıyordum, onların tahammül dâhilindeki hastalıklarını bir ihsan-ı İlahî olduğunu ihtar ederdim. Derdim ki: “Kardeşim, senin bu hastalığının aleyhinde değilim, hastalık için sana karşı bir şefkat hissedip acımiyorum ki dua edeyim. Hastalık seni tam uyandırıncaya kadar sabra çalış ve hastalık vazifesini bitirdikten sonra Hâlık-ı Rahîm inşaallah sana şifa verir.”

Hem derdim: “Senin bir kısım emsalin sıhhat belasıyla gaflete düşüp, namazı terkedip, kabri düşünmeyip, Allah'ı unutup, bir saatlik hayat-ı dünyeviye'nin zahirî keyfi ile, hadsiz bir hayat-ı ebediyesini sarsar, zedeler, belki de harab eder. Sen hastalık gözüyle, her halde gideceğin bir menzilin olan kabrini ve daha arkasında uhrevî menzilleri görürsün ve onlara göre davranıyorsun. Demek senin için hastalık, bir sıhhattır. Bir kısım emsalindeki sıhhat, bir hastalıktır.”

* * *

Lem'alar Mecmuası'ndan

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ

Meali: ¹¹(Haşiye) “Nefis daima kötü şeylere sevkeder.” âyetinin, hem de ¹²الَّتِي بَيْنَ جَنْبَيْكَ mana-yı şerifi: “Senin en zararlı düşmanın nefsidir.” hadîsinin bir nüktesidir.

Tezkiyesiz nefs-i emmaresi bulunmak şartıyla kendi nefsini beğenen ve seven adam, başkasını sevmez. Eğer zahirî sevse de samimî sevemez, belki ondaki menfaatini ve lezzetini sever. Daima kendini beğendirmeye ve sevdirmeye çalışır ve kusuru nefsine almaz; belki avukat gibi kendini müdafaa ve tebrîe eyler. Mübalağalar ile, belki yalanlarla nefsini medh ü tenzih ederek âdeta takdis eder ve derecesine göre ¹³أَتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ âyetinin bir tokadını yer. Temeddühü ve sevdirmesi ise, aks-ül amel ile istiskali celbeder, soğuk düşürtür. Hem amel-i uhrevîde ihlası kaybeder, riyayı karıştırır. Akibeti görmeyen ve neticeleri düşünmeyen ve lezzet-i hazıraya mübtela olan hisse ve heva-yı nefse mağlub olup, yolunu şaşırmış hissin fetvasıyla, bir saat lezzet için bir sene hapiste yatar. Bir dakika gurur veya intikam yüzünden on sene ceza görür. Âdeta ders aldığı Amme Cüz'ünü bir tek şekerlemeye satan hevaî bir çocuk gibi, elmas kıymetinde bulunan hasenatını, hissini okşamak için ve hevasını memnun etmek için ve hevesini tatmin etmek için, ehemmiyetsiz cam parçaları hükmündeki lezzetlere, enaniyetlere vesile edip, kârlı işlerde hasaret eder.

اللَّهُمَّ احْفَظْنَا مِنْ شَرِّ النَّفْسِ وَالشَّيْطَانِ وَمِنْ شَرِّ الْجِنَّ وَالْإِنْسَانِ

* * *

Mesnevî-i Nuriye'den

İ'lem Eyyühel-Aziz! Geceye benzeyen gençliğim zamanında gözlerim uyumuş idi, ancak ihtiyarlık sabahıyla uyandım, mealinde olan:

وَعَيْنِي قَدْ نَامَتْ بِلَيْلٍ شَبِيبَتِي * وَ لَمْ تَنْتَبِهْ إِلَّا بِصُبْحٍ مَشِيبٍ

şiiirin şümulüne dâhilim. Çünkü gençliğimde en yüksek bir intibah şâhikasına çıktığımı sanıyordum. Şimdi anlıyorum ki, o intibah intibah değilmiş. Ancak uykunun en derin kuyusunda bulunmaktan ibaret imiş. Binaenaleyh medenîlerin iftihar ile dem vurdukları tenevvür-ü intibahları, benim gençlik zamanımdaki intibah kabîlesinden olsa gerektir.

Onların misali, rü'yasında güya uyanıp, rü'yasını halka hikâye eden naim meselidir. Halbuki rü'yasında onun o intibahı, uykunun hafif perdesinden derin ve kalın bir perdeye intikal ettiğine işarettir. Böyle bir naim ölü gibidir. Yarıbuçuk uykuda bulunan insanları nasıl ikaz edebilir?

Ey uykuda iken kendilerini ayık zannedenler! Umûr-u diniyede müsamaha veya teşebbühle medenîlere yanaşmayın. Çünkü aramızdaki dere pek derindir. Doldurup hatt-ı muvasalayı temin edemezsiniz. Ya siz de onlara iltihak edersiniz veya dalaletе düşer boğulursunuz.

* * *

Mesnevî-i Nuriye'den

Üçüncü Remiz: Ey insan! Fâtır-ı Hakîm'in senin mahiyetine koyduğu en garib bir halet şudur ki: Bazan dünyaya yerleşemiyorsun. Zindanda boğazı sıkılmış adam gibi “of, of” deyip dünyadan daha geniş bir yer istediğin halde, bir zerrecik bir iş, bir hatıra, bir dakika içine girip yerleşiyorsun. Koca dünyaya yerleşemeyen kalb ve fikrin, o zerrecikte yerleşir. En şiddetli hissiyatınla o dakikacık, o hatıracıkta dolaşıyorsun.

Hem senin mahiyetine öyle manevî cihazat ve latifeler vermiş ki; bazıları dünyayı yutsa tok olmaz. Bazıları bir zerreyi kendinde yerleştiremiyor. Baş, bir batman taşı kaldırdığı halde; göz, bir saç kaldıramadığı gibi; o latife, bir saç kadar bir sıklete, yani gaflet ve dalaletten gelen küçük bir halete dayanamıyor. Hattâ bazan söner ve ölür. Madem öyledir; hazer et, dikkatle bas, batmaktan kork. Bir lokma, bir kelime, bir dane, bir lem'a, bir işarette, bir öpmekte batma! Dünyayı yutan bütün letaiflerini onda batırma. Çünkü çok küçük şeyler var, çok büyükleri bir cihette yutar. Nasıl küçük bir cam parçasında; gök, yıldızlarıyla beraber içine girip garkoluyor. Hardal gibi küçük kuvve-i hâfızanda, senin sahife-i a'malinin ekseri ve sahaif-i ömrünün ağlebi içine girdiği gibi; çok cüz'î küçük şeyler var, öyle büyük eşyayı bir cihette yutar, istiab eder.

* * *

Kastamonu Lâhikası'ndan

Risale-i Nur talebelerinden bir genç hâfız, pek çok adamların dedikleri gibi dedi: “Bende unutkanlık hastalığı tezayüd ediyor, ne yapayım?” Ben de dedim: Mümkün oldukça nâmahreme nazar etme. Çünkü rivayet var. İmam-ı Şafiî'nin (R.A.) dediği gibi: Haram nazar, nisyan verir.

Evet ehl-i İslâmda, nazar-ı haram ziyadeleştikçe, hevesat-ı nefسانيye heyecana gelip, vücudunda sû'-i istimalât ile israfa girer. Haftada birkaç defa gusle mecbur olur. Ondan, tıbben kuvve-i hâfızasına za'f gelir.

Evet bu asırda açık-saçıklık yüzünden, hususan bu memalik-i harrede o sû'-i nazardan sû'-i istimalât, umumî bir unutkanlık hastalığını netice vermeğe başlıyor. Herkes cüz'î, küllî o şekvadadır. İşte bu umumî hastalığın tezayüdüyle, hadîs-i şerifin verdiği müdhiş bir haberin tevili ucunda görünüyor. Ferman etmiş ki: “Âhîrzamanda, hâfızların göğsünden Kur'an nez'ediliyor, çıkıyor, unutuluyor.” Demek bu hastalık dehşetlenecek, hıfz-ı Kur'an'a bu sû'-i nazarla bazılarda sed çekilecek; o hadîsin tevilini gösterecek.

* *

Bu mektub gayet ehemmiyetlidir

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

Aziz, sıddık kardeşlerim!

Bugünlerde Kur'an-ı Hakîm'in nazarında imandan sonra en ziyade esas tutulan takva ve amel-i sâlih esaslarını düşündüm. Takva, menhiyattan ve günahlardan içtinab etmek; ve amel-i sâlih, emir dairesinde hareket ve hayrat kazanmaktır. Her zaman def'-i şer, celb-i nef'a racih olmakla beraber; bu tahribat ve sefahet ve cazibedar hevesat zamanında bu takva olan def'-i mefasid ve terk-i kebair üss-ül esas olup, büyük bir rüchaniyet kesbetmiş.

Bu zamanda tahribat ve menfî cereyan dehşetlendiği için, takva bu tahribata karşı en büyük esastır. Farzlarını yapan, kebireleri işlemeyen, kurtulur. Böyle kebair-i azîme içinde amel-i sâlihin ihlasla muvaffakiyeti pek azdır.

Hem az bir amel-i sâlih, bu ağır şerait içinde çok hükmündedir.

Hem takva içinde bir nevi amel-i sâlih var. Çünkü bir haramın terki vâcibdir. Bir vâcibi işlemek, çok sünnetlere mukabil sevabı var. Takva, böyle zamanlarda, binler günahın tehacümünde bir tek içtinab, az bir amelle, yüzer günahın terkiyle, yüzer vâcib işlenmiş olur. Bu ehemmiyetli nokta niyet ile, takva nâmıyla, gûnahtan kaçınmak kasdıyla, menfî ibadetten gelen ehemmiyetli a'mal-i sâlihadır.

Risale-i Nur şakirdlerinin bu zamanda en mühim vazifeleri, tahribata ve günahlara karşı takvayı esas tutup davranmak gerektir. Madem her dakikada, şimdiki tarz-ı hayat-ı içtimaiyede yüz günah insana karşı geliyor; elbette takva ile ve niyet-i içtinab ile yüz amel-i sâlih işlenmiş hükmündedir. Malûmdur ki; bir adamın bir günde harab ettiği bir sarayı, yirmi adam yirmi günde yapamaz ve bir adamın tahribatına karşı yirmi adam çalışmak lâzım gelirken; şimdi binler tahribatçıya mukabil, Risale-i Nur gibi bir tamircinin bu derece mukavemeti ve tesirâtı pek hârikadır. Eğer bu iki müteakıl kuvvetler bir seviyede olsaydı, onun tamirinde mu'cizevari muvaffakiyet ve fütihat görülecekti.

Ezcümle: Hayat-ı içtimaiyeyi idare eden en mühim esas olan hürmet ve merhamet gayet sarsılmış. Bazı yerlerde gayet elîm ve bîçare ihtiyarlar ve peder ve vâlideler hakkında dehşetli neticeler veriyor. Cenab-ı Hakk’a şükür ki; Risale-i Nur bu müdhiş tahribata karşı, girdiği yerlerde mukavemet ediyor, tamir ediyor. Sedd-i Zülkarneyn’in tahribiyle, Ye’cüc ve Me’cüc’lerin dünyayı fesada vermesi gibi; şariat-ı Muhammediye (A.S.M.) olan sedd-i Kur’anînin tezelzülüyle Ye’cüc ve Me’cüc’den daha müdhiş olarak ahlâkta ve hayatta zulmetli bir anarşilik ve zulümlü bir dinsizlik fesada ve ifsada başlıyor.

Risale-i Nur şakirdlerinin böyle bir hâdisede manevî mücahedeleri, inşaallah zaman-ı Sahabedeki gibi az amelle, pek çok büyük sevab ve a’mal-i sâlihaya medar olur.

Aziz kardeşlerim! İşte böyle bir zamanda, bu dehşetli hâdisata karşı, ihlas kuvvetinden sonra bizim en büyük kuvvetimiz; iştirak-i a’mal-i uhreviye düsturuyla birbirimize kalemler ile, herbirinin a’mal-i sâliha defterine hasenat yazdıkları gibi, lisanlarıyla herbirinin takva kal’asına ve siperine kuvvet ve imdad göndermektir. Ve bilhâssa fırtınalı tehacüme hedef olan bu fakir ve âciz kardeşinize, bu mübarek şuhur-u selâse ve eyyam-ı meşhurede yardıma koşmak, sizin gibi kahraman ve vefadar ve şefkatkârların şe’nidir. Bütün ruhumla bu imdad-ı manevîyi sizden rica ediyorum. Ve ben dahi, iman ve sadakat şartıyla, Risale-i Nur talebelerini bütün dualarıma ve manevî kazançlarıma, yirmidört saatte, iştirak-i a’mal-i uhreviye düsturuyla, bazan yüz defadan ziyade Risale-i Nur talebeleri ünvanıyla hissedar ediyorum.

Said Nursî
Kastamonu Lâhikası’ndan

* * *

...Tarih-i hayatımı bilenlere malûmdur: Ellibeş sene evvel ben, yirmi yaşlarında iken, Bitlis’te merhum vali Ömer Paşa hanesinde iki sene onun ısrarıyla ve ilme ziyade hürmetiyle kaldım. Onun altı aded kızları vardı. Üçü küçük, üçü büyük. Ben, üç büyükleri, iki sene beraber bir hanede kaldığımız halde, birbirinden tefrik edip tanı mıyordum. O derece dikkat etmiyordum ki bileyim. Hattâ bir âlim misafirim yanıma geldi, iki günde onları birbirinden farkettiler, tanıdılar. Herkes bendeki hale hayret ederek bana sordular: “Neden bak mıyorsun?” Derdim: “İlmin izzetini muhafaza etmek, beni baktırmıyor.”

Hem kırk sene evvel İstanbul'da Kâğıthane şenliğinin yevm-i mahsusunda, Köprüden tâ Kâğıthane'ye kadar Haliç'in iki tarafında binler açık-saçık Rum ve Ermeni ve İstanbul'lu karı ve kızlar dizildikleri sırada, ben ve merhum meb'us Molla Seyyid Taha ve meb'us Hacı İlyas ile beraber kayığa bindik, o kadınların yanlarından geçiyorduk. Benim hiç haberim yoktu. Halbuki Molla Taha ve Hacı İlyas beni tecrübeye karar verdikleri ve nöbetle beni tarassud ettiklerini bir saat seyahat sonunda itiraf edip dediler: "Senin bu haline hayret ettik, hiç bakmadın." Dedim: "Lüzumsuz, geçici, günahlı zevklerin akibeti elemeler, teessüfler olmasından istemiyorum."

(Tarihçe-i Hayat'tan)

* * *

Otuzikinci Söz'ün Üçüncü Mevkıfı'ndan İkinci Nokta'nın İkinci Mebhası

Ehl-i dalaletin vekili, tutunacak ve dalaletini ona bina edecek hiçbir şey bulamadığı ve mülzem kaldığı zaman şöyle diyor ki:

“Ben, saadet-i dünyayı ve lezzet-i hayatı ve terakkiyat-ı medeniyeti ve kemal-i san'atı; kendimce, âhireti düşünmemekte ve Allah'ı tanımamakta ve hubb-u dünyada ve hürriyette ve kendine güvenmekte gördüğüm için, insanın ekserîsini bu yola şeytanın himmetiyle sevkettim ve ediyorum.”

Elcevab: Biz dahi Kur'an namına diyoruz ki: Ey bîçare insan! Aklını başına al! Ehl-i dalaletin vekilini dinleme! Eğer onu dinlersen hasaretin o kadar büyük olur ki, tasavvurundan ruh, akıl ve kalb ürperir. Senin önünde iki yol var:

Birisi: Ehl-i dalaletin vekilinin gösterdiği şekavetli yoldur.

Diğeri: Kur'an-ı Hakîm'in tarif ettiği saadetli yoldur. İşte o iki yolun pekçok müvazenelerini, çok Sözlerde, hususan Küçük Sözlerde gördün ve anladın. Şimdi makam münasebetiyle binde bir müvazenelerini yine gör, anla. Şöyle ki:

Şirk ve dalaletin ve fışk ve sefahetin yolu, insanı nihayet derecede sukut ettiriyor. Hadsiz elemeler içinde nihayetsiz ağır bir yükü, zaîf ve âciz beline yükletir. Çünkü insan, Cenab-ı Hakk'ı tanımazsa ve Ona tevekkül etmezse, o vakit insan, gayet derecede âciz ve zaîf, nihayet derecede muhtaç, fakir, hadsiz musibetlere maruz, elemli, kederli bir fâni hayvan hükmünde olup, bütün sevdiği ve alâka peyda ettiği bütün eşyadan mütemadiyen fırak elemi ni çeke çeke, nihayette, bâki kalan bütün ahababını bir fırak-ı elîm içinde bırakıp, kabrin zulûmatına yalnız olarak gider. Hem müddet-i hayatında gayet cüz'î bir ihtiyar ve küçük bir iktidar ve kısacık bir hayat ve az bir ömür ve sönük bir fikir ile nihayetsiz elemeler ile ve emeller ile faydasız çarpışır ve hadsiz arzuların ve makasından tahsiline, semeresiz boşu boşuna çalışır.

Hem kendi vücudunu yüklenemediği halde, koca dünya yükünü bîçare beline ve kafasına yüklenir. Daha cehenneme gitmeden cehennem azabını çeker.

Evet şu elîm elemi ve dehşetli manevî azabı hissetmemek için, ehl-i dalalet ibtal-i his nev'inden gaflet sarhoşluğuyla muvakkaten hissetmez. Fakat hissedeceği zaman, yani kabre yakın olduğu vakit birden hisseder. Çünkü Cenab-ı Hakk'a hakikî abd olmazsa, kendi kendine mâlik zannedecek. Halbuki o cüz'î ihtiyar, o küçük iktidarı ile şu fırtınalı dünyada vücudunu idare edemiyor. Hayatına muzır mikroptan tut, tâ zelzeleye kadar binler taife düşmanları, hayatına karşı tehacüm vaziyetinde görür. Elîm bir korku dehşeti içinde her vakit kendine müdhiş görünen kabir kapısına bakıyor. Hem bu vaziyette iken insaniyet itibariyle nev'-i insanî ile ve dünya ile alâkadar olduğu halde, dünyayı ve insanı bir Hakîm, Alîm, Kadîr, Rahîm, Kerim bir zâtın tasarrufunda tasavvur etmediği ve onları tesadüf ve tabiata havale ettiği için, dünyanın ehvali ve insanın ahvali onu daima iz'ac eder. Kendi elemiyle beraber insanların elemi de çeker. Dünyanın zelzelesi, taunu, tufanı, kaht u galâsı, fena ve zevali, ona gayet müz'ic ve karanlıklı bir musibet suretinde onu tazib eder.

Hem şu haldeki insan, merhamet ve şefkate lâıık değildir. Çünkü kendi kendine bu dehşetli vaziyeti veriyor. Sekizinci Söz'de kuyuya girmiş iki kardeşin müvazene-i halinde denildiği gibi; nasıl bir adam, güzel bir bahçede, güzel bir ziyafette, güzel ahablar içinde, nezahetli, tatlı, namuslu, hoş, meşru bir lezzet ve eğlenceye kanaat etmeyip, gayr-ı meşru ve mülevves bir lezzet için çirkin ve necis bir şarabı içse, sarhoş olup kendini kış ortasında, pis bir yerde ve hattâ canavarlar içinde tahayyül etse, titreyip bağırıp çağırrsa nasıl merhamete lâıık değil. Çünkü ehl-i namus ve mübarek arkadaşlarını canavar tasavvur eder, onlara karşı hakaret eder. Hem ziyafetteki leziz taamları ve temiz kapları mülevves, pis taşlar tasavvur eder, kırmağa başlar. Hem mecliste muhterem kitabları ve manidar mektubları manasız ve âdi nakışlar tasavvur eder, yırtarak ayak altına atar ve hâkeza... Böyle bir şahıs, nasıl merhamete müstehak değildir, belki tokata müstehaktır.

Öyle de: Sû'-i ihtiyarından neş'et eden küfür sarhoşluğuyla ve dalalet divaneliğiyle Sâni'-i Hakîm'in şu misafirhane-i dünyasını, tesadüf ve tabiat oyuncağı olduğunu tevehhüm edip ve cilve-i esma-i İlahiyeyi tazelandiren masnuatın, zamanın geçmesiyle vazifelerinin bittiğinden âlem-i gayba geçmelerini, adem ile i'dam tasavvur ederek ve tesbihat sadâlarını, zeval ve firak-ı ebedî vaveylâsı olduklarını tahayyül ettiğinden ve mektubat-ı Samedaniye olan şu mevcudat sahifelerini, manasız, karmakarışık tasavvur ettiğinden ve âlem-i rahmete yol açan kabir kapısını zulûmat-ı adem ağzı

tasavvur ettiğinden ve eceli, hakikî ahbablara visal daveti olduğu halde, bütün ahbablardan fîrak nöbeti tasavvur ettiğinden; hem kendini dehşetli bir azab-ı elîmde bırakıyor, hem mevcudatı, hem Cenab-ı Hakk'ın esmasını, hem mektubatını inkâr ve tezyif ve tahkir ettiğinden, merhamete ve şefkate lââyık olmadığı gibi, şiddetli bir azaba da müstehaktır. Hiçbir cihette merhamete lââyık değildir.

İşte ey bedbaht ehl-i dalalet ve sefahet! Şu dehşetli sukuta karşı ve ezici me'yusiyete mukabil; hangi tekemmülünüz, hangi fûnununuz, hangi kemaliniz, hangi medeniyetiniz, hangi terakkiyatınız karşı gelebilir? Ruh-u beşerin eşedd-i ihtiyaç ile muhtaç olduğu hakikî teselliyi nerede bulabilirsiniz? Hem güvendiğiniz ve bel bağladığınız ve âsâr-ı İlahiyeyi ve ihsanat-ı Rabbaniyeyi onlara isnad ettiğiniz hangi tabiatınız, hangi esbabınız, hangi şerikiniz, hangi keşfiyatınız, hangi milletiniz, hangi bâtil mabudunuz, sizi sizce i'dam-ı ebedî olan mevtin zulûmatından kurtarıp, kabir hududundan, berzah hududundan, mahşer hududundan, sırat köprüsünden hâkimane geçirebilir, saadet-i ebediyeye mazhar edebilir? Halbuki kabir kapısını kapamadığınız için, siz kat'î olarak bu yolun yolcususunuz. Böyle bir yolcu, öyle birisine dayanır ki, bütün bu daire-i azîme ve bu geniş hududlar, onun taht-ı emrinde ve tasarrufundadır.

Hem dahi, ey bedbaht ehl-i dalalet ve gaflet! “Gayr-ı meşru bir muhabbetin neticesi, merhametsiz azab çekmektir.” kaidesi sırrınca, siz, fitratınızdaki Cenab-ı Hakk'ın zât ve sıfât ve esmasına sarfedilecek muhabbet ve marifet istidadını ve şükür ve ibadat cihazatını, nefsinize ve dünyaya gayr-ı meşru bir surette sarfettiğinizden, bil-istihkak cezasını çekiyorsunuz. Çünkü Cenab-ı Hakk'a ait muhabbeti, nefsinize verdiniz. Mahbubunuz olan nefsinizin hadsiz belasını çekiyorsunuz. Çünkü hakikî bir rahatı o mahbubunuza vermiyorsunuz. Hem onu, hakikî mahbub olan Kadîr-i Mutlak'a tevekkül ile teslim etmiyorsunuz, daima elem çekiyorsunuz. Hem Cenab-ı Hakk'ın esma ve sıfâtına ait muhabbeti, dünyaya verdiniz ve âsâr-ı san'atını, âlemin esbabına taksim ettiniz; belasını çekiyorsunuz. Çünkü o hadsiz mahbublarınızın bir kısmı size Allahâısmarladık demeyip, size arkasını çevirip, bırakıp gidiyor. Bir kısmı sizi hiç tanımıyor, tanısa da sizi sevmiyor. Sevse de size bir fayda vermiyor. Daima hadsiz fîraklardan ve ümitsiz dönmek üzere zevallerden azab çekiyorsunuz.

İşte ehl-i dalaletin saadet-i hayatiye ve tekemmülât-ı insaniye ve mehasin-i medeniyet ve lezzet-i hürriyet dedikleri şeylerin içyüzleri ve

mahiyetleri budur. Sefahet ve sarhoşluk bir perdedir, muvakkaten hissettirmez. “Tuh onların aklına!” de...

Amma Kur'anın cadde-i nuraniyesi ise: Bütün ehl-i dalaletin çektiği yaraları, hakaik-i imaniye ile tedavi eder. Bütün evvelki yoldaki zulümatı dağıtır. Bütün dalalet ve helâket kapılarını kapatır. Şöyle ki:

İnsanın za'f u aczini ve fakr u ihtiyacını, bir Kadîr-i Rahîm'e tevekkül ile tedavi eder. Hayat ve vücudun yükünü, Onun kudretine, rahmetine teslim edip; kendine yüklemeyip belki kendisi o hayatına ve nefesine biner hükmünde bir rahat makam bulur. Kendisinin “nâtık bir hayvan” değil, belki hakikî bir insan ve makbul bir misafir-i Rahman olduğunu bildirir. Dünyayı, bir misafirhane-i Rahman olduğunu göstermekle ve dünyadaki mevcudat ise, esma-i İlahiyenin âyineleri olduklarını ve masnuatı ise, her vakit tazelenen mektubat-ı Samedaniye olduklarını bildirmekle, insanın fena-i dünyadan ve zeval-i eşyadan ve hubb-u fâniyattan gelen yaralarını güzelce tedavi eder ve evhamın zulûmatından kurtarır. Hem mevt ve eceli, âlem-i berzaha giden ve âlem-i bekada olan ahablara visal ve mülâkat mukaddemesi olarak gösterir. Ehl-i dalaletin nazarında bütün ahabından bir firak-ı ebedî telakki ettiği ölüm yaralarını böylece tedavi eder. Ve o firak, ayn-ı lika olduğunu isbat eder. Hem kabrin âlem-i rahmete ve dâr-ı saadete ve bağistan-ı cinana ve nuristan-ı Rahman'a açılan bir kapı olduğunu isbat etmekle, beşerin en müdhiş korkusunu izale edip, en elîm ve kasavetli ve sıkıntılı olan berzah seyahatini, en leziz ve ünsiyetli ve ferahlı bir seyahat olduğunu gösterir. Kabir ile ejderha ağzını kapatır, güzel bir bahçeye kapı açar. Yani kabir ejderha ağzı olmadığını, belki bağistan-ı rahmete açılan bir kapı olduğunu gösterir.

Hem mü'mine der: “İhtiyarın cüz'î ise; kendi mâlikinin irade-i külliyesine işini bırak. İktidarın küçük ise, Kadîr-i Mutlak'ın kudretine itimad et. Hayatın az ise, hayat-ı bâkiyeyi düşün. Ömrün kısa ise; ebedî bir ömrün var, merak etme. Fikrin sönük ise; Kur'anın güneşi altına gir, imanın nuruyla bak ki: Yıldız böceği olan fikrin yerine herbir âyet-i Kur'an, birer yıldız misillü sana ışık verir. Hem hadsiz emellerin, elemelerin varsa, nihayetsiz bir sevab ve hadsiz bir rahmet seni bekliyor. Hem hadsiz arzuların, makasıldın varsa, onları düşünüp muzdarib olma. Onlar bu dünyaya sığmaz.

Onların yerleri başka diyardır ve onları veren de başkadır.”

Hem der: “Ey insan! Sen kendine mâlik değilsin. Sen, kudreti nihayetsiz bir Kadîr, rahmeti hadsiz bir Rahîm-i Zât-ı Zülcelal'in memluküsün. Öyle

ise sen, kendi hayatını kendine yükleyip zahmet çekme; çünkü hayatı veren odur, idare eden de odur. Hem dünya sahipsiz değil ki, sen kendi kafana dünya yükünü yüklettirerek ehvalini düşünüp merak etme; çünkü onun sahibi Hakîm'dir, Alîm'dir. Sen de misafirsin; fuzulî olarak karışma, karıştırma. Hem insanlar, hayvanlar gibi mevcudat, başı boş değiller; belki vazifedar memurdurlar, bir Hakîm-i Rahîm'in nazarındadırlar. Onların âlâm ve meşakkatlerini düşünüp, ruhuna elem çektirme. Ve onların Hâlık-ı Rahîm'inin rahmetinden daha ileri şefkatini sürme. Hem sana düşmanlık vaziyetini alan mikroptan tâ taun ve tufan ve kaht ve zelzeleye kadar bütün eşyanın dizginleri, o Rahîm-i Hakîm'in elindedirler. O Hakîm'dir, abes iş yapmaz. Rahîm'dir, rahîmiyeti çoktur. Yaptığı her işinde bir nevi lütuf var.”

Hem der: “Şu âlem çendan fânidir, fakat ebedî bir âlemin levazımâtını yetiştiriyor. Çendan zâildir, geçicidir; fakat bâki meyveler veriyor, bâki bir zâtın bâki esmasının cilverlerini gösteriyor. Ve çendan lezzetleri az, elemeleri çoktur; fakat Rahman-ı Rahîm'in iltifatâtı, zevalsiz hakikî lezzetlerdir. Elemler ise sevab cihetiyle manevî lezzet yetiştiriyor. Madem meşru daire; ruh ve kalb ve nefsin bütün lezzetlerine, safalarına, keyiflerine kâfidir. Gayr-ı meşru daireye girme. Çünkü o dairedaki bir lezzetin bazan bin eleme var. Hem hakikî ve daimî lezzet olan iltifatat-ı Rahmaniye'yi kaybetmeğe sebebidir.”

Hem dalaletin yolunda sâbikan beyan edildiği gibi esfel-i safilîne insanı öyle bir sukut ettiriyor ki; hiçbir medeniyet, hiçbir felsefe ona çare bulamadıkları ve o derin zulûmat kuyusundan hiçbir terakkiyat-ı beşeriye, hiçbir kemalât-ı fenniye insanı çıkaramadığı halde, Kur'an-ı Hakîm iman ve amel-i sâlih ile o esfel-i safilîne sukuttan insanı a'lâ-yı illiyyîne çıkarır ve delail-i kat'iyye ile çıkarmasını isbat ediyor ve o derin kuyuyu terakkiyat-ı maneviyyenin basamaklarıyla ve tekemmülât-ı ruhiyyenin cihazatıyla dolduruyor.

Hem beşerin uzun ve fırtınalı ve dağdağalı olan ebed tarafındaki yolculuğunu gayet derecede teshil eder ve kolaylaştırır. Bin, belki ellibin senelik mesafeyi bir günde kestirecek vesaiti gösterir.

Hem Sultan-ı Ezel ve Ebed olan Zât-ı Zülcelal'i tanıttirmekle, insanı ona bir memur abd ve bir vazifedar misafir vaziyetini verir. Hem dünya misafirhanesinde, hem berzahî ve uhrevî menzillerde kemal-i rahatla seyahatini temin eder. Nasılki bir padişahın müstakim bir memuru, onun daire-i memleketinde, hem her vilayetin hududlarından sühuletle ve tayyare, gemi, şimendifer gibi sür'atli vasıta-i seyahatle gezer, geçer. Öyle

de: Sultan-ı Ezeli'ye iman ile intisab eden ve amel-i sâlih ile itaat eden bir insan, şu misafirhane-i dünya menzillerinden ve âlem-i berzah ve âlem-i mahşer dairelerinden ve hâkeza kabirden sonraki bütün âlemlerin geniş hududlarından berk ve burak sür'atinde geçer. Tâ saadet-i ebediyeyi bulur. Ve şu hakikatı kat'î isbat eder ve asfiya ve evliyaya gösterir.

Hem de Kur'anın hakikatı der ki: "Ey mü'min! Sendeki nihayetsiz muhabbet kabiliyetini, çirkin ve noksan ve şerûr ve sana muzır olan nefs-i emmarene verme. Onu mahbub ve onun hevasını kendine mabud ittihaz etme. Belki sendeki o nihayetsiz muhabbet kabiliyetini, nihayetsiz bir muhabbete lâayk, hem nihayetsiz sana ihsan edebilen, hem istikbalde seni nihayetsiz mes'ud eden, hem bütün alâkadar olduğun ve onların saadetleriyle mes'ud olduğun bütün zâtları, ihsanatıyla mes'ud eden, hem nihayetsiz kemalâtı bulunan ve nihayetsiz derecede kudsî, ulvî, münezzeh, kusursuz, noksansız, zevalsiz cemal sahibi olan ve bütün esması, nihayet derecede güzel olan ve her isminde pek çok envâr-ı hüsn ü cemal bulunan ve cennet bütün güzellikleriyle ve nimetleriyle, onun cemal-i rahmetini ve rahmet-i cemalini gösteren ve sevimli ve sevilen bütün kâinattaki bütün hüsn ü cemal ve mehasin ve kemalât, onun cemaline ve kemaline işaret eden ve delalet eden ve emare olan bir zâtı, mahbub ve mabud ittihaz et..."

Hem der: "Ey insan! Onun esma ve sıfâtına ait istidad-ı muhabbetini, sair bekasız mevcudata verme; faidesiz mahlukata dağıtma. Çünkü âsâr ve mahlukat fânidirler. Fakat o âsârda ve o masnuatta nakışları, cilveleri görünen esma-i hüсна bâkidirler, daimîdirler. Ve esma ve sıfâtın herbirisinde binler meratib-i ihsan ve cemal ve binler tabakat-ı kemal ve muhabbet var. Sen yalnız Rahman ismine bak ki: Cennet bir cilvesi ve saadet-i ebediye bir lem'ası ve dünyadaki bütün rızk ve nimet, bir katresidir."

İşte şu müvazene, ehl-i dalaletle ehl-i imanın hayat ve vazife cihetindeki mahiyetlerine işaret eden لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

hem netice ve akibetlerine işaret eden فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ olan âyete dikkat et. Ne kadar ulvî, mu'cizane, beyan ettiğimiz müvazeneyi ifade ederler. Birinci âyet, Onbirinci Söz'de tafsilen o âyetin i'cazkârane ve îcazkârane ifade ettiği hakikatı, o Sözde beyan edildiğinden, onu oraya havale ederiz. İkinci âyet ise, yalnız bir küçük işaretle göstereceğiz ki, ne kadar ulvî bir hakikatı ifade ediyor. Şöyle ki:

Şu âyet, mefhum-u muvafık ile şöyle ferman ediyor: “Ehl-i dalaletin ölmesiyle, semavat ve zemin, onların üstünde ağlamıyorlar.” Ve mefhum-u muhalif ile delalet ediyor ki: “Ehl-i imanın dünyadan gitmesiyle, semavat ve zemin, onların üstünde ağlıyor.” Yani: Ehl-i dalalet, madem semavat ve arzın vazifelerini inkâr ediyor. Manalarını bilmiyor. Onların kıymetlerini ıskat ediyor. Sâni’lerini tanımıyor. Onlara karşı bir hakaret, bir adavet ettiğinden elbette semavat ve zemin, onlara ağlamak değil, belki onlara nefrin eder, onların gebermesiyle memnun olurlar. Ve mefhum-u muhalif ile der: “Semavat ve arz, ehl-i imanın ölmesiyle ağlarlar.” Zira ehl-i iman ise (çünkü) semavat ve arzın vazifelerini bilir, hakikî hakikatlarını tasdik ediyor. Ve onların ifade ettikleri manaları iman ile anlıyor. “Ne kadar güzel yapılmışlar, ne kadar güzel hizmet ediyorlar.” diyor. Ve onlara lâıyk kıymeti veriyor ve ihtiram ediyor. Cenab-ı Hak hesabına onlara ve onlar âyine oldukları esmaya muhabbet ediyor. İşte bu sır içindir ki, semavat ve zemin, ağlar gibi ehl-i imanın zevaline mahzun oluyorlar.

MÜHİM BİR SUAL: Diyorsunuz ki: “Muhabbet, ihtiyarî değil. Hem ihtiyac-ı fitrîye binaen, leziz taamları ve meyveleri severim. Peder ve vâlîde ve evlâdlarımı severim. Refika-i hayatımı severim. Dost ve ahbablarımı severim. Enbiya ve evliyayı severim. Hayatımı, gençliğimi severim. Baharı ve güzel şeyleri ve dünyayı severim. Nasıl bunları sevmeyeceğim? Nasıl bütün bu muhabbetleri, Cenab-ı Hakk’ın zât ve sıfât ve esmasına verebilirim? Bu ne demektir?”

Elcevab: “Dört Nükte”yi dinle.

BİRİNCİ NÜKTE: Muhabbet, çendan ihtiyarî değil. Fakat ihtiyar ile, muhabbetin yüzü, bir mahbubdan diğer bir mahbuba dönebilir. Meselâ: Bir mahbubun çirkinliğini göstermekle veyahut asıl lâıyk-ı muhabbet olan diğer bir mahbuba perde veya âyine olduğunu göstermekle, muhabbetin yüzü, mecazî mahbubdan hakikî mahbuba çevrilebilir.

İKİNCİ NÜKTE: Ta’dad ettiğin sevdiklerini, sevme demiyoruz. Belki onları Cenab-ı Hakk’ın hesabına ve onun muhabbeti namına sev, deriz. Meselâ: Leziz taamları, güzel meyveleri, Cenab-ı Hakk’ın ihsanı ve o Rahman-ı Rahîm’in in’amı cihetinde sevmek, “Rahman” ve “Mün’im” isimlerini sevmektir, hem manevî bir şükürdür. Şu muhabbet, yalnız nefis hesabına olmadığını ve Rahman namına olduğunu gösteren; meşru dairesinde kanaatkârane kazanmak ve mütefekkirane, müteşekkiraneye yemektir.

Hem peder ve vâlideyi şefkat ile teşhiz eden ve seni onların merhametli elleriyle terbiye ettiren hikmet ve rahmet hesabına onlara hürmet ve muhabbet, Cenab-ı Hakk'ın muhabbetine aittir. O muhabbet ve hürmet, şefkat lillah için olduğuna alâmeti şudur ki: Onlar ihtiyar oldukları ve sana hiçbir faideleri kalmadığı ve seni zahmet ve meşakkate attıkları zaman, daha ziyade muhabbet ve merhamet ve şefkat etmektir. *إِنَّمَا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَفٍّ* âyeti beş mertebe hürmet ve şefkate evlâdı davet etmesi; Kur'anın nazarında vâlideynin hukukları ne kadar ehemmiyetli ve ukukları ne derece çirkin olduğunu gösterir. Madem peder; kimseyi değil, yalnız veledinin kendinden daha ziyade iyi olmasını ister. Ona mukabil veled dahi, pedere karşı hak dava edemez. Demek vâlideyn ve veled ortasında fitraten sebab-i münakaşa yok. Zira münakaşa, ya gıpta ve hasedden gelir. Pederde oğluna karşı o yok. Veya münakaşa, haksızlıktan gelir. Vele din hakkı yoktur ki, pederine karşı hak dava etsin. Pederini haksız görse de, ona isyan edemez. Demek pederine isyan eden ve onu rencide eden, insan bozması bir canavardır.

Ve evlâdlarını, o Zât-ı Rahîm-i Kerim'in hediyeleri olduğu için kemal-i şefkat ve merhamet ile onları sevmek ve muhafaza etmek, yine Hakk'a aittir. Ve o muhabbet ise, Cenab-ı Hakk'ın hesabına olduğunu gösteren alâmet ise: Vefatlarında sabır ile şükürdür, me'yusane feryad etmemektir. "Hâlık'ımın benim nezaretine verdiği sevimli bir mahluku idi, bir memlukü idi, şimdi hikmeti iktiza etti, benden aldı, daha iyi bir yere götürdü. Benim o memlukte bir zahirî hissem varsa, hakikî bin hisse onun Hâlık'ına aittir. El-hükmü Lillah" deyip teslim olmaktır.

Hem dost ve ahabab ise: Eğer onlar iman ve amel-i sâlih sebebiyle Cenab-ı Hakk'ın dostları iseler, "El-hubbu Fillah" sırrınca o muhabbet dahi, Hakk'a aittir.

Hem refika-i hayatını, rahmet-i İlahiyenin munis, latif bir hediyesi olduğu cihetiyle sev ve muhabbet et. Fakat çabuk bozulan hüsn-ü suretine muhabbetini bağlama. Belki kadının en cazibedar, en tatlı güzelliği, kadınlığa mahsus bir letafet ve nezaket içindeki hüsn-ü sîretidir. Ve en kıymetdar ve en şirin cemali ise; ulvî, ciddî, samimî, nuranî şefkatidir. Şu cemal-i şefkat ve hüsn-ü sîret, âhir hayata kadar devam eder, ziyadeleşir. Ve o zaîfe, latife mahlukun hukuk-u hürmeti, o muhabbetle muhafaza edilir. Yoksa hüsn-ü suretin zevaliyle, en muhtaç olduğu bir zamanda bîçare hakkını kaybeder.

Hem enbiya ve evliyayı sevmek, Cenab-ı Hakk'ın makbul ibadî olmak cihetiyle, Cenab-ı Hakk'ın namına, hesabınadır ve o nokta-i nazardan ona aittir.

Hem hayatı, Cenab-ı Hakk'ın insana ve sana verdiği en kıymetdar ve hayat-ı bâkiyeyi kazandıracak bir sermaye ve bir defîne ve bâki kemalâtın cihazatını câmi' bir hazine cihetiyle onu sevmek, muhafaza etmek, Cenab-ı Hakk'ın hizmetinde istihdam etmek, yine o muhabbet bir cihette Mabud'a aittir.

Hem gençliğin letafetini, güzelliğini; Cenab-ı Hakk'ın latif, şirin, güzel bir nimeti nokta-i nazarından istihsan etmek, sevmek, hüsn-ü istimal etmek, şâkirane bir nevi muhabbet-i meşruadır.

Hem baharı; Cenab-ı Hakk'ın nurani esmalarının en latif, güzel nakışlarının sahifesi ve Sâni'-i Hakîm'in antika san'atının en müzeyyen ve şaşıklı bir meşher-i san'atı olduğu cihetiyle mütefekkirane sevmek, Cenab-ı Hakk'ın esmasını sevmektir.

Hem dünyayı; âhiretin mezraası ve esma-i İlahiyenin âyinesi ve Cenab-ı Hakk'ın mektubatı ve muvakkat bir misafirhanesi cihetinde sevmek, -nefs-i emmare karışmamak şartıyla- Cenab-ı Hakk'a ait olur.

Elhasıl: Dünyayı ve ondaki mahlukatı mana-yı harfiyle sev, mana-yı ismiyle sevmek. “Ne kadar güzel yapılmış.” de. “Ne kadar güzeldir.” deme. Ve kalbin bâtınına, başka muhabbetlerin girmesine meydan verme. Çünkü bâtın-ı kalb, âyine-i Samed'dir ve ona mahsustur. اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا حُبَّكَ وَ حُبَّ مَا يُقَرَّبُنَا إِلَيْكَ de.

İşte bütün ta'dad ettiğimiz muhabbetler, eğer bu suretle olsa, hem elemsiz bir lezzet verir, hem bir cihette zevalsiz bir visaldir. Hem muhabbet-i İlahiyeyi ziyadeleştirir. Hem meşru bir muhabbettir. Hem ayn-ı lezzet bir şükürdür. Hem ayn-ı muhabbet bir fikirdir.

Meselâ: Nasılki bir padişah-ı âlî, ¹²(Haşiye) sana bir elmayı ihsan etse, o elmaya iki muhabbet ve onda iki lezzet var: Biri; elma, elma olduğu için sevilir ve elmaya mahsus ve elma kadar bir lezzet var. Şu muhabbet padişaha ait değil. Belki huzurunda o elmayı ağzına atıp yiyen adam, padişahı değil, elmayı sever ve nefesine muhabbet eder. Bazan olur ki; padişah o nefisperverane olan muhabbeti beğenmez, ondan nefret eder. Hem elma lezzeti dahi cüz'îdir. Hem zeval bulur; elmayı yedikten sonra o lezzet dahi gider, bir teessüf kalır. İkinci muhabbet ise: Elma içindeki elma ile gösterilen iltifat-ı şahanedir. Güya o elma, iltifat-ı şahanenin nümunesi ve mücessemidir diye başına koyan adam, padişahı sevdiğini izhar eder.

Hem iltifatın gılaflı olan o meyvede öyle bir lezzet var ki, bin elma lezzetinin fevkindedir. İşte şu lezzet ayn-ı şükrandır. Şu muhabbet, padişaha karşı hürmetli bir muhabbettir.

Aynen onun gibi bütün nimetlere, meyvelere, zâtları için muhabbet edilse, yalnız maddî lezzetleriyle gafilane telezzüz etse, o muhabbet nefsanîdir. O lezzetler de geçici ve elemlidir. Eğer Cenab-ı Hakk'ın iltifatat-ı rahmeti ve ihsanatının meyveleri cihetiyle sevse ve o ihsan ve iltifatatın derece-i lütuflarını takdir etmek suretinde kemal-i iştiha ile lezzet alsın; hem manevî bir şükür, hem elemsiz bir lezzettir...

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: Cenab-ı Hakk'ın esmasına karşı olan muhabbetin tabakatı var: Sâbıkan beyan ettiğimiz gibi; bazan âsâra muhabbet suretiyle esmayı sever. Bazan esmayı, kemalât-ı İlahiyenin ünvanları olduğu cihetle sever. Bazan insan, câmiyet-i mahiyet cihetiyle hadsiz ihtiyacat noktasında esmaya muhtaç ve müştak olur ve o ihtiyaçla sever. Meselâ: Sen bütün şefkat ettiğin akraba ve fukara ve zaîf ve muhtaç mahlukata karşı, âcizane istimdad ihtiyacını hissettiğin halde; biri çıksa, istediğin gibi onlara iyilik etse, o zâtın in'am edici ünvanı ve kerim ismi ne kadar senin hoşuna gider, ne kadar o zâtı, o ünvan ile seversin. Öyle de: Yalnız Cenab-ı Hakk'ın Rahman ve Rahîm isimlerini düşün ki: Sen sevdiğin ve şefkat ettiğin bütün mü'min âbâ ve ecdadını ve akraba ve ahlbabını dünyada nimetlerin enva'ıyla ve Cennet'te enva'-ı lezaiz ile ve saadet-i ebediyede onları sana gösterip ve kendini onlara göstermesiyle mes'ud ettiği cihette o "Rahman" ismi ve "Rahîm" ünvanı, ne kadar sevilmeğe lâyıktırlar ve ne derece o iki isme ruh-u beşer muhtaç olduğunu kıyas edebilirsin. Ve ne derece, الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى رَحْمَتِهِ وَعَلَى رَحِيمِيَّتِهِ yerindedir anlarsın.

Hem alâkadar olduğun ve perişanîyetlerinden müteessir olduğun; senin bir nevi hanen ve içindeki mevcudat, senin o hanenin ünsiyetli levazımatı ve sevimli müzeyyenatı hükmünde olan dünyayı ve içindeki mahlukatı kemal-i hikmet ile tanzim ve tedbir ve terbiye eden zâtın "Hakîm" ismine ve "Mürebbi" ünvanına senin ruhun ne kadar muhtaç, ne kadar müştak olduğunu dikkat etsen anlarsın. Hem bütün alâkadar olduğun ve zevalleriyle müteallim olduğun insanları, mevtleri hengâmında adem zulûmatından kurtarıp şu dünyadan daha güzel bir yerde yerleştiren bir zâtın "Vâris, Bâis" isimlerine, "Bâki, Kerim, Muhyî ve Muhsin" ünvanlarına ne kadar ruhun muhtaç olduğunu dikkat etsen anlarsın.

İşte insanın mahiyeti ulviye, fitratı câmia olduğundan; binler enva'-ı hacat ile binbir esma-i İlahiyeye, herbir ismin çok mertebelerine fitraten

muhtaçtır. Muzaaf ihtiyaç, iştiyaktır. Muzaaf iştiyak, muhabbettir. Muzaaf muhabbet dahi aşktır. Ruhun tekemmülâtına göre meratib-i muhabbet, meratib-i esmaya göre inkişaf eder. Bütün esmaya muhabbet dahi -çünkü o esma Zât-ı Zülcelal'in ünvanları ve cilveleri olduğundan- muhabbet-i zâtiyeye döner. Şimdi yalnız nümune olarak binbir esmadan yalnız “Adl” ve “Hakem” ve “Hak” ve “Rahîm” isimlerinin binbir mertebelerinden bir mertebeyi beyan edeceğiz. Şöyle ki:

Hikmet ve adl içindeki “Rahmanurrahîm” ve “Hak” ismini a'zamî bir dairede görmek istersen, şu temsile bak: Nasılki bir orduda dört yüz muhtelif taifeler bulunduğunu farz ediyoruz ki; herbir taife beğendiği elbiseleri ayrı, hoşuna gittiği erzakı ayrı, rahatla istimal edeceği silâhları ayrı ve mizacına deva olacak ilâçları ayrı oldukları halde; bütün o dört yüz taife, ayrı ayrı takım, bölük tefrik edilmeyerek, belki birbirine karışık olduğu halde onları kemal-i şefkat ve merhametinden ve hârikulâde iktidarından ve mu'cizane ilim ve ihatasından ve fevkalâde adalet ve hikmetinden, misilsiz bir tek padişah onların hiçbirini şaşırmayarak, hiçbirini unutmayarak, bütün ayrı ayrı onlara lâayık elbise, erzak, ilâç ve silâhlarını muinsiz olarak bizzât kendisi verse, o zât acaba ne kadar muktedir, müşfik, âdil, kerim bir padişah olduğunu anlarsın. Çünkü bir taburda on milletten efrad bulunsa, onları ayrı ayrı giydirmek ve teçhiz etmek çok müşkil olduğundan, bilmeceburiye ne cinsten olursa olsun, bir tarzda teçhiz edilir.

İşte öyle de: Cenab-ı Hakk'ın adl ve hikmet içindeki İsm-i “Hak ve Rahmanurrahîm”in cilvesini görmek istersen, bahar mevsiminde zeminin yüzünde çadırları kurulmuş, muhteşem dört yüzbin milletten mürekkep nebatat ve hayvanat ordusuna bak ki; bütün o milletler, o taifeler, birbiri içinde oldukları halde, herbirinin libası ayrı, erzakı ayrı, silâhı ayrı, tarz-ı hayatı ayrı, talimatı ayrı, terhisatı ayrı oldukları halde ve o hacatlarını tedarik edecek iktidarlara ve o metalibi isteyecek dilleri olmadığı halde, daire-i hikmet ve adl içinde, mizan ve intizam ile “Hak” ve “Rahman”, “Rezzak” ve “Rahîm”, “Kerim” ünvanlarını seyret, gör. Nasıl hiçbirini şaşırmayarak, unutmayarak, iltibas etmeyerek terbiye ve tedbir ve idare eder.

İşte, böyle hayret verici muhit bir intizam ve mizan ile yapılan bir işe, başkalarının parmakları karışabilir mi? Vâhid-i Ehad ve Hakîm-i Mutlak, Kâdir-i Külli Şey'den başka, bu san'ata, bu tedbire, bu rububiyete, bu tedvire hangi şey elini uzatabilir? Hangi sebep müdahale edebilir?

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: Diyorsun: Benim taamlara, nefsim, refikama ve vâlideynime, evlâdına, ahabbıma, evliyaya, enbiyaya, güzel şeylere, bahara, dünyaya müteallik ayrı ayrı muhtelif muhabbetlerimin (Kur'anın emrettiği tarzda olsa) neticeleri, faideleri nedir?

Elcevab: Bütün neticeleri beyan etmek için büyük bir kitab yazmak lâzım gelir. Şimdilik yalnız icmalen bir iki neticeye işaret edilecek. Evvelâ, dünyadaki muaccel neticeleri beyan edilecek. Sonra âhirette tezahür eden neticeleri zikredilecek. Şöyle ki:

Sâbıkan beyan edildiği gibi; ehl-i gaflet ve ehl-i dünya tarzında ve nefis hesabına olan muhabbetlerin; dünyada belaları, elemeleri, meşakkatleri çoktur. Safaları, lezzetleri, rahatları azdır. Meselâ: Şefkat, acz yüzünden elemli bir musibet olur. Muhabbet, firak yüzünden belalı bir hirkat olur. Lezzet, zeval yüzünden zehirli bir şerbet olur. Âhirette ise; Cenab-ı Hakk'ın hesabına olmadıkları için, ya faidesizdir veya azabdır. (Eğer harama girmiş ise.)

Sual: Enbiya ve evliyaya muhabbet, nasıl faidesiz kalır?

Elcevab: Ehl-i Teslis'in İsa Aleyhisselâm'a ve Râfızîlerin Hazret-i Ali Radiyallahü Anh'a muhabbetleri faidesiz kaldığı gibi.

Eğer o muhabbetler, Kur'anın irşad ettiği tarzda ve Cenab-ı Hakk'ın hesabına ve muhabbet-i Rahman namına olsalar, o zaman hem dünyada, hem âhirette güzel neticeleri var. Amma dünyada ise lezziz taamlara, güzel meyvelere muhabbetin, elemsiz bir nimet ve ayn-ı şükür bir lezzettir.

Nefsine muhabbet ise: Ona acımak, terbiye etmek, zararlı hevesattan men'etmektir. O vakit nefis sana binmez, seni hevasına esir etmez. Belki sen nefsine binersin. Onu hevaya değil, hüdaya sevkadersin.

Refika-i hayatına muhabbetin, madem hüsn-ü sîret ve maden-i şefkat ve hediye-i rahmet olduğuna bina edilmiş. O refıkaya samimî muhabbet ve merhamet edersen, o da sana ciddî hürmet ve muhabbet eder. İkiniz ihtiyar oldukça o hal ziyadeleşir, mes'udane hayatını geçirirsin. Yoksa hüsn-ü surete muhabbet nefsanî olsa, o muhabbet çabuk bozulur, hüsn-ü muaşeretini de bozar.

Peder ve vâlideye karşı muhabbetin, Cenab-ı Hak hesabına olduğu için hem bir ibadet, hem de onlar ihtiyarlandıkça hürmet ve muhabbeti ziyadeleştirirsin. En âlî bir his ile, en merdane bir himmet ile onların tûl-ü ömrünü ciddî arzu edip bekalarına dua etmek, tâ onların yüzünden daha ziyade sevab kazanayım diye samimî hürmetle onların elini öpmek, ulvî bir lezzet-i ruhanî almaktır. Yoksa nefsanî, dünya itibariyle olsa, onlar ihtiyar

oldukları ve sana bâr olacak bir vaziyete girdikleri zaman; en süflî ve en alçak bir his ile vücudlarını istiskal etmek, sebab-i hayatın olan o muhterem zâtların mevtlerini arzu etmek gibi vahşi, kederli, ruhanî bir elemidir.

Evlâdına muhabbet ise: Cenab-ı Hakk'ın senin nezaretine ve terbiyene emanet ettiği sevimli, ünsiyetli o mahluklara muhabbet ise; saadetli bir muhabbet, bir nimettir. Ne musibetleriyle fazla elem çekersin, ne de ölümleriyle me'yusane feryad edersin. Sâbikan geçtiği gibi; onların Hâlıkları hem Hakîm, hem Rahîm olduğundan, onlar hakkında o mevt bir saadettir dersin. Senin hakkında da, onları sana veren zâtın rahmetini düşünürsün, firak eleminden kurtulursun.

Ahbablara muhabbetin ise: Madem “Lillah” içindir. O ahbabların firakları, hattâ ölümleri, sohbetinize ve uhuvvetinize mani olmadığı için, o manevî muhabbet ve ruhanî irtibattan istifade edersin. Ve mülâkat lezzeti daimî olur. “Lillah” için olmazsa, bir günlük mülâkat lezzeti, yüz günlük firak elemi netice verir. ¹³(Haşiye)

Enbiya ve evliyaya muhabbetin ise: Ehl-i gaflete karanlıklı bir vahşetgâh görünen âlem-i berzah, o nuranîlerin vücudlarıyla tenevvür etmiş menzilgâhları suretinde sana görüldüğü için o âleme gitmeğe tevahhuş, tedehhüş değil; belki bilakis temayül ve iştiyak hissini verir; hayat-ı dünyeviye lezzetini kaçırmaz. Yoksa onların muhabbeti, ehl-i medeniyetin meşahir-i insaniyeye muhabbeti nev'inden olsa; o kâmil insanların fena ve zevallerini ve mazi denilen mezar-ı ekberinde çürümelerini düşünmekle, elemli hayatına bir keder daha ilâve eder. Yani “Öyle kâmilleri çürüten bir mezara, ben de gideceğim.” diye düşünür; mezaristana endişeli bir nazarla bakar. “Ah!” çeker. Evvelki nazarda ise: Cisim libasını mazide bırakıp, kendileri istikbal salonu olan berzah âleminde kemal-i rahatla ikametlerini düşünür, mezaristana ünsiyetkârane bakar.

Hem güzel şeylere muhabbetin, madem Sâni'leri hesabınadır. “Ne güzel yapılmışlar.” tarzındadır. O muhabbetin bir leziz tefekkür olduğu halde, hüsün-perest, cemel-perest zevkinin nazarını daha yüksek, daha mukaddes ve binler defa daha güzel cemel mertebelerinin definelerine yol açar, baktırır. Çünkü o güzel âsârdan ef'al-i İlahiyenin güzelliğine intikal ettirir. Ondan esmanın güzelliğine, ondan sıfâtın güzelliğine, ondan Zât-ı Zülcelal'in cemel-i bîmisaline karşı kalbe yol açar. İşte bu muhabbet bu surette olsa, hem lezzetlidir, hem ibadettir ve hem tefekkürdür.

Gençliğe muhabbetin ise: Madem Cenab-ı Hakk'ın güzel bir nimeti cihetinde sevmişsin; elbette onu ibadette sarfedersin, sefahette boğdurup öldürmezsin. Öyle ise o gençlikte kazandığın ibadetler, o fâni gençliğin bâki meyveleridir. Sen ihtiyarlandıkça, gençliğin iyilikleri olan bâki meyvelerini elde ettiğin halde, gençliğin zararlarından, taşkınlıklarından kurtulursun. Hem ihtiyarlıkta daha ziyade ibadete muvaffakiyet ve merhamet-i İlahiyeye daha ziyade liyakat kazandığını düşünürsün. Ehl-i gaflet gibi beş-on senelik bir gençlik lezzetine mukabil, elli senede “Eyvah gençliğim gitti.” diye teessüf edip, gençliğe ağlamayacaksın. Nasılki, öylelerin birisi demiş: لَيْتَ الشَّبَابَ يَعُودُ يَوْمًا فَأُخْبِرُهُ بِمَا فَعَلَ الْمَشِيبُ Yani: “Keşke gençliğim bir gün dönse idi; ihtiyarlık benim başıma neler getirdiğini şekva ederek haber verecektim.”

Bahar gibi zînetli meşherlere muhabbet ise: Madem san'at-ı İlahiyeyi seyran itibariyledir. O baharın gitmesiyle, temaşa lezzeti zâil olmaz. Çünkü bahar yaldızlı bir mektub gibi, verdiği manaları her vakit temaşa edebilirsin. Senin hayalin ve zaman, ikisi de sinema şeridleri gibi sana o temaşa lezzetini idame ettirmekle beraber o baharın manalarını, güzelliklerini sana tazelandirirler. O vakit muhabbetin esefli, elemli, muvakkat olmaz. Lezzetli, safalı olur.

Dünyaya muhabbetin ise: Madem Cenab-ı Hakk'ın namınadır. O vakit dünyanın dehşetli mevcudatı, sana ünsiyetli bir arkadaş hükmüne geçer. Mezraa-i âhiret cihetiyle sevdiğin için, her şeyinde, âhirete faide verecek bir sermaye, bir meyve alabilirsin. Ne musibetleri sana dehşet verir, ne zeval ve fenası sana sıkıntı verir. Kemal-i rahatla o misafirhanede müddet-i ikametini geçirirsin. Yoksa ehl-i gaflet gibi seversen, yüz defa sana söylemişiz ki: Sıkıntılı, ezici, boğucu, fenaya mahkûm, neticesiz bir muhabbet içinde boğulur, gidersin.

İşte bazı mahbubların, Kur'anın irşad ettiği surette olduğu vakit, herbirisinden yüzde ancak bir letafetini gösterdik. Kur'anın gösterdiği yolda olmazsa, yüzden bir mazarratına işaret ettik. Şimdi şu mahbubların dâr-ı bekada, âlem-i âhirette, Kur'an-ı Hakîm'in âyât-ı beyyinatıyla işaret ettiği neticeleri işitmek ve anlamak istersen, işte o çeşit meşru muhabbetlerin dâr-ı âhiretteki neticelerini bir Mukaddeme ve dokuz İşaret'le yüzden bir faidesini icmalen göstereceğiz:

MUKADDEME: Cenab-ı Hak celil uluhiyetiyle, cemil rahmetiyle, kebir rububiyetiyle, kerim re'fetiyle, azîm kudretiyle, latif hikmetiyle, şu küçük insanın vücudunu bu kadar havâs ve hissiyat ile, bu derece cevarih ve cihazat ile ve muhtelif a'zâ ve âlât ile ve mütenevvi letaif ve maneviyat ile,

techiz ve tezyin etmiştir ki; tâ, mütenevvi ve pekçok âlât ile, hadsiz enva’-ı nimetini, aksam-ı ihsanatını, tabakat-ı rahmetini, o insana ihsas etsin, bildirsin, tattırsın, tanıttırsın. Hem tâ binbir esmasının hadsiz enva’-ı tecelliyatlarını, insana o âlât ile bildirsin, tarttırsın, sevdirdsin. Ve o insandaki pek kesretli âlât ve cihazatın herbirisinin ayrı ayrı hizmeti, ubudiyeti olduğu gibi, ayrı ayrı lezzeti, elemi, vazifesi ve mükâfatı vardır. Meselâ göz, suretlerdeki güzellikleri ve âlem-i mubsiratta güzel mu’cizat-ı kudretin enva’ını temaşa eder. Vazifesi, nazar-ı ibretle Sâni’ine şükrandır. Nazara mahsus lezzet ve elem malûmdur, tarife hacet yok.

Meselâ kulak, sadâların enva’larını, latif nağmelerini ve mesmuat âleminde Cenab-ı Hakk’ın letaif-i rahmetini hisseder. Ayrı bir ubudiyet, ayrı bir lezzet, ayrı da bir mükâfatı var. Meselâ kuvve-i şâmme, kokular taifesindeki letaif-i rahmeti hisseder. Kendine mahsus bir vazife-i şükranıyesi, bir lezzeti vardır. Elbette mükâfatı dahi vardır. Meselâ dildeki kuvve-i zaika, bütün mat’umatın ezvakını anlamakla gayet mütenevvi bir şükr-ü manevî ile vazife görür ve hâkeza... Bütün cihazat-ı insaniyenin ve kalb ve akıl ve ruh gibi büyük ve mühim letaifin böyle ayrı ayrı vazifeleri, lezzetleri ve elemeleri vardır. İşte Cenab-ı Hak ve Hakîm-i Mutlak, bu insanda istihdam ettiği bu cihazatın elbette her birerlerine lâıyk ücretlerini verecektir.

O müteaddid enva’-ı muhabbetin sâbıkan beyan edilen dünyadaki muaccel neticelerini, herkes vicdan ile hisseder ve bir hads-i sadık ile isbat edilir. Âhiretteki neticeleri ise; kat’iyyen vücudları ve tahakkukları, icmalen Onuncu Söz’ün oniki hakikat-ı katia-i satiasıyla ve Yirmidokuzuncu Söz’ün altı esas-ı bahiresiyle isbat edildiği gibi, tafsilen أَصْدَقُ الْكَلَامِ وَأَبْلَغُ النَّظَامِ كَلَامُ اللَّهِ gibi, tafsilen الْمَلِكِ الْعَزِيزِ الْعَلَامِ olan Kur’an-ı Hakîm’in âyât-ı beyyinatıyla tasrih ve telvih ve remiz ve işaretıyla kat’iyyen sabittir. Daha uzun bürhanları getirmeğe lüzum yok. Zâten başka Sözlerde ve Cennet’e dair Yirmisekizinci Söz’ün arabî olan ikinci makamında ve Yirmidokuzuncu Söz’de çok bürhanlar geçmiştir.

BİRİNCİ İŞARET: Leziz taamlara, hoş meyvelere şâkirane muhabbet-i meşruanın uhrevî neticesi, Kur’anın nassıyla, Cennet’e lâıyk bir tarzda leziz taamları, güzel meyveleridir. Ve o taamlara ve o meyvelere müştehiyane bir muhabbettir. Hattâ dünyada yediğin meyve üstünde söylediğin “Elhamdülillah” kelimesi, cennet meyvesi olarak tecessüm ettirilip sana takdim edilir. Burada meyve yersin, orada “Elhamdülillah” yersin. Ve nimette ve taam içinde in’am-ı İlahîyi ve iltifat-ı Rahmanîyi

gördüğünden o lezzetli şükr-ü manevî, Cennet'te gayet leziz bir taam suretinde sana verileceği, hadîsin nassıyla, Kur'anın işaretıyla ve hikmet ve rahmetin iktizasıyla sabittir.

İKİNCİ İŞARET: Dünyada meşru bir surette nefesine muhabbet, yani mehasinine bina edilen muhabbet değil, belki noksanîyetlerini görüp tekmil etmeğe bina edilen şefkat ile onu terbiye etmek ve onu hayra sevk etmek neticesi; o nefse lââyık mahbubları, Cennet'te veriyor. Nefis, madem dünyada heva ve hevesini Cenab-ı Hak yolunda hüsn-ü istimal etmiş. Cihazatını, duygularını hüsn-ü suretle istihdam etmiş. Kerim-i Mutlak, ona dünyadaki meşru ve ubudiyetkârane muhabbetin neticesi olarak Cennet'te, Cennet'in yetmiş ayrı ayrı enva'-ı zînet ve letafetinin nûmuneleri olan yetmiş muhtelif hulleyi giydirip, nefisteki bütün hâsseleri memnun edecek, okşayacak yetmiş enva'-ı hüsün ile vücudunu süslendirip; herbiri, ruhlu küçük birer cennet hükmünde olan hurileri, o dâr-ı bekada vereceği, pekçok âyât ile tasrih ve isbat edilmiştir.

Hem dünyada gençliğe muhabbet, yani ibadette gençlik kuvvetini sarfetmenin neticesi: Dâr-ı saadette ebedî bir gençliktir.

ÜÇÜNCÜ İŞARET: Refika-i hayatına meşru dairesinde, yani latif şefkatine, güzel hasletine, hüsn-ü sîretine binaen samimî muhabbet ile, refika-i hayatını da naşizelikten, sair günahlardan muhafaza etmenin neticesi uhreviyesi ise: Rahîm-i Mutlak, o refika-i hayatı, hurilerden daha güzel bir surette ve daha zînetli bir tarzda, daha cazibedar bir şekilde, ona dâr-ı saadette ebedî bir refika-i hayatı ve dünyadaki eski maceraları birbirine mütelezzizane nakletmek ve eski hatıratı birbirine tahattur ettirecek enis, latif, ebedî bir arkadaş, bir muhib ve mahbub olarak verileceğini va'detmiştir. Elbette va'dettiği şeyi kat'î verecektir.

DÖRDÜNCÜ İŞARET: Vâlideyn ve evlâda muhabbet-i meşruanın neticesi: (Nass-ı Kur'an ile) Cenab-ı Erhamürrâhimîn, onların makamları ayrı ayrı da olsa yine o mes'ud aileye safî olarak lezzet-i sohbeti, Cennet'e lââyık bir hüsn-ü muaşeret suretinde, dâr-ı bekada ebedî mülâkat ile ihsan eder. Ve onbeş yaşına girmeden, yani hadd-i bülüğa vâsıl olmadan vefat eden çocuklar, وَلَدَانِ مُخَلَّدُونَ ile tabir edilen Cennet çocukları şeklinde ve Cennet'e lââyık bir tarzda gayet süslü, sevimli bir surette, onları Cennet'te dahi peder ve vâlidelerinin kucaklarına verir. Veledperverlik hislerini memnun eder. Ebedî o zevki ve o lezzeti onlara verir. Zira çocuklar sinn-i teklife girmediklerinden; ebedî, sevimli, şirin çocuk olarak kalacaklar. Dünyadaki her lezzetli şeyin en a'lâsı Cennet'te bulunur, yalnız çok şirin

olan veledperverlik, yani çocuklarını sevip okşamak zevki -Cennet tenasül yeri olmadığından- Cennet'te yoktur zannedilirdi. İşte bu surette o dahi vardır. Hem en zevkli ve en şirin bir tarzda vardır. İşte kabl-el bülüğ evlâdı vefat edenlere müjde...

BEŞİNCİ İŞARET: Dünyada “El-hubbu fillah” hükmünce sâlih ahablara muhabbetin neticesi: Cennet'te عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ile tabir edilen, karşı karşıya kurulmuş Cennet iskemlelerinde oturup hoş, şirin, güzel, tatlı bir surette, dünya maceralarını ve kadîm olan hatıratlarını birbirine nakledip eğlendirmeleri suretinde; firaksız, safî bir muhabbet ve sohbet suretinde ahablarıyla görüştüreceği, Kur'anın nassıyla sabittir.

ALTINCI İŞARET: Enbiya ve evliyaya Kur'anın tarif ettiği tarzda muhabbetin neticesi:

O enbiya ve evliyanın şefaatlarından berzahta, haşirde istifade etmekle beraber; gayet ulvî ve onlara lâyük makam ve füyuzattan o muhabbet vasıtasıyla istifaza etmektir.

Evet الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ sırrınca, âdi bir adam, en yüksek bir makama, muhabbet ettiği âlî makam bir zâtın tebaiyetiyle girebilir.

YEDİNCİ İŞARET: Güzel şeylere ve bahara meşru muhabbetin, yani “ne kadar güzel yapılmış” nazarıyla, o âsârın arkasındaki ef'alın güzelliğini ve intizamını ve intizam-ı ef'al arkasındaki güzel esmanın cilvelerini ve o güzel esmanın arkasında sıfâtın tecelliyatını ve hâkeza sevmekliğin neticesi ise: Dâr-ı bekada o güzel gördüğü masnuattan bin defa daha güzel bir tarzda esmanın cilvesini ve esma içindeki cemal ve sıfâtını, Cennet'te görmektir. Hattâ İmam-ı Rabbanî (Radiyallahü Anhü) demiş ki: “Letaif-i Cennet, cilve-i esmanın temessülâtıdır.” (Teemmell!..)

SEKİZİNCİ İŞARET: Dünyada, dünyanın âhiret mezraası ve esma-i İlahiye âyinesi olan iki güzel yüzüne karşı mütefekkirane muhabbetin uhrevî neticesi: Dünya kadar, fakat fâni dünya gibi fâni değil, bâki bir Cennet verilecektir. Hem dünyada yalnız zaîf gölgeleri gösterilen esma, o Cennet'in âyinelerinde en şaşıklı bir surette gösterilecektir. Hem dünyayı, mezraa-i âhiret yüzünde sevmenin neticesi: Dünyayı fidanlık, yani ancak fidanları bir derece yetiştiren küçük bir mezraası hükmünde olacak öyle bir Cennet'i verecek ki: Dünyada havâs ve hissiyat-ı insaniye, küçük fidanlar olduğu halde, Cennet'te en mükemmel bir surette inkişaf ve dünyada tohumcuklar hükmünde olan istidadları, enva'-ı lezaiz ve kemalât ile sünbüllenecek surette ona verileceği, rahmetin ve hikmetin muktezası olduğu gibi, hadîsin nususuyla ve Kur'anın işaretleriyle sabittir. Hem madem

dünyanın; her hatanın başı olan mezmum muhabbeti değil, belki esmaya ve âhirete bakan iki yüzünü, esma ve âhiret için sevmiş ve ibadet-i fikriyle o yüzleri ma'mur etmiş, güya bütün dünyasıyla ibadet etmiş. Elbette dünya kadar bir mükâfat alması, mukteza-yı rahmet ve hikmettir. Hem madem âhiretin muhabbetiyle onun mezraasını sevmiş ve Cenab-ı Hakk'ın muhabbetiyle âyine-i esmasını sevmiş. Elbette dünya gibi bir mahbub ister. O da, dünya kadar bir Cennet'tir.

Sual: O kadar büyük ve hâlî bir Cennet neye yarar?

Elcevab: Nasılki eğer mümkün olsa idi, hayal sür'atiyle zeminin aktarını ve yıldızların ekserîsini gezsen, "Bütün âlem benimdir." diyebilirsin. Melaike ve insan ve hayvanların iştirakleri, senin o hükmünü bozmaz. Öyle de: O Cennet dahi dolu olsa, "O Cennet benimdir." diyebilirsin. Hadîste bazı ehl-i Cennet'e verilen beşyüz senelik bir Cennet sırrı, Yirmisekizinci Söz'de ve İhlas Lem'asında beyan edilmiştir.

DOKUZUNCU İŞARET: İman ve muhabbetullahın neticesi: Ehl-i keşif ve tahkikin ittifakıyla; dünyanın bin sene hayat-ı mes'udanesi, bir saatine değmeyen Cennet hayatı ve Cennet hayatının dahi bin senesi, bir saat müşahedesine değmeyen bir kudsî, münezzeh cemal ve kemal sahibi olan Zât-ı Zülcelal'in müşahedesi, rü'yetidir ki; ¹⁴(Haşiye) hadîs-i kat'î ile ve Kur'anın nassıyla sabittir. Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm gibi muhteşem bir kemal ile meşhur bir zâtın rü'yetine iştiyaklı bir merak, Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm gibi bir cemal ile mümtaz bir zâtın şuhuduna meraklı bir iştiyak; herkes vicdanen hisseder. Acaba dünyanın bütün mehasin ve kemalâtından binler derece yüksek olan Cennet'in bütün mehasin ve kemalâtı, bir cilve-i cemali ve kemali olan bir zâtın rü'yeti, ne kadar mergub, merak-aver ve şuhudu ne derece matlub ve iştiyak-aver olduğunu kıyas edebilirsen et...

اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا فِي الدُّنْيَا حُبَّكَ وَ حُبَّ مَا يُقَرِّبُنَا إِلَيْكَ وَ الْإِسْتِقَامَةَ كَمَا أَمَرْتَ وَ فِي الْآخِرَةِ رَحْمَتَكَ وَ رُؤْيَاكَ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ أَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ آمِينَ

* *

Ondördüncü Lem'anın İkinci Makamı

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ in binler esrarından altı sırrına dairdir.

İHTAR: Besmelenin rahmet noktasında parlak bir nuru, sönük aklıma uzaktan göründü. Onu, kendi nefsim için nota suretinde kaydetmek istedim. Ve yirmi-otuz kadar sırlar ile, o nurun etrafında bir daire çevirmek ile avlamak ve zabt etmek arzu ettim. Fakat maatteessüf şimdilik o arzuma tam muvaffak olamadım. Yirmi-otuzdan, beş-altıya indi.

“Ey insan!” dediğim vakit nefsimi murad ediyorum. Bu ders kendi nefsimde has iken, ruhan benimle münasebettar ve nefsi nefsimden daha hüşyar zâtlara belki medar-ı istifade olur niyetiyle, Ondördüncü Lem'anın İkinci Makamı olarak müdakkik kardeşlerimin tasviblerine havale ediyorum. Bu ders akıldan ziyade kalbe bakar, delilden ziyade zevke nâzırdır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا إِنِّي أُلْقِيَ إِلَيْ كِتَابٍ كَرِيمٍ إِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Şu makamda birkaç sır zikredilecektir.

BİRİNCİ SIR: “Bismillahirrahmanirrahîm”in bir cilvesini şöyle gördüm ki: Kâinat sîmasında, arz sîmasında ve insan sîmasında birbiri içinde birbirinin nümunesini gösteren üç sikke-i rububiyet var.

Biri: Kâinatın heyet-i mecmuasındaki teavün, tesanüd, teanuk, tecavübden tezahür eden sikke-i kübra-i uluhiyettir ki, “Bismillah” ona bakıyor.

İkincisi: Küre-i arz sîmasında nebatat ve hayvanatın tedbir ve terbiye ve idaresindeki teşabüh, tenasüb, intizam, insicam, lütuf ve merhametten tezahür eden Sikke-i Kübra-i Rahmaniyettir ki, “Bismillahirrahman” ona bakıyor.

Sonra insanın mahiyet-i câmiasının sîmasındaki letaif-i re’fet ve dekaik-ı şefkat ve şuaat-ı merhamet-i İlahiyeden tezahür eden sikke-i ulya-i rahîmiyettir ki, “Bismillahirrahmanirrahîm”deki “Er-Rahîm” ona bakıyor.

Demek “Bismillahirrahmanirrahîm” sahife-i âlemde bir satır-ı nuranî teşkil eden üç sikke-i ehadiyetin kudsî ünvanıdır ve kuvvetli bir haytıdır ve parlak bir hattıdır. Yani “Bismillahirrahmanirrahîm” yukarıdan nüzul ile

semere-i kâinat ve âlemin nüsha-i musaggarası olan insana ucu dayanıyor. Ferî arşa bağlar. İnsanî arşa çıkmağa bir yol olur.

İKİNCİ SIR: Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, hadsiz kesret-i mahlukatta tezahür eden vâhidiyet içinde ukûlü boğmamak için, daima o vâhidiyet içinde ehadiyet cilvesini gösteriyor. Yani, meselâ: Nasılki Güneş, ziyasıyla hadsiz eşyayı ihata ediyor. Mecmu-i ziyasındaki Güneşin zâtını mülâhaza etmek için gayet geniş bir tasavvur ve ihatalı bir nazar lâzım olduğundan; Güneşin zâtını unutturmamak için, herbir parlak şeyde Güneşin zâtını aksi vasıtasıyla gösteriyor ve her parlak şey, kendi kabiliyetince Güneşin cilve-i zâtîsiyle beraber ziyası, hararetı gibi hâssalarını gösteriyor ve her parlak şey Güneşi bütün sıfâtıyla kabiliyetine göre gösterdiği gibi; Güneşin ziya ve hararet ve ziyadaki elvan-ı seb'a gibi keyfiyatlarının her birisi dahi, umum mukabilindeki şeyleri ihata ediyor. Öyle de: وَ لِلّٰهِ الْمَثَلُ الْأَعْلٰی -temsilde hata olmasın- ehadiyet ve samediyet-i İlahiye, herbir şeyde, hususan zîhayatta, hususan insanın mahiyet âyinesinde bütün esmasıyla bir cilvesi olduğu gibi; vahdet ve vâhidiyet cihetiyle dahi, mevcudat ile alâkadar herbir ismi bütün mevcudatı ihata ediyor. İşte vâhidiyet içinde ukûlü boğmamak ve kalbler Zât-ı Akdes'i unutmamak için, daima vâhidiyetteki Sikke-i Ehadiyeti nazara veriyor ki, o sikkenin üç mühim ukdesini irae eden "Bismillahirrahmanirrahîm"dir.

ÜÇÜNCÜ SIR: Şu hadsiz kâinatı şenlendiren, bilmüşahede rahmettir. Ve bu karanlıklı mevcudatı ışıklandıran, bilbedahe yine rahmettir. Ve bu hadsiz ihtiyacat içinde yuvarlanan mahlukatı terbiye eden, bilbedahe yine rahmettir. Ve bir ağacın bütün heyetiyle meyvesine müteveccih olduğu gibi, bütün kâinatı insana müteveccih eden ve her tarafta ona baktıran ve muavenetine koşturan, bilbedahe rahmettir. Ve bu hadsiz fezaı ve boş ve hâlî âlemi dolduran, nurlandıran ve şenlendiren, bilmüşahede rahmettir. Ve bu fânî insanı ebede namzed eden ve ezelî ve ebedî bir zâta muhatab ve dost yapan, bilbedahe rahmettir.

Ey insan, madem rahmet böyle kuvvetli ve cazibedar ve sevimli ve mededkâr bir hakikat-ı mahbubedir. "Bismillahirrahmanirrahîm" de, o hakikata yapış ve vahşet-i mutlakadan ve hadsiz ihtiyacatın elemelerinden kurtul ve o Sultan-ı Ezel ve Ebed'in tahtına yanaş ve o rahmetin şefkatıyla ve şuaatıyla o Sultan'a muhatab ve halil ve dost ol!

Evet kâinatın enva'ını hikmet dairesinde insanın etrafında toplayıp bütün hacatına kemal-i intizam ve inayet ile koşturmak, bilbedahe iki haletten birisidir: Ya kâinatın herbir nev'i kendi kendine insanı tanıyor, ona

itaat ediyor, muavenetine koşuyor. -Bu ise yüz derece akıldan uzak olduğu gibi, çok muhalâtı intac ediyor. İnsan gibi bir âciz-i mutlakta, en kuvvetli bir Sultan-ı Mutlak'ın kudreti bulunmak lâzım geliyor.- Veyahut bu kâinatın perdesi arkasında bir Kadîr-i Mutlak'ın ilmi ile bu muavenet oluyor. Demek kâinatın enva'ı, insanı tanıyor değil; belki insanı bilen ve tanıyan, merhamet eden bir zâtın tanımasının ve bilmesinin delilleridir.

Ey insan! Aklını başına al. Hiç mümkün müdür ki: Bütün enva'-ı mahlukatı sana müteveccihen muavenet ellerini uzattıran ve senin hacetlerine “Lebbeyk!” dedirten Zât-ı Zülcelal seni bilmesin, tanımasın, görmesin? Madem seni biliyor, rahmetiyle bildiğini bildiriyor. Sen de onu bil, hürmetle bildiğini bildir ve kat'iyyen anla ki: Senin gibi zaîf-i mutlak, âciz-i mutlak, fakir-i mutlak, fânî, küçük bir mahluka koca kâinatı müsahhar etmek ve onun imdadına göndermek; elbette hikmet ve inayet ve ilim ve kudreti tazammun eden hakikat-ı rahmettir. Elbette böyle bir rahmet, senden küllî ve hâlis bir şükür ve ciddî ve safî bir hürmet ister. İşte o hâlis şükrün ve o safî hürmetin tercümanı ve ünvanı olan “Bismillahirrahmanirrahîm”i de. O rahmetin vusulüne vesile ve o Rahman'ın dergâhında şefaâtçı yap.

Evet, rahmetin vücudu ve tahakkuku, Güneş kadar zahirdir. Çünkü nasıl merkezî bir nakış, her taraftan gelen atkı ve iplerin intizamından ve vaziyetlerinden hasıl oluyor. Öyle de: Bu kâinatın daire-i kübrasında bin bir İsm-i İlahî'nin cilvesinden uzanan nuranî atkılar, kâinat sîmasında öyle bir sikke-i Rahmet içinde bir hâtem-i rahîmiyeti ve bir nakş-ı şefkati dokuyor ve öyle bir hâtem-i inayeti nescediyor ki, Güneşten daha parlak kendini akıllara gösteriyor.

Evet Şems ve Kamer'i, anasır ve maadini, nebatat ve hayvanatı; bir nakş-ı a'zamın atkı ipleri gibi o binbir isimlerin şualarıyla tanzim eden ve hayata hâdim eden ve nebatî ve hayvanî olan umum vâlidelerin gayet şirin ve fedakârane şefkatleriyle şefkatini gösteren ve zevilhayatı hayat-ı insaniyeye müsahhar eden ve ondan rububiyet-i İlahiyenin gayet güzel ve şirin bir nakş-ı a'zamını ve insanın ehemmiyetini gösteren ve en parlak rahmetini izhar eden o Rahman-ı Zülcemal, elbette kendi istiğna-i mutlakına karşı, rahmetini ihtiyac-ı mutlak içindeki zîhayata ve insana makbul bir şefaâtçı yapmış.

Ey insan, eğer insan isen “Bismillahirrahmanirrahîm” de. O şefaâtçıyı bul!

Evet zeminde dörtyüzbin muhtelif ayrı ayrı nebatatın ve hayvanatın taifelerini, hiçbirini unutmuyarak, şaşırmayarak, vakti vaktine kemal-i intizam ile hikmet ve inayet ile terbiye ve idare eden ve küre-i arzın sîmasında hâtem-i ehadiyeti vaz'eden; bilbedahe belki bilmüşahede rahmettir ve o rahmetin vücudu, bu küre-i arzın sîmasındaki mevcudatın vücudları kadar kat'î olduğu gibi, o mevcudat adedince tahakkukunun delilleri var. Evet zeminin yüzünde öyle bir hâtem-i rahmet ve sikke-i ehadiyet bulunduğu gibi, insanın mahiyet-i maneviyesinin sîmasında dahi öyle bir sikke-i rahmet vardır ki, küre-i arz sîmasındaki sikke-i merhamet ve kâinat sîmasındaki sikke-i uzma-yı rahmetten daha aşağı değil. Âdetâ binbir ismin cilvesinin bir nokta-i mihrakıyesi hükmünde bir câmiyeti var.

Ey insan, hiç mümkün müdür ki: Sana bu sîmayı veren ve o sîmada böyle bir sikke-i rahmeti ve bir hâtem-i ehadiyeti vaz'eden zât, seni başı boş bıraksın; sana ehemmiyet vermesin; senin harekâtına dikkat etmesin; sana müteveccih olan bütün kâinatı abes yapsın; hilkat şeceresini meyvesi çürük, bozuk ehemmiyetsiz bir ağaç yapsın! Hem hiçbir cihetle şübhe kabul etmeyen ve hiçbir vechile noksanıyeti olmayan, Güneş gibi zahir olan rahmetini ve ziya gibi görünen hikmetini inkâr ettirsin. Hâşâ..

Ey insan! Bil ki: O rahmetin arşına yetişmek için bir mi'rac var. O mi'rac “Bismillahirrahmanirrahîm”dir. Ve bu mi'rac ne kadar ehemmiyetli olduğunu anlamak istersen, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın yüzondört surelerinin başlarına ve hem bütün mübarek kitabların ibtidalarına ve umum mübarek işlerin mebde'lerine bak. Ve Besmele'nin azamet-i kadrine en kat'î bir hüccet şudur ki: İmam-ı Şafiî (R.A.) gibi çok büyük müçtehidler demişler: “Besmele tek bir âyet olduğu halde, Kur'anda yüzondört defa nâzil olmuştur.”

DÖRDÜNCÜ SIR: Hadsiz kesret içinde vâhidiyet tecellisi, hitab-ı اِيَّاكَ demekle herkese kâfi gelmiyor. Fikir dağılıyor. Mecmuundaki vahdet arkasında Zât-ı Ehadiyeti mülâhaza edip اِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ demeğe küre-i arz vüs'atinde bir kalb bulunmak lâzım geliyor. Ve bu sırra binaen cüz'iyatta zahir bir surette sikke-i ehadiyeti gösterdiği gibi, herbir nevide sikke-i ehadiyeti göstermek ve

Zât-ı Ehad'i mülâhaza ettirmek için hâtem-i rahmaniyyet içinde bir sikke-i ehadiyeti gösteriyor; tâ külfetsiz herkes her mertebede **إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاكَ** deyip doğrudan doğruya Zât-ı Akdes'e hitab ederek müteveccih olsun.

İşte Kur'an-ı Hakîm, bu sırr-ı azîmi ifade içindir ki, kâinatın daire-i a'zamından meselâ semavat ve arzın hilkatinden bahsettiği vakit, birden en küçük bir daireden ve en dakik bir cüz'îden bahseder; tâ ki, zahir bir surette hâtem-i ehadiyeti gösterebilir. Meselâ: Hilkat-i semavat ve arzdan bahsi içinde hilkat-i insandan ve insanın sesinden ve sîmasındaki dekaik-ı nimet ve hikmetten bahis açar; tâ ki, fikir dağılmasın, kalb boğulmasın, ruh mabudunu doğrudan doğruya bulsun. Meselâ:

âyeti mezkûr hakikatı mu'cizane bir surette gösteriyor.

Evet hadsiz mahlukatta ve nihayetsiz bir kesrette vahdet sikkeleri, mütedâhil daireler gibi en büyüğünden, en küçük sikkeye kadar enva'ı ve mertebeleri vardır. Fakat o vahdet ne kadar olsa yine kesret içinde bir vahdettir. Hakikî hitabı tam temin edemiyor. Onun için, vahdet arkasında ehadiyet sikkesi bulunmak lâzımdır. Tâ ki, kesreti hatıra getirmesin. Doğrudan doğruya Zât-ı Akdes'e karşı kalbe yol açsın. Hem sikke-i ehadiyete nazarları çevirmek ve kalbleri celbetmek için o sikke-i ehadiyet üstünde gayet cazibedar bir nakış ve gayet parlak bir nur ve gayet şirin bir halâvet ve gayet sevimli bir cemal ve gayet kuvvetli bir hakikat olan rahmet sikkelerini ve rahîmiyet hâtemini koymuştur. Evet o rahmetin kuvvetidir ki, zîşuurun nazarlarını celbeder, kendine çeker ve ehadiyet sikkesine îsal eder ve Zât-ı Ehadiyeyi mülâhaza ettirir ve ondan اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ deki hakikî hitaba mazhar eder.

İşte “Bismillahirrahmanirrahîm” Fatiha'nın fihristesi ve Kur'anın mücmel bir hülâsası olduğu cihetle bu mezkûr sırr-ı azîmin ünvanı ve tercümanı olmuş. Bu ünvanı eline alan, rahmetin tabakatında gezebilir. Ve bu tercümanı konuşturan, esrar-ı rahmeti öğrenir ve envâr-ı rahîmiyeti ve şefkati görür.

BEŞİNCİ SIR: Bir hadîs-i şerifte vârid olmuş ki:

-ev kema kal- اِنَّ اللّٰهَ خَلَقَ الْاِنْسَانَ عَلَىٰ صُوْرَةِ الرَّحْمٰنِ

Bu hadîsi, bir kısım ehl-i tarîkat, akaid-i imaniyeye münasib düşmeyen acib bir tarzda tefsir etmişler. Hattâ onlardan bir kısım ehl-i aşk, insanın sîma-yı manevîsine bir suret-i Rahman nazarıyla bakmışlar. Ehl-i aşkın çoğunda istiğrak ve iltibas olduğundan, hakikata muhalif telakkilerinde belki mazurdurlar. Fakat aklı başında olanlar, fikren onların esas-ı akaide münafî olan manalarını kabul edemez. Etse hata eder.

Evet bütün kâinatı bir saray, bir ev gibi muntazam idare eden ve yıldızları zerreler gibi hikmetli ve kolay çeviren ve gezdiren ve zerrati

muntazam memurlar gibi istihdam eden Zât-ı Akdes-i İlahî'nin şeriki, naziri, zıddı, niddi olmadığı gibi, السَّمِيعُ الْبَصِيرُ sırıyla sureti, misli, misali, şebihî dahi olamaz. Fakat, وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ sırıyla, mesel ve temsil ile, şuunatına ve sıfât ve esmasına bakılır. Demek mesel ve temsil, şuunat nokta-i nazarında vardır. Şu mezkûr Hadîs-i Şerifin çok makasından birisi şudur ki: İnsan, ism-i Rahman'ı tamamıyla gösterir bir surettedir. Evet sâbıkan beyan ettiğimiz gibi, kâinatın sîmasında binbir ismin şualarından tezahür eden ism-i Rahman görüldüğü gibi, zemin yüzünün sîmasında rububiyet-i mutlaka-i İlahiyenin hadsiz cilveleriyle tezahür eden ism-i Rahman gösterildiği gibi, insanın suret-i câmiasında küçük bir mikyasta zeminin sîması ve kâinatın sîması gibi yine o ism-i Rahman'ın cilve-i etemmini gösterir demektir. Hem işaretir ki: Zât-ı Rahmanurrahîm'in delilleri ve âyineleri olan zîhayat ve insan gibi mazharlar o kadar o Zât-ı Vâcib-ül Vücud'a delaletleri kat'î ve vâzih ve zahirdir ki, Güneşin timsalini ve aksini tutan parlak bir âyine parlaklığına ve delaletinin vuzuhuna işareten “O âyine Güneştir.” denildiği vakit, “İnsanda suret-i Rahman var.” vuzuh-u delaletine ve kemal-i münasebetine işareten denilmiş ve denilir. Ve ehl-i Vahdet-ül Vücudun mutedil kısmı “Lâ Mevcude illa Hu” bu sırra binaen, bu delaletin vuzuhuna ve bu münasebetin kemaline bir ünvan olarak demişler.

اللَّهُمَّ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ بِحَقِّ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اِرْحَمْنَا كَمَا يَلِيقُ بِرَحْمَتِكَ وَ فَهَمْنَا اسْرَارَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ كَمَا يَلِيقُ بِرَحْمَتِكَ آمِينَ

ALTINCI SIR: Ey hadsiz acz ve nihayetsiz fakr içinde yuvarlanan bîçare insan! Rahmet ne kadar kıymetdar bir vesile ve ne kadar makbul bir şefaathçi olduğunu bununla anla ki: O rahmet, öyle bir Sultan-ı Zülcelal'e vesiledir ki, yıldızlarla zerrat beraber olarak kemal-i intizam ve itaatle - beraber- ordusunda hizmet ediyorlar. Ve O Zât-ı Zülcelal'in ve o Sultan-ı Ezel ve Ebed'in istigña-i zâtîsi var ve istigña-i mutlak içindedir. Hiçbir cihetle kâinata ve mevcudata ihtiyacı olmayan bir Ganiyy-i Alel-ıtlak'tır. Ve bütün kâinat taht-ı emir ve idaresinde ve heybet ve azameti altında nihayet itaatte, celaline karşı tezellüldedir. İşte rahmet seni ey insan! O Müstağni-i Alel-ıtlak'ın ve Sultan-ı Sermedî'nin huzuruna çıkarır ve ona dost yapar ve ona muhatab eder ve sevgili bir abd vaziyetini verir. Fakat nasıl sen Güneşe yetişemiyorsun, çok uzaksın; hiçbir cihetle yanaşamıyorsun. Fakat Güneşin ziyası Güneşin aksini, cilvesini senin âyinen vasıtasıyla senin eline verir. Öyle de: O Zât-ı Akdes'e ve o Şems-i Ezel ve Ebed'e biz çendan nihayetsiz uzağız, yanaşamayız. Fakat onun ziya-i rahmeti, onu bize yakın ediyor.

İşte ey insan! Bu rahmeti bulan, ebedî tükenmez bir hazine-i nur buluyor. O hazineyi bulmasının çaresi: Rahmetin en parlak bir misali ve mümessili ve o rahmetin en belig bir lisanı ve dellâlı olan ve Rahmeten-lil-Âlemîn ünvanıyla Kur’anda tesmiye edilen Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm’ın sünnetidir ve tebaiyetidir. Ve bu Rahmeten-lil-Âlemîn olan rahmet-i mücessemeye vesile ise salavattır. Evet salavatın manası, rahmettir. Ve o zîhayat mücessem rahmete rahmet duası olan salavat ise, o Rahmeten-lil-Âlemîn’in vusulüne vesiledir. Öyle ise sen salavatı kendine, o Rahmeten-lil-Âlemîn’e vesile yap ve o zâtı da rahmet-i Rahman’a vesile ittihaz et. Umum ümmetin Rahmeten-lil-Âlemîn olan Aleyhissalâtü Vesselâm hakkında hadsiz

bir kesretle rahmet manasıyla salavat getirmeleri, rahmet ne kadar kıymetdar bir hediye-i İlahiye ve ne kadar geniş bir dairesi olduğunu, parlak bir surette isbat eder.

Elhasıl: Hazine-i rahmetin en kıymetdar pırlantası ve kapıcısı Zât-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm olduğu gibi, en birinci anahtarı dahi “Bismillahirrahmanirrahîm”dir. Ve en kolay bir anahtarı da salavattır.

اَللّٰهُمَّ بِحَقِّ اَسْرَارِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى مَنْ اَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِيْنَ كَمَا يَلِيْقُ بِرَحْمَتِكَ وَ بِحُرْمَتِهِ وَ عَلٰى اٰلِهِ وَ اَصْحَابِهِ اَجْمَعِيْنَ وَ اَرْحَمْنَا رَحْمَةً تُغْنِيْنَا بِهَا عَنْ رَحْمَةٍ مِّنْ سِوَاكَ مِنْ خَلْقِكَ اٰمِيْنَ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ

* *

Yirmiüçüncü Söz

[Şu sözün iki mebhası vardır.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

Birinci Mebhas

İmanın binler mehasininden yalnız beşini “Beş Nokta” içinde beyan ederiz.

Birinci Nokta: İnsan, nur-u iman ile a'lâ-yı illiyyîne çıkar; Cennet'e lâyük bir kıymet alır. Ve zulmet-i küfür ile, esfel-i safilîne düşer; Cehennem'e ehil (olacak) bir vaziyete girer. Çünkü iman, insanı Sâni'-i Zülcelal'ine nisbet ediyor; iman, bir intisabdır. Öyle ise insan, iman ile insanda tezahür eden san'at-ı İlahiye ve nukuş-u esma-i Rabbaniye itibariyle bir kıymet alır. Küfür, o nisbeti kat'eder. O kat'dan san'at-ı Rabbaniye gizlenir. Kıymeti dahi yalnız madde itibariyle olur. Madde ise, hem fâniye, hem zâile, hem muvakkat bir hayat-ı hayvanî olduğundan, kıymeti hiç hükmündedir.

Bu sırrı bir temsil ile beyan edeceğiz. Meselâ: İnsanların san'atları içinde nasılkı maddenin kıymeti ile san'atın kıymeti ayrı ayrıdır. Bazan müsavi, bazan madde daha kıymetdar, bazan oluyor ki; beş kuruşluk demir gibi bir maddede beş liralık bir san'at bulunuyor. Belki bazan, antika olan bir san'at, bir milyon kıymeti aldığı halde, maddesi beş kuruşa da değmiyor. İşte öyle antika bir san'at, antikacıların çarşısına gidilse, hârika-pişe ve pek eski hünerver san'atkârına nisbet ederek o san'atkârı yâd etmekle ve o san'atla teşhir edilse, bir milyon fiatla satılır. Eğer kaba demirciler çarşısına gidilse, beş kuruşluk bir demir bahasına alınabilir.

İşte insan, Cenab-ı Hakk'ın böyle antika bir san'atıdır ve en nazik ve nazenin bir mu'cize-i kudretidir ki; insanı, bütün esmasının cilvesine mazhar ve nakışlarına medar ve kâinata bir misal-i musaggar suretinde yaratmıştır.

Eğer nur-u iman, içine girse, üstündeki bütün manidar nakışlar, o ışıkla okunur. O mü'min, şuur ile okur ve o intisabla okutur. Yani: “Sâni’-i Zülcelal’in masnuuyum, mahlukuyum, rahmet ve keremine mazharım.” gibi manalarla insandaki san’at-ı Rabbaniye tezahür eder. Demek Sâni’ine intisabdan ibaret olan iman; insandaki bütün âsâr-ı san’atı izhar eder. İnsanın kıymeti, o san’at-ı Rabbaniyeye göre olur ve âyine-i Samedaniye itibariyledir. O halde şu ehemmiyetsiz olan insan, şu itibarla bütün mahlukat üstünde bir muhatab-ı İlahî ve Cennet’e lâayık bir misafir-i Rabbanî olur.

Eğer kat’-ı intisabdan ibaret olan küfür, insanın içine girse; o vakit bütün o manidar nukuş-u esma-i İlahiye karanlığa düşer, okunmaz. Zira Sâni’ unutulsa, Sâni’a müteveccih manevî cihetler de anlaşılmaz. Âdeta baş aşağı düşer. O manidar âlî san’atların ve manevî âlî nakışların çoğu gizlenir. Bâki kalan ve göz ile görülen bir kısmı ise; süflî esbaba ve tabiata ve tesadüfe verilip, nihayet sukut eder. Herbiri birer parlak elmas iken, birer sönük şişe olurlar. Ehemmiyeti yalnız madde-i hayvaniyeye bakar.

Maddenin gayesi ve meyvesi ise; -dediğimiz gibi- kısacık bir ömürde hayvanatın en âcizi ve en muhtacı ve en kederlisi olduğu bir halde yalnız cüz’î bir hayat geçirmektir. Sonra tefessüh eder gider. İşte küfür, böyle mahiyet-i insaniyeyi yıkar, elmaştan kömüre kalbeder.

İkinci Nokta: İman nasılkı bir nurdur, insanı ışıklandırıyor, üstünde yazılan bütün mektubat-ı Samedaniyeyi okutturuyor. Öyle de, kâinatı dahi ışıklandırıyor. Zaman-ı mâzi ve müstakbeli, zulûmattan kurtarıyor. Şu sırrı, bir vakıada **وَلِیُّ الَّذِینَ آمَنُوا یُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ** âyet-i kerimesinin bir sırrına dair gördüğüm bir temsil ile beyan ederiz. Şöyle ki:

Bir vakıa-i hayaliyede gördüm ki: İki yüksek dağ var birbirine mukabil. Üstünde dehşetli bir köprü kurulmuş. Köprünün altında pek derin bir dere. Ben o köprünün üstünde bulunuyorum. Dünyayı da, her tarafı karanlık, kesif bir zulûmat istila etmişti. Ben sağ tarafıma baktım; nihayetsiz bir zulûmat içinde bir mezar-ı ekber gördüm, yani tahayyül ettim. Sol tarafıma baktım; müdhiş zulûmat dalgaları içinde azîm fırtınalar, dağdağalar, dâhiyeler hazırlandığını görüyor gibi oldum. Köprünün altına baktım; gayet derin bir uçurum görüyorum zannettim. Bu müdhiş zulûmata karşı sönük bir cep fenerim vardı. Onu istimal ettim, yarım yamalak ışıyla baktım. Pek müdhiş bir vaziyet bana göründü. Hattâ önümdeki köprünün başında ve etrafında öyle müdhiş ejderhalar, arslanlar, canavarlar göründü ki; keşke bu cep fenerim olmasa idi, bu dehşetleri görmese idim, dedim. O feneri hangi

tarafa çevirdim ise, öyle dehşetler aldım. “Eyvah! Şu fener, başıma beladır.” dedim. Ondan kızdım; o cep fenerini yere çarptım, kırdım. Güya onun kırılması, dünyayı ışıklandıran büyük elektrik lâmbasının düğmesine dokundum gibi birden o zulümat boşandı. Her taraf o lâmbanın nuru ile doldu. Herşeyin hakikatını gösterdi. Baktım ki: O gördüğüm köprü, gayet muntazam yerde, ova içinde bir caddedir. Ve sağ tarafımda gördüğüm mezar-ı ekber; baştan başa güzel, yeşil bahçelerle nuranî insanların taht-ı riyasetinde ibadet ve hizmet ve sohbet ve zikir meclisleri olduğunu farkettim. Ve sol tarafımda, fırtınalı, dağdağalı zannettiğim uçurumlar, şâhikalar ise; süslü, sevimli cazibedar olan dağların arkalarında azîm bir ziyafetgâh, güzel bir seyrangâh, yüksek bir nüzhetgâh bulunduğunu hayal meyal gördüm. Ve o müdhiş canavarlar, ejderhalar zannettiğim mahluklar ise, munis deve, öküz, koyun, keçi gibi hayvanat-ı ehliye olduğunu gördüm. “Elhamdülillahi alâ nur-il iman” diyerek إِلَى الظُّلُمَاتِ الیٰ ayet-i kerimesini okudum, o vakıadan ayıldım.

İşte o iki dağ; mebde-i hayat, âhir-i hayat.. yani âlem-i arz ve âlem-i berzaktır. O köprü ise, hayat yoludur. O sağ taraf ise, geçmiş zamandır. Sol taraf ise, istikbaldir. O cep feneri ise, hodbin ve bildiğine itimad eden ve vahy-i semavîyi dinlemeyen enaniyet-i insaniyedir. O canavarlar zannolunan şeyler ise âlemin hâdisatı ve acib mahlukatıdır.

İşte enaniyetine itimad eden, zulümat-ı gaflete düşen, dalalet karanlığına mübtela olan adam; o vakıada evvelki halime benzer ki: O cep feneri hükmünde nâkıs ve dalalet-âlûd malûmat ile zaman-ı maziye, bir mezar-ı ekber suretinde ve adem-âlûd bir zulümat içinde görüyor. İstikbali, gayet fırtınalı ve tesadüfe bağlı bir vahşetgâh gösterir. Hem herbirisi, bir Hakîm-i Rahîm’in birer memur-u müsahharı olan hâdisat ve mevcudatı, muzır birer canavar hükmünde bildirir. وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ الیٰ ayetini okur. O vakit zaman-ı mazi, bir mezar-ı ekber değil, belki herbir asrı bir nebinin veya evliyanın taht-ı riyasetinde vazife-i ubudiyeti îfa eden ervah-ı sâfiye cemaatlarının vazife-i hayatlarını bitirmekle “Allahü Ekber” diyerek makamât-ı âliyeye uçmalarını ve müstakbel tarafına geçmelerini kalb gözü ile görür. Sol tarafına bakar ki; dağlar-misal bazı inkılabat-ı berzahîye ve uhrevîye arkalarında Cennet’in

bağlarındaki saadet saraylarında kurulmuş bir ziyafet-i Rahmaniye'yi o nuru iman ile uzaktan uzağa fark eder. Ve fırtına ve zelzele, taun gibi hâdiseleri, birer müsahhar memur bilir. Bahar fırtınası ve yağmur gibi hâdisatı; sureten haşin, manen çok latif hikmetlere medar görüyor. Hattâ mevti, hayat-ı ebediyenin mukaddemesi ve kabri, saadet-i ebediyenin kapısı görüyor. Daha sair cihetleri sen kıyas eyle. Hakikatı temsile tatbik et...

Üçüncü Nokta: İman hem nurdur, hem kuvvettir. Evet hakikî imanı elde eden adam, kâinata meydan okuyabilir ve imanın kuvvetine göre hâdisatın tazyikatından kurtulabilir. “Tevekkeltü alallah” der, sefine-i hayatta kemal-i emniyetle hâdisatın dağlarvari dalgaları içinde seyran eder. Bütün ağırlıklarını Kadîr-i Mutlak’ın yed-i kudretine emanet eder, rahatla dünyadan geçer, berzahta istirahat eder. Sonra saadet-i ebediye'ye girmek için Cennet’e uçabilir. Yoksa tevekkül etmezse, dünyanın ağırlıkları uçmasına değil, belki esfel-i safilîne çeker. Demek iman tevhidî, tevhid teslimî, teslim tevekkülü, tevekkül saadet-i dareyni iktiza eder. Fakat yanlış anlama. Tevekkül, esbabı bütün bütün reddetmek değildir. Belki esbabı dest-i kudretin perdesi bilip riayet ederek; esbaba teşebbüs ise, bir nevi dua-i fiilî telakki ederek; müsebbebatı yalnız Cenab-ı Hak’tan istemek ve neticeleri ondan bilmek ve ona minnetdar olmaktan ibarettir.

Tevekkül eden ve etmeyenin misalleri, şu hikâyeye benzer:

Vaktiyle iki adam hem bellerine, hem başlarına ağır yükler yüklenip, büyük bir sefineye bir bilet alıp girdiler. Birisi girer girmez yükünü gemiye bırakıp, üstünde oturup nezaret eder. Diğeri hem ahmak, hem mağrur olduğundan yükünü yere bırakmıyor. Ona denildi: “Ağır yükünü gemiye bırakıp rahat et.” O dedi: “Yok, ben bırakmayacağım. Belki zayı’ olur. Ben kuvvetliyim. Malımı, belimde ve başımda muhafaza edeceğim.” Yine ona denildi: “Bizi ve sizi kaldıran şu emniyetli sefine-i sultaniye daha kuvvetlidir, daha ziyade iyi muhafaza eder. Belki başın döner, yükün ile beraber denize düşersin. Hem gittikçe kuvvetten düşersin. Şu bükülmüş belin, şu akılsız başın gittikçe ağırlaşan şu yüklere tâkat getiremeyecek. Kaptan dahi eğer seni bu halde görse, ya divanedir diye seni tardedecek. Ya haindir, gemimizi ittiham ediyor, bizimle istihza ediyor, hapis edilsin, diye emredecektir. Hem herkese maskara olursun. Çünkü ehl-i dikkat nazarında, za’fı gösteren tekebbürün ile, aczi gösteren gururun ile, riyayı ve zilleti gösteren tasannuun ile kendini halka mudhike yaptın. Herkes sana gülüyor.” denildikten sonra o bîçarenin akli başına geldi. Yükünü yere koydu, üstünde

oturdu. “Oh!.. Allah senden razı olsun. Zahmetten, hapisten, maskaralıktan kurtuldum.” dedi.

İşte ey tevekkülsüz insan! Sen de bu adam gibi aklını başına al, tevekkül et. Tâ bütün kâinatın dilenciliğinden ve her hâdisenin karşısında titremekten ve hodfüruşluktan ve maskaralıktan ve şekavet-i uhreviyeden ve tazyikat-ı dünyeviye hapsinden kurtulasın.

Dördüncü Nokta: İman, insanı insan eder. Belki insanı sultan eder. Öyle ise, insanın vazife-i asliyesi, iman ve duadır. Küfür, insanı gayet âciz bir canavar hayvan eder.

Şu mes’elenin binler delillerinden yalnız hayvan ve insanın dünyaya gelmelerindeki farkları, o mes’eleye vâzıh bir delildir ve bir bürhan-ı katı’dır. Evet insaniyet, iman ile insaniyet olduğunu; insan ile hayvanın dünyaya gelişindeki farkları gösterir. Çünkü hayvan dünyaya geldiği vakit âdeta başka bir âlemde tekemmül etmiş gibi istidadına göre mükemmel olarak gelir, yani gönderilir. Ya iki saatte, ya iki günde veya iki ayda, bütün şerait-i hayatiyesini ve kâinatla olan münasebetini ve kavanin-i hayatını öğrenir, meleke sahibi olur. İnsanın yirmi senede kazandığı iktidar-ı hayatiyeyi ve meleke-i ameliyeyi, yirmi günde serçe ve arı gibi bir hayvan tahsil eder, yani ona ilham olunur. Demek hayvanın vazife-i asliyesi; taallümle tekemmül etmek değildir ve marifet kesbetmekle terakki etmek değildir ve aczini göstermekle meded istemek, dua etmek değildir. Belki vazifesi; istidadına göre taammüldür, amel etmektir, ubudiyet-i fiiliyedir.

İnsan ise dünyaya gelişinde herşeyi öğrenmeye muhtaç ve hayat kanunlarına cahil, hattâ yirmi senede tamamen şerait-i hayatı öğrenemiyor. Belki âhir-i ömrüne kadar öğrenmeye muhtaç, hem gayet âciz ve zaîf bir surette dünyaya gönderilip bir-iki senede ancak ayağa kalkabiliyor. Onbeş senede ancak zarar ve menfaati farkeder. Hayat-ı beşeriyenin muavenetiyle, ancak menfaatlarını celb ve zararlardan sakınabilir. Demek ki, insanın vazife-i fitriyesi; taallümle tekemmüldür, dua ile ubudiyettir. Yani: “Kimin merhametiyle böyle hakîmane idare olunuyorum? Kimin keremiyle böyle müşfikane terbiye olunuyorum? Nasıl birisinin lütuflarıyla böyle nazeninane besleniyorum ve idare ediliyorum?” bilmektir. Ve binden ancak birisine eli yetişemediği hacatına dair Kadıy-ul Hacat’a lisan-ı acz ve fakr ile yalvarmaktır ve istemek ve dua etmektir. Yani aczin ve fakrın cenahlarıyla makam-ı a’lâ-yı ubudiyete uçmaktır.

Demek insan bu âleme ilim ve dua vasıtasıyla tekemmül etmek için gelmiştir. Mahiyet ve istidad itibariyle herşey ilme bağlıdır. Ve bütün ulûm-

u hakikiyenin esası ve madeni ve nuru ve ruhu; marifetullahtır ve onun üss-ül esası da iman-ı billahtır.

Hem insan, nihayetsiz acziyle nihayetsiz beliiyata maruz ve hadsiz a'danın hücumuna mübtela ve nihayetsiz fakrıyla beraber nihayetsiz hacata giriftar ve nihayetsiz metalibe muhtaç olduğundan, vazife-i asliye-i fitriyesi, imandan sonra “dua”dır. Dua ise, esas-ı ubudiyettir. Nasıl bir çocuk, eli yetişmediği bir meramını, bir arzusunu elde etmek için, ya ağlar, ya ister. Yani ya fiilî, ya kavî lisan-ı acziyle bir dua eder. Maksuduna muvaffak olur. Öyle de: İnsan bütün zîhayat âlemi içinde nazik, nazenin, nazdar bir çocuk hükmündedir. Rahmanürrahîm'in dergâhında; ya za'f u acziyle ağlamak veya fakr u ihtiyacıyla dua etmek gerektir. Tâ ki, makasıdı ona müsahhar olsun veya teshirin şükrünü eda etsin. Yoksa bir sinekten vaveylâ eden ahmak ve haylaz bir çocuk gibi; ben kuvvetimle bu kabil-i teshir olmayan ve bin derece ondan kuvvetli olan acib şeyleri teshir ediyorum ve fikir ve tedbirimle kendime itaat ettiriyorum deyip küfran-ı nimete sapmak, insaniyetin fitrat-ı asliyesine zıd olduğu gibi, şiddetli bir azaba kendini müstehak eder.

Beşinci Nokta: İman duayı bir vesile-i kat'iyeye olarak iktiza ettiği ve fitrat-ı insaniye, onu şiddetle istediği gibi; Cenab-ı Hak dahi “Duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var?” mealinde قُلْ مَا يَعْجُبُكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ ferman ediyor. Hem اُدْعُونِي اَسْتَجِبْ لَكُمْ emrediyor.

Eğer desen: “Birçok defa dua ediyoruz, kabul olmuyor. Halbuki âyet umumîdir, her duaya cevap var ifade ediyor.”

Elcevab: Cevab vermek ayrıdır, kabul etmek ayrıdır. Her dua için cevap vermek var; fakat kabul etmek, hem ayn-ı matlubu vermek Cenab-ı Hakk'ın hikmetine tâbî'dir. Meselâ: Hasta bir çocuk çağırır: “Yâ Hekim! Bana bak.” Hekim: “Lebbeyk!” der.. “Ne istersin?” cevap verir. Çocuk: “Şu ilâc ver bana.” der. Hekim ise ya aynen istediğini verir, yahut onun maslahatına binaen ondan daha iyisini verir, yahut hastalığına zarar olduğunu bilir, hiç vermez. İşte Cenab-ı Hak, Hakîm-i Mutlak hazır, nâzır olduğu için, abdin duasına cevap verir.

Vahşet ve kimsesizlik dehşetini, huzuruyla ve cevabıyla ünsiyete çevirir. Fakat insanın hevaperestane ve heveskârane tahakkümüyle değil, belki hikmet-i Rabbaniyenin iktizasıyla ya matlubunu veya daha evlâsını verir veya hiç vermez.

Hem, dua bir ubudiyettir. Ubudiyet ise semeratı uhreviyedir. Dünyevî maksadlar ise, o nevi dua ve ibadetin vakitleridir. O maksadlar, gayeleri

değil. Meselâ: Yağmur namazı ve duası bir ibadettir. Yağmursuzluk, o ibadetin vaktidir. Yoksa o ibadet ve o dua, yağmuru getirmek için değildir. Eğer sırf o niyet ile olsa; o dua, o ibadet hâlis olmadığından kabule lâayık olmaz. Nasılki güneşin gurubu, akşam namazının vaktidir. Hem Güneş'in ve Ay'ın tutulmaları, küsuf ve husuf namazları denilen iki ibadet-i mahsusanın vakitleridir. Yani gece ve gündüzün nurani âyetlerinin nikablanmasıyla bir azamet-i İlahiyeyi ilâna medar olduğundan, Cenab-ı Hak ibadını o vakitte bir nevi ibadete davet eder. Yoksa o namaz, (açılması ve ne kadar devam etmesi, müneccim hesabıyla muayyen olan) Ay ve Güneş'in husuf ve küsuflarının inkişafı için değildir. Aynı onun gibi; yağmursuzluk dahi, yağmur namazının vaktidir. Ve beliyyelerin istilas ve muzır şeylerin tasallutu, bazı duaların evkat-ı mahsusalarıdır ki; insan o vakitlerde aczini anlar, dua ile niyaz ile Kadîr-i Mutlak'ın dergâhına iltica eder. Eğer dua çok edildiği halde beliyyeler def'olunmazsa denilmeyecek ki: "Dua kabul olmadı." Belki denilecek ki: "Duanın vakti, kaza olmadı." Eğer Cenab-ı Hak fazl u keremiyle belayı ref'etse; nurun alâ nur.. o vakit dua vakti biter, kaza olur. Demek dua, bir sır-ı ubudiyettir.

Ubudiyet ise, hâlisen livechillah olmalı. Yalnız aczini izhar edip, dua ile ona iltica etmeli. Rububiyetine karışmamalı. Tedbiri ona bırakmalı. Hikmetine itimad etmeli. Rahmetini ittiham etmemeli. Evet hakikat-ı halde âyât-ı beyyinatın beyanıyla sabit olan: Bütün mevcudat, herbirisi birer mahsus tesbih ve birer hususî ibadet, birer has secde ettikleri gibi; bütün kâinattan dergâh-ı İlahiyeye giden, bir duadır. Ya istidad lisanıyladır. (Bütün nebatat ve hayvanatın duaları gibi ki; herbiri lisan-ı istidadıyla Feyyaz-ı Mutlak'tan bir suret taleb ediyorlar ve esmasına bir mazhariyet-i münkeşife istiyorlar.) Veya ihtiyac-ı fitrî lisanıyladır. (Bütün zîhayatın, iktidarlara dâhilinde olmayan hacat-ı zaruriyeleri için dualarıdır ki; her birisi o ihtiyac-ı fitrî lisanıyla Cevvad-ı Mutlak'tan idame-i hayatları için bir nevi rızık hükmünde bazı metalibi istiyorlar.) Veya lisan-ı ızdırarıyla bir duadır ki: Muztar kalan herbir zîruh; kat'î bir iltica ile dua eder, bir hâmi-i meçhulüne iltica eder, belki Rabb-ı Rahîm'ine teveccüh eder. Bu üç nevi dua, bir mani olmazsa daima makbuldür.

Dördüncü nevi ki; en meşhurdur, bizim duamızdır. Bu da iki kısımdır: Biri, fiilî ve halî; diğeri, kalbî ve kâlîdir. Meselâ: Esbaba teşebbüs, bir dua-yı fiilîdir. Esbabın içtima; müsebbebi icad etmek için değil, belki lisan-ı hal ile müsebbebi Cenab-ı Hak'tan istemek için bir vaziyet-i marziye almaktır. Hattâ çift sürmek hazine-i rahmet kapısını çalmaktır. Bu nevi dua-yı fiilî,

Cevvad-ı Mutlak'ın isim ve ünvanına müteveccih olduğundan, kabule mazhariyeti ekseriyet-i mutlakadır. İkinci kısım; lisan ile, kalb ile dua etmektir. Eli yetişmediği bir kısım metalibi istemektir. Bunun en mühim ciheti, en güzel gayesi, en tatlı meyvesi şudur ki: “Dua eden adam anlar ki: Birisi var; onun hatırat-ı kalbini işitir, herşeye eli yetişir, her bir arzusunu yerine getirebilir, aczine merhamet eder, fakrına meded eder.”

İşte ey âciz insan ve ey fakir beşer! Dua gibi hazine-i rahmetin anahtarı ve tükenmez bir kuvvetin medarı olan bir vesileyi elden bırakma, ona yapış, a'lâ-yı illiyyîn-i insaniyete çık. Bir sultan gibi bütün kâinatın dualarını, kendi duan içine al. Bir abd-i küllî ve bir vekil-i umumî gibi اِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ de. Kâinatın güzel bir takvimi ol.

* * *

İkinci Mebhas

İnsanın saadet ve şekavetine medar beş nükteden ibarettir.

[İnsan ahsen-i takvimde yaratıldığı ve ona gayet câmi' bir istidad verildiği için; esfel-i safilînden tâ a'lâ-yı illiyyîne, ferşten tâ arşa, zerreden tâ şemse kadar dizilmiş olan makamata, meratibe, derecata, derekata girebilir ve düşebilir bir meydan-ı imtihana atılmış, nihayetsiz sukut ve suuda giden iki yol onun önünde açılmış bir mu'cize-i kudret ve netice-i hilkat ve acube-i san'at olarak şu dünyaya gönderilmiştir. İşte insanın şu dehşetli terakki ve tedennisinin sırrını “Beş Nükte”de beyan edeceğiz.]

Birinci Nükte: İnsan, kâinatın ekser enva'ına muhtaç ve alâkadardır. İhtiyacatı âlemin her tarafına dağılmış, arzuları ebede kadar uzanmış... Bir çiçeği istediği gibi, koca bir baharı da ister. Bir bahçeyi arzu ettiği gibi, ebedî Cennet'i de arzu eder. Bir dostunu görmeğe müştak olduğu gibi, Cemil-i Zülcelal'i de görmeye müştaktır. Başka bir menzilde duran bir sevdiğini ziyaret etmek için o menzilin kapısını açmaya muhtaç olduğu gibi; berzaha göçmüş yüzde doksandokuz ahababını ziyaret etmek ve firak-ı ebedîden kurtulmak için koca dünyanın kapısını kapayacak ve bir mahşer-i acaib olan âhiret kapısını açacak, dünyayı kaldırıp âhireti yerine kuracak ve koyacak bir Kadîr-i Mutlak'ın dergâhına ilticaya muhtaçtır. İşte şu vaziyette bir insana hakikî Mabud olacak; yalnız, herşeyin dizgini elinde, herşeyin hazinesi yanında, herşeyin yanında nâzır, her mekânda hazır, mekândan münezzeh, acizden müberra, kusurdan mukaddes, nakıstan muallâ bir

Kadîr-i Zülcelal, bir Rahîm-i Zülcemal, bir Hakîm-i Zülkemal olabilir. Çünkü nihayetsiz hacat-ı insaniyeyi îfa edecek, ancak nihayetsiz bir kudret ve muhit bir ilim sahibi olabilir. Öyle ise, mabudiyyete lââyık yalnız O'dur.

İşte ey insan! Eğer yalnız O'na abd olsan, bütün mahlukat üstünde bir mevki kazanırsın. Eğer ubudiyyetten istinkâf etsen, âciz mahlukata zelil bir abd olursun. Eğer enaniyetine ve iktidarına güvenip tevekkül ve duayı bırakıp, tekebbür ve davaya sapsan; o vakit iyilik ve icad cihetinde arı ve karıncadan daha aşağı, örümcek ve sinekten daha zaîf düşersin. Şer ve tahrib cihetinde; dağdan daha ağır, taundan daha muzır olursun.

Evet ey insan! Sende iki cihet var: Birisi, icad ve vücud ve hayır ve müsbet ve fiil cihetidir. Diğeri; tahrib, adem, şer, nefy, infial cihetidir. Birinci cihet itibariyle; arıdan, serçeden aşağı.. sinekten, örümcekten daha zaîfsin. İkinci cihet itibariyle; dağ, yer, göklerden geçersin. Onların çekindiği ve izhar-ı acz ettikleri bir yükü kaldırırsın. Onlardan daha geniş, daha büyük bir daire alırsın. Çünkü sen iyilik ve icad ettiğin vakit, yalnız vüs'atin nisbetinde, elin ulaşacak derecede, kuvvetin yetiyecek mertebede iyilik ve icad edebilirsin. Eğer fenalık ve tahrib etsen, o vakit fenalığın tecavüz ve tahribin intişar eder.

Meselâ: Küfür bir fenalıktır, bir tahribdir, bir adem-i tasdiktir. Fakat o tek seyyie; bütün kâinatın tahkirini ve bütün esma-i İlahiyenin tezyifini, bütün insaniyetin terzilini tazammun eder. Çünkü şu mevcudatın âlî bir makamı, ehemmiyetli bir vazifesi vardır. Zira onlar, mektubat-ı Rabbaniye ve meraya-yı Sübhaniye ve memurîn-i İlahiyedirler. Küfür ise; onları âyinedarlık ve vazifedarlık ve manidarlık makamından düşürüp, abesiyet ve tesadüfün oyuncağı derekesine ve zeval ve firakın tahribiyle çabuk bozulup değişen mevadd-ı fâniyeye ve ehemmiyetsizlik, kıymetsizlik, hiçlik mertebesine indirdiği gibi.. bütün kâinatta ve mevcudatın âyinelerinde nakışları ve cilveleri ve cemalleri görünen esma-i İlahiyeyi inkâr ile tezyif eder. Ve insanlık denilen, bütün esma-i kudsiye-i İlahiyenin cilvelerini güzelce ilân eden bir kaside-i manzume-i hikmet ve bir şecere-i bâkiyenin cihazatını câmi' çekirdek-misal bir mu'cize-i kudret-i bahire ve emanet-i kübrayı uhdesine almakla yer, gök, dağa tefevvuk eden ve melaikeye karşı rüchaniyet kazanan bir sahib-i mertebe-i hilafet-i arziyeyi; en zelil bir hayvan-ı fâni-i zâilden daha zelil, daha zaîf, daha âciz, daha fakir bir derekeye atar. Ve manasız, karmakarışık, çabuk bozulur bir âdi levha derekesine indirir.

Elhasıl: Nefs-i emmare tahrib ve şer cihetinde nihayetsiz cinayet işleyebilir, fakat icad ve hayırda iktidarı pek azdır ve cüz'îdir. Evet, bir haneyi bir günde harab eder, yüz günde yapamaz. Lâkin eğer enaniyeti bıraksa, hayrı ve vücudu tevfik-i İlahiyeden istese, şer ve tahribden ve nefse itimaddan vazgeçse, istiğfar ederek tam abd olsa; o vakit **يُبْدِلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ** o vakit sırrına mazhar olur. Ondaki nihayetsiz kabiliyet-i şer, nihayetsiz kabiliyet-i hayra inkılab eder. Ahsen-i takvim kıymetini alır, a'lâ-yı illiyyîne çıkar.

İşte ey gafil insan! Bak Cenab-ı Hakk'ın fazlına ve keremine! Seyyieyi bir iken bin yazmak, haseneyi bir yazmak veya hiç yazmamak adalet olduğu halde; bir seyyieyi bir yazar, bir haseneyi on, bazan yetmiş, bazan yediyüz, bazan yedi bin yazar. Hem şu nükteden anla ki; o müdhiş Cehennem'e girmek ceza-yı ameldir, ayn-ı adildir. Fakat Cennet'e girmek, mahz-ı fazıldır.

İkinci Nükte: İnsanda iki vecih var. Birisi, enaniyet cihetinde şu hayat-ı dünyeviyeye nâzırdır.

Diğeri, ubudiyet cihetinde hayat-ı ebediyeye bakar. Evvelki vecih itibariyle öyle bir bîçare mahluktur ki; sermayesi yalnız ihtiyardan bir şa're (saç) gibi cüz'î bir cüz'-i ihtiyarî ve iktidardan zaîf bir kesb ve hayattan çabuk söner bir şu'le ve ömürden çabuk geçer bir müddetçik ve mevcudiyetten çabuk çürür küçük bir cisimdir. O haliyle beraber kâinatın tabakatında serilmiş hadsiz enva'ın hesabsız efradından nazik zaîf bir ferd olarak bulunuyor.

İkinci vecih itibariyle ve bilhâssa ubudiyete müteveccih acz ve fakr cihetinde pek büyük bir vüs'atı var, pek büyük bir ehemmiyeti bulunuyor. Çünkü Fâtır-ı Hakîm, insanın mahiyet-i manevîyesinde nihayetsiz azîm bir acz ve hadsiz cesîm bir fakr dercetmiştir. Tâ ki, kudreti nihayetsiz bir Kadîr-i Rahîm ve gınası nihayetsiz bir Ganiyy-i Kerim bir zâtın hadsiz tecelliyatına câmi' geniş bir âyine olsun.

Evet insan bir çekirdeğe benzer. Nasılki o çekirdeğe kudretten manevî ve ehemmiyetli cihazat ve kaderden ince ve kıymetli program verilmiş. Tâ ki, toprak altında çalışıp, tâ o dar âleminden çıkıp, geniş olan hava âlemine girip, Hâlıkından istidad lisaniyla bir ağaç olmasını isteyip, kendine lâyük bir kemal bulsun. Eğer o çekirdek, sû'-i mizacından dolayı ona verilen cihazat-ı maneviyeyi, toprak altında bazı mevadd-ı muzırrayı celbine sarfetse; o dar yerde kısa bir zamanda faidesiz tefessüh edip çürüyecektir. Eğer o çekirdek, o manevî cihazatını **فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى** nın emr-i tekvinîsini imtisal edip hüsn-ü istimal etse; o dar âleminden çıkacak, meyvedar koca bir

ağaç olmakla küçücük cüz'î hakikatı ve ruh-u manevîsi, büyük bir hakikat-ı külliye suretini alacaktır. İşte aynen onun gibi; insanın mahiyetine, kudretten ehemmiyetli cihazat ve kaderden kıymetli programlar tevdi edilmiş. Eğer insan, şu dar âlem-i arzîde, hayat-ı dünyeviye toprağı altında o cihazat-ı maneviyelerini nefsin hevesatına sarfetse; bozulan çekirdek gibi bir cüz'î telezzüz için kısa bir ömürde, dar bir yerde ve sıkıntılı bir halde çürüyüp tefessüh ederek, mes'uliyet-i maneviyeyi bedbaht ruhuna yüklenecek, şu dünyadan göçüp gidecektir.

Eğer o istidad çekirdeğini İslâmiyet suyu ile, imanın ziyasıyla, ubudiyet toprağı altında terbiye ederek, evamir-i Kur'aniyeyi imtisal edip cihazat-ı maneviyelerini hakikî gayelerine tevcih etse; elbette âlem-i misal ve berzahta dal ve budak verecek ve âlem-i âhiret ve Cennet'te hadsiz kemalât ve nimetlere medar olacak bir şecere-i bâkiyenin ve bir hakikat-ı daimenin cihazatına câmi' kıymetdar bir çekirdek ve revnakdar bir makine ve bu şecere-i kâinatın mübarek ve münevver bir meyvesi olacaktır.

Evet hakikî terakki ise; insana verilen kalb, sır, ruh, akıl hattâ hayal ve sair kuvvelerin hayat-ı ebediyeye yüzlerini çevirerek, herbiri kendine lâıyk hususî bir vazife-i ubudiyet ile meşgul olmaktadır. Yoksa ehl-i dalaletin terakki zannettikleri, hayat-ı dünyeviye'nin bütün inceliklerine girmek ve zevklerinin her çeşitlerini, hattâ en süflisini tatmak için bütün letaifini ve kalb ve aklını nefs-i emmareye müsahhar edip yardımcı verse; o terakki değil, sukuttur. Şu hakikati bir vakıa-i hayaliyede, şöyle bir temsilde gördüm ki:

Ben büyük bir şehre giriyorum. Baktım ki, o şehirde büyük saraylar var. Bazı sarayların kapısına bakıyorum, gayet şenlik, parlak bir tiyatro gibi nazar-ı dikkati celbeder, herkesi eğlendirir bir cazibedarlık vardı. Dikkat ettim ki, o sarayın efendisi kapıya gelmiş, it ile oynuyor ve oynamasına yardım ediyor. Hanımlar, yabancı gençlerle tatlı sohbetler ediyorlar. Yetişmiş kızlar dahi, çocukların oynamasını tanzim ediyorlar. Kapıcı da onlara kumandanlık eder gibi bir aktör tavrını almış. O vakit anladım ki, o koca sarayın içerisi bomboş. Hep nazik vazifeler muattal kalmış. Ahlâkları sukut etmiş ki, kapıda bu sureti almışlardır.

Sonra geçtim, bir büyük saraya daha rast geldim. Gördüm ki; kapıda uzanmış vefadar bir it ve kaba, sert, sâkin bir kapıcı ve sönük bir vaziyet vardı. Merak ettim. Ne için o öyle? Bu böyle? İçeriye girdim. Baktım ki, içerisi çok şenlik... Daire daire üstünde, ayrı ayrı nazik vazifeler ile saray ehli meşguldürler. Birinci dairedeki adamlar sarayın idaresini, tedbirini

görüyorlar. Üstündeki dairede kızlar, çocuklar ders okuyorlar. Daha üstünde hanımlar, gayet latif san'atlar, güzel nakışlarla iştilal ediyorlar. En yukarıda efendi, padişahla muhabere edip halkın istirahatını temin için ve kendi kemalâtı ve terakkiyatı için kendine has ve ulvî vazifeler ile iştilal ediyor gördüm. Ben onlara görünmediğim için, "Yasak" demediler, gezebildim. Sonra çıktım, baktım. O şehrin her tarafında bu iki kısım saraylar var. Sordum dediler: "O kapısı şenlik ve içi boş saraylar, kâfirlerin ileri gelenlerininindir ve ehl-i dalaletindir. Diğerleri, namuslu müslüman büyüklerininindir." Sonra bir köşede bir saraya rast geldim. Üstünde "Said" ismini gördüm. Merak ettim. Daha dikkat ettim, suretimi üstünde gördüm gibi bana geldi. Kemal-i taaccübümden bağırarak, aklım başıma geldi, ayıldım.

İşte o vakıa-i hayaliyeyi sana tabir edeceğim. Allah hayır etsin.

İşte o şehir ise, hayat-ı içtimaiye-i beşeriye ve medine-i medeniyet-i insaniyedir. O sarayların herbirisi, birer insandır. O saray ehli ise; insandaki göz, kulak, kalb, sır, ruh, akıl gibi letaif ve nefis ve heva ve kuvve-i şehevîye ve kuvve-i gazabîye gibi şeylerdir. Herbir insanda her bir latifenin ayrı ayrı vazife-i ubudiyetleri var. Ayrı ayrı lezzetleri, elemeleri var. Nefis ve heva, kuvve-i şehevîye ve gazabîye, bir kapıcı ve it hükmündedirler. İşte o yüksek letaifi, nefis ve hevaya müsahhar etmek ve vazife-i asliyelerini unutturmak, elbette sukuttur, terakki değildir. Sair cihetleri sen tabir edebilirsin.

Üçüncü Nükte: İnsan, fiil ve amel cihetinde ve sa'y-i maddî itibariyle zaîf bir hayvandır, âciz bir mahluktur. Onun o cihetteki daire-i tasarrufatı ve mâlikiyeti o kadar dardır ki; elini uzatsa ona yetişebilir. Hattâ, insanın eline dizginini veren hayvanat-ı ehliye, insanın za'f ve acz ve tenbelliğinden birer hisse almışlardır ki; yabani emsallerine kıyas edildikleri vakit, azîm fark görünür (Ehlî keçi ve öküz, yabanî keçi ve öküz gibi). Fakat o insan, infial ve kabul ve dua ve sual cihetinde, şu dünya hanında aziz bir yolcudur. Ve öyle bir Kerim'e misafir olmuş ki nihayetsiz rahmet hazinelerini ona açmış. Ve hadsiz bedî' masnuatını ve hizmetkârlarını ona müsahhar etmiş. Ve o misafirin tenezzühüne ve temaşasına ve istifadesine öyle büyük bir daire açıp müheyya etmiştir ki; o dairenin nısf-ı kutru -yani merkezden muhit hattına kadar- gözün kestiği miktar, belki hayalin gittiği yere kadar geniştir ve uzundur.

İşte eğer insan, enaniyetine istinad edip hayat-ı dünyeviyeyi gaye-i hayal ederek derd-i maişet içinde muvakkat bazı lezzetler için çalışsa, gayet dar bir daire içinde boğulur gider. Ona verilen bütün cihazat ve âlât ve

letaif, ondan şikayet ederek haşırde onun aleyhinde şehadet edeceklerdir ve davacı olacaklardır. Eğer kendini misafir bilse, misafir olduğu Zât-ı Kerim'in izni dairesinde sermaye-i ömrünü sarfetse, öyle geniş bir daire içinde uzun bir hayat-ı ebediye için güzel çalışır ve teneffüs edip istirahat eder. Sonra, a'lâ-yı illiyyîne kadar gidebilir. Hem de bu insana verilen bütün cihazat ve âlât, ondan memnun olarak âhirette lehinde şehadet ederler.

Evet insana verilen bütün cihazat-ı acıbe, bu ehemmiyetsiz hayat-ı dünyeviye için değil; belki, pek ehemmiyetli bir hayat-ı bâkiye için verilmişler. Çünkü insanı hayvana nisbet etsek görüyoruz ki: İnsan, cihazat ve âlât itibariyle çok zengindir. Yüz derece hayvandan daha ziyadedir. Hayat-ı dünyeviye lezzetinde ve hayvanî yaşayışında yüz derece aşağı düşer. Çünkü her gördüğü lezzetinde, bir elem izi vardır. Geçmiş zamanın elemeleri ve gelecek zamanın korkuları ve herbir lezzetin dahi elem-i zevali, onun zevklerini bozuyor ve lezzetinde bir iz bırakıyor. Fakat hayvan öyle değil. Elemsiz bir lezzet alır, kedersiz bir zevk eder. Ne geçmiş zamanın elemeleri onu incitir, ne gelecek zamanın korkuları onu ürkütür. Rahatla yaşar, yatar, Hâlıkına şükreder.

Demek ahsen-i takvim suretinde yaratılan insan, hayat-ı dünyeviye hasr-ı fikr etse; yüz derece sermayece hayvandan yüksek olduğu halde, yüz derece serçe kuşu gibi bir hayvandan aşağı düşer. Başka bir yerde bir temsil ile bu hakikatı beyan etmiştim. Münasebet geldi, yine o temsili tekrar ediyorum. Şöyle ki:

Bir adam, bir hizmetkârına on altın verip “Mahsus bir kumaştan bir kat elbise yaptır.” emreder. İkincisine, bin altın verir, bir pusula içinde bazı şeyler yazılı o hizmetkârın cebine koyar, bir pazara gönderir. Evvelki hizmetkâr on altın ile a'lâ kumaştan mükemmel bir elbise alır. İkinci hizmetkâr, divanelik edip, evvelki hizmetkâra bakıp, cebine konulan hesap pusulasını okumayarak bir dükkâncıya bin altın vererek bir kat elbise istedi. İnsafsız dükkâncı da kumaşın en çürüğünden bir kat elbise verdi.

O bedbaht hizmetkâr, seyyidinin huzuruna geldi ve şiddetli bir te'dib gördü ve dehşetli bir azab çekti. İşte edna bir şuuru olan anlar ki, ikinci hizmetkâra verilen bin altın, bir kat elbise almak için değildir. Belki mühim bir ticaret içindir.

Aynen onun gibi: İnsandaki cihazat-ı maneviye ve letaif-i insaniye ki, herbirisi hayvana nisbeten yüz derece inbisat etmiş. Meselâ; güzelliğin bütün meratibini farkedenden insan gözü ve taamların bütün çeşit çeşit ezvak-ı mahsusalarını temyiz eden insanın zaika-i lisaniyesi ve hakaikın bütün

inceliklerine nüfuz eden insanın akli ve kemalâtın bütün enva'ına müştak insanın kalbi gibi sair cihazları, âletleri nerede? Hayvanın pek basit yalnız bir-iki mertebe inkişaf etmiş âletleri nerede? Yalnız şu kadar fark var ki; hayvan, kendine has bir amelde (münhasıran o hayvanda bir cihaz-ı mahsus) ziyade inkişaf eder. Fakat o inkişaf, hususîdir.

İnsanın cihazat cihetiyle zenginliği şu sırdandır ki: Akıl ve fikir sebebiyle insanın hâsseleri, duyguları fazla inkişaf ve inbisat peyda etmiştir. Ve ihtiyacatın kesreti sebebiyle çok çeşit çeşit hissiyat peyda olmuştur.

Ve hassasiyeti çok tenevvü etmiş. Ve fitratın câmiyeti sebebiyle pek çok makasıda müteveccih arzulara medar olmuş. Ve pek çok vazife-i fitriyesi bulunduğu sebebiyle, âlât ve cihazatı ziyade inbisat peyda etmiştir. Ve ibadatin bütün enva'ına müstaid bir fitratta yaratıldığı için bütün kemalâtın tohumlarına câmi' bir istidad verilmiştir. İşte şu derece cihazatça zenginlik ve sermayece kesret, elbette ehemmiyetsiz muvakkat şu hayat-ı dünyeviye için tahsili için verilmemiştir. Belki şöyle bir insanın vazife-i asliyesi, nihayetsiz makasıda müteveccih vezaifini görüp, acz ve fakr ve kusurunu ubudiyet suretinde ilân etmek ve küllî nazarıyla mevcudatın tesbihatını müşahade ederek şehadet etmek ve nimetler içinde imdadat-ı Rahmaniye'yi görüp şükretmek ve masnuatta kudret-i Rabbaniyenin mu'cizatını temâşa ederek nazar-ı ibretle tefekkür etmektir.

Ey dünyaperest ve hayat-ı dünyeviye'ye âşık ve sırr-ı ahsen-i takvimden gafil insan! Şu hayat-ı dünyeviye'nin hakikatını bir vakıa-i hayaliyede Eski Said görmüş. Onu Yeni Said'e döndürmüş olan şu vakıa-i temsiliye'yi dinle:

Gördüm ki, ben bir yolcuym. Uzun bir yola gidiyorum. Yani gönderiliyorum. Seyyidim olan zât, bana tahsis ettiği altmış altundan tedricen birer miktar para veriyordu. Ben de sarfedip pek eğlenceli bir hana geldim. O handa bir gece içinde on altunu kumara mumara, eğlencelere ve şöhret-perestlik yoluna sarfettim. Sabahleyin elimde hiçbir para kalmadı, bir ticaret edemedim, gideceğim yer için bir mal alamadım. Yalnız o paradan bana kalan elemeler, günahlar ve eğlencelerden gelen yaralar, bereler, kederler benim elimde kalmıştı. Birden ben o hazîn halette iken orada bir adam peyda oldu. Bana dedi: “Bütün bütün sermayeni zayi' ettin. Tokata da müstehak oldun. Gideceğin yere de müflis olarak elin boş gideceksin. Fakat aklın varsa, tövbe kapısı açıktır. Bundan sonra sana verilecek bâki kalan onbeş altundan her eline geçtikçe yarısını ihtiyaten muhafaza et. Yani gideceğin yerde sana lâzım olacak bazı şeyleri al.” Baktım nefsim razı olmuyor. “Üçte birisini” dedi. Ona da nefsim itaat

etmedi. Sonra “Dörtte birisini” dedi. Baktım nefsim mübtela olduğu âdetini terkedemiyor. O adam hiddetle yüzünü çevirdi gitti.

Birden o hal değişti. Baktım ki; ben, tünel içinde sukut eder gibi bir sür’atle giden bir şimendifer içindeyim. Telaş ettim. Fakat ne çare ki, hiçbir tarafa kaçılmaz. Garaibden olarak o şimendiferin iki tarafında pek cazibedar çiçekler, leziz meyveler görünüyordu. Ben de akılsız acemîler gibi onlara bakıp elimi uzattım. O çiçekleri koparmak, o meyveleri almak için çalıştım. Fakat o çiçekler ve meyveler, dikenli mikenli, mülâkatında elime batıyor, kanatıyor. Şimendiferin gitmesiyle müfarakatından elimi parçalıyorlar, bana pek pahalı düşüyorlardı. Birden şimendiferdeki bir hademe dedi: “Beş kuruş ver, sana o çiçek ve meyvelerden istediğin kadar vereceğim. Beş kuruş yerine elin parçalanmasıyla yüz kuruş zarar ediyorsun. Hem de ceza var, izinsiz koparamazsın.” Birden sıkıntıdan ne vakit tünel bitecek diye başımı çıkarıp ileriye baktım. Gördüm ki, tünel kapısı yerine çok delikler görünüyor. O uzun şimendiferden o deliklere adamlar atılıyorlar. Bana mukabil bir delik gördüm. İki tarafında iki mezar taşı dikilmiş. Merak ile dikkat ettim. O mezar taşında büyük harflerle “Said” ismi yazılmış gördüm. Teessüf ve hayretimden “Eyvah!” dedim. Birden o han kapısında bana nasihat eden zâtın sesini işittim. Dedi: “Aklın başına geldi mi?” Dedim: “Evet geldi fakat kuvvet kalmadı, çare yok.” Dedi: “Tövbe et, tevekkül et.” Dedim: “Ettim!”

Ayıldım... Eski Said kaybolmuş, Yeni Said olarak kendimi gördüm.

İşte o vakıa-i hayaliyeyi, -Allah hayr etsin- bir-iki kısmını ben tabir edeceğim, sair cihetleri sen kendin tabir et.

O yolculuk ise; âlem-i ervahtan, rahm-ı maderden, gençlikten, ihtiyarlıktan, kabirden, berzahtan, haşirden, köprüden geçen ebed-ül âbâd tarafına bir yolculuktur. O altmış altın ise, altmış sene ömürdür ki; bu vakıayı gördüğüm vakit kendimi kırkbeş yaşında tahmin ediyordum. Senedim yok, fakat bâki kalan onbeşinden yarısını âhirete sarfetmek için Kur’an-ı Hakîm’in hâlis bir tilmizi beni irşad etti.

O han ise, benim için İstanbul imiş. O şimendifer ise, zamandır. Herbir yıl bir vagondur. O tünel ise, hayat-ı dünyeviyedir. O dikenli çiçekler ve meyveler ise, lezaiz-i nâmeşruadır ve lehviyat-ı muharremedir ki; mülâkat esnasında tasavvur-u zevaldeki elem, kalbi kanatıyor. Müfarakatında parçalıyor. Cezayı dahi çektiriyor. Şimendifer hademesi demişti: “Beş kuruş ver, onlardan istediğin kadar vereceğim.” Onun tabiri şudur ki: İnsanın helâl

sa'yiyle meşru dairede gördüğü zevkler, lezzetler, keyfine kâfidir. Harama girmeye ihtiyaç bırakmaz. Sair kısımları sen tabir edebilirsin...

Dördüncü Nükte: İnsan şu kâinat içinde pek nazik ve nazenin bir çocuğa benzer. Za'fında büyük bir kuvvet ve aczinde büyük bir kudret vardır. Çünkü o za'fın kuvvetiyle ve aczin kudretiyledir ki, şu mevcudat ona müsahhar olmuş. Eğer insan za'fını anlayıp, kâlen, halen, tavren dua etse ve aczini bilip istimdad eylese; o teshirin şükrünü eda ile beraber matlubuna öyle muvaffak olur ve maksadları ona öyle müsahhar olur ki, iktidar-ı zâtîsiyle onun öşr-i mi'şarına muvaffak olamaz. Yalnız bazı vakit lisan-ı hal duasıyla hasıl olan bir matlubunu yanlış olarak kendi iktidarına hamleder. Meselâ: Tavuğun yavrusunun za'fındaki kuvvet, tavuğu arslana saldırtır. Yeni dünyaya gelen arslanın yavrusu, o canavar ve aç arslanı kendine müsahhar edip onu aç bırakıp kendi tok oluyor. İşte cây-ı dikkat, za'ftaki bir kuvvet ve şâyan-ı temaşa bir cilve-i rahmet...

Nasılki nazdar bir çocuk ağlamasıyla, ya istemesiyle, ya hazîn haliyle matlublarına öyle muvaffak olur ve öyle kavîler ona müsahhar olurlar ki; o matlublardan binden birisine bin defa kuvvetçiğiyle yetişemez. Demek za'f u acz, onun hakkında şefkat ve himayeti tahrik ettikleri için küçükçük parmağıyla kahramanları kendine müsahhar eder. Şimdi böyle bir çocuk, o şefkati inkâr etmek ve o himayeti ittiham etmek suretiyle ahmakane bir gurur ile “Ben kuvvetimle bunları teshir ediyorum.” dese, elbette bir tokat yiyecektir.

İşte insan dahi Hâlıkının rahmetini inkâr ve hikmetini ittiham edecek bir tarzda küfran-ı nimet suretinde Karun gibi اِنَّمَا أُوتِيْنُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ yani: “Ben kendi ilmimle, kendi iktidarım ile kazandım.” dese, elbette sille-i azaba kendini müstehak eder. Demek şu meşhud saltanat-ı insaniyet ve terakkiyat-ı beşeriye ve kemalât-ı medeniyet; celb ile değil, galebe ile değil, cidal ile değil, belki ona onun za'fı için teshir edilmiş, onun aczi için ona muavenet edilmiş, onun fakrı için ona ihsan edilmiş, onun cehli için ona ilham edilmiş, onun ihtiyacı için ona ikram edilmiş. Ve o saltanatın sebebi, kuvvet ve iktidar-ı ilmî değil, belki şefkat ve re'fet-i Rabbaniye ve rahmet ve hikmet-i İlahiyedir ki; eşyayı ona teshir etmiştir. Evet, bir gözsüz akrep ve ayaksız bir yılan gibi haşerata mağlub olan insana, bir küçük kurttan ipeği giydiren ve zehirli bir böcekten balı yediren; onun iktidarı değil, belki onun za'fının semeresi olan teshir-i Rabbanî ve ikram-ı Rahmanîdir.

Ey insan! Madem hakikat böyledir; gururu ve enaniyeti bırak. Uluhiyetin dergâhında acz u za'fını, istimdad lisanıyla; fakr u hacatını,

tazarru' ve dua lisanıyla ilân et ve abd olduğunu göster. Ve حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ de, yüksel.

Hem deme ki: “Ben hiçim; ne ehemmiyetim var ki, bu kâinat bir Hakîm-i Mutlak tarafından kasdî olarak bana teshir edilsin, benden bir şükr-ü küllî istenilsin?”

Çünkü sen çendan, nefsin ve suretin itibariyle hiç hükmündesin. Fakat vazife ve mertebe noktasında, sen şu haşmetli kâinatın dikkatli bir seyircisi, şu hikmetli mevcudatın belâgatlı bir lisan-ı nâtıkı ve şu kitab-ı âlemin anlayışlı bir mütalaacısı ve şu tesbih eden mahlukatın hayretli bir nâzırı ve şu ibadet eden masnuatın hürmetli bir ustabaşısı hükmündesin.

Evet ey insan! Sen, nebatî cismaniyetin cihetiyle ve hayvanî nefsin itibariyle; sagir bir cüz, hakir bir cüz'î, fakir bir mahluk, zaîf bir hayvansın ki; bütün dehşetli mevcudat-ı seyyalenin dalgaları içinde çalkanıp gidiyorsun. Fakat muhabbet-i İlahiyenin ziyasını tazammun eden imanın nuruyla münevver olan İslâmiyetin terbiyesiyle tekemmül edip; insaniyet cihetinde, abdiyetin içinde bir sultansın ve cüz'iyetin içinde bir küllîsin, küçüklüğün içinde bir âlemsin ve hakaretin içinde öyle makamın büyük ve daire-i nezaretin geniş bir nâzırsın ki, diyebilirsin: “Benim Rabb-i Rahîm'im dünyayı bana bir hane yaptı. Ay ve güneşi, o haneme bir lâmba; ve baharı, bir deste gül; ve yazı, bir sofrâ-i nimet; ve hayvanı, bana hizmetkâr yaptı. Ve nebatatı, o hanemin zînetli levazımatı yapmıştır.”

Netice-i kelâm: Sen eğer nefis ve şeytanı dinlersen, esfel-i safilîne düşersin. Eğer Hak ve Kur'an'ı dinlersen, a'lâ-yı illiyyîne çıkar, kâinatın bir güzel takvimi olursun.

Beşinci Nükte: İnsan, şu dünyaya bir memur ve misafir olarak gönderilmiş, çok ehemmiyetli istidad ona verilmiş. Ve o istidadata göre ehemmiyetli vazifeler tevdi edilmiş. Ve insanı, o gayeye ve o vazifelere çalıştırmak için, şiddetli teşvikler ve dehşetli tehdidler edilmiş. Başka yerde izah ettiğimiz vazife-i insaniyetin ve ubudiyetin esasatını şurada icmal edeceğiz. Tâ ki, “ahsen-i takvim” sırrı anlaşılsın.

İşte insan, şu kâinata geldikten sonra “iki cihet ile” ubudiyeti var: Bir ciheti; gaibane bir surette bir ubudiyeti, bir tefekkürü var. Diğeri; hazırane, muhataba suretinde bir ubudiyeti, bir münacatı vardır.

Birinci vecih şudur ki: Kâinatta görünen saltanat-ı rububiyeti, itaatkârane tasdik edip kemalâtına ve mehasinine hayretkârane nezaretidir.

Sonra, esma-i kudsiye-i İlahiyenin nukuşlarından ibaret olan bedî'san'atları, birbirinin nazar-ı ibretlerine gösterip dellâllık ve ilâncılıktır.

Sonra, herbiri birer gizli hazine-i maneviye hükmünde olan esma-i Rabbaniyenin cevherlerini idrak terazisiyle tartmak, kalbin kıymet-şinaslığı ile takdirkârane kıymet vermektir.

Sonra, kalem-i kudretin mektubatı hükmünde olan mevcudat sahifelerini, arz ve sema yapraklarını mütalaa edip hayretkârane tefekkürdür.

Sonra, şu mevcudattaki zînetleri ve latif san’atları istihsankârane temaşa etmekle onların Fâtır-ı Zülcemal’inin marifetine muhabbet etmek ve onların Sâni’-i Zülkemal’inin huzuruna çıkmaya ve iltifatına mazhar olmaya bir iştiyaktır.

İkinci Vecih, huzur ve hitab makamıdır ki; eserden müessire geçer, görür ki: Bir Sâni’-i Zülcelal, kendi san’atının mu’cizeleri ile kendini tanıttırmak ve bildirmek ister. O da iman ile, marifet ile mukabele eder.

Sonra görür ki: Bir Rabb-ı Rahîm, rahmetinin güzel meyveleriyle kendini sevdirmek ister. O da ona hasr-ı muhabbetle, tahsis-i taabbüdle kendini ona sevdirebilir.

Sonra görüyor ki: Bir Mün’im-i Kerim, maddî ve manevî nimetlerin lezzetleriyle onu perverde ediyor. O da ona mukabil; fiiliyle, haliyle, kâliyle, hattâ elinden gelse bütün hâsseleri ile, cihazatı ile şükür ve hamd ü sena eder.

Sonra görüyor ki: Bir Celil-i Cemil, şu mevcudatın âyinelerinde kibriya ve kemalini ve celal ve cemalini izhar edip nazar-ı dikkati celbediyor. O da ona mukabil: “Allahü Ekber, Sübhanallah” deyip, mahviyet içinde hayret ve muhabbet ile secde eder.

Sonra görüyor ki: Bir Ganiyy-i Mutlak, bir sehavet-i mutlak içinde nihayetsiz servetini, hazinelerini gösteriyor. O da ona mukabil, ta’zim ve sena içinde kemal-i iftikar ile sual eder ve ister.

Sonra görüyor ki: O Fâtır-ı Zülcelal, yeryüzünü bir sergi hükmünde yapmış. Bütün antika san’atlarını orada teşhir ediyor. O da ona mukabil: “Mâşâallah” diyerek takdir ile, “Bârekâllah” diyerek tahsin ile, “Sübhanallah” diyerek hayret ile, “Allahü Ekber” diyerek istihsan ile mukabele eder.

Sonra görüyor ki: Bir Vâhid-i Ehad, şu kâinat sarayında taklid edilmez sikkeleriyle, ona mahsus hâtemleriyle, ona münhasır turalarıyla, ona has fermanlarıyla bütün mevcudata damga-i vahdet koyuyor ve tevhidin âyâtını nakşediyor. Ve âfâk-ı âlemin aktarında vahdaniyetin bayrağını dikiyor ve

rububiyetini ilân ediyor. O da ona mukabil; tasdik ile, iman ile, tevhid ile, iz'an ile, şehadet ile, ubudiyet ile mukabele eder.

İşte bu çeşit ibadat ve tefekküratla hakikî insan olur, ahsen-i takvimde olduğunu gösterir. İmanın yümnüyle emanete lâayık, emin bir halife-i arz olur.

Ey ahsen-i takvimde yaratılan ve sû'-i ihtiyarıyla esfel-i safilîn tarafına giden insan-ı gafil! Beni dinle. Ben de senin gibi gençlik sarhoşluğuyla gaflet içinde dünyayı hoş ve güzel gördüğüm halde, gençlik sarhoşluğundan ihtiyarlık sabahında ayıldığım dakikada, o güzel zannettiğim âhirete müteveccih olmayan dünyanın yüzünü nasıl çirkin gördüğümü ve âhirete bakan hakikî yüzü ne kadar güzel olduğunu, Onyedinci Söz'ün İkinci Makamının 219-220'nci sahifelerinde yazılan iki levha-i hakikate bak, sen de gör:

Birinci Levha: Ehl-i dalalet gibi, fakat sarhoş olmadan gaflet perdesiyle eskiden gördüğüm ehl-i gaflet dünyasının hakikatını tasvir eder.

İkinci Levha: Ehl-i hidayet ve huzurun hakikat-ı dünyalarına işaret eder. Eskiden ne tarzda yazılmış, o tarzda bıraktım. Şiire benzer, fakat şiir değildir.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الذَّاتِ الْمُحَمَّدِيَّةِ اللَّطِيفَةِ الْأَحَدِيَّةِ شَمْسِ سَمَاءِ الْأَسْرَارِ وَ مَظْهَرِ الْأَنْوَارِ وَ
مَرْكَزِ مَدَارِ الْجَلَالِ وَ قُطْبِ فَلَكَ الْجَمَالَ اللَّهُمَّ بِسِرِّهِ لَدَيْكَ وَ بِسِرِّهِ إِلَيْكَ آمِنْ خَوْفِي وَ أَقْلَ غُرَّتِي وَ
أَذْهَبْ حُزْنِي وَ جَرِّصِي وَ كُنْ لِي وَ خُذْنِي إِلَيْكَ مَتًى وَ ارْزُقْنِي الْفَنَاءَ عَنِّي وَ لَا
تَجْعَلْنِي مَفْنُونًا بِنَفْسِي مَحْجُوبًا بِجَسَدِي وَ اكْشِفْ لِي عَنْ كُلِّ سِرٍّ مَكْنُونٍ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا
حَيُّ يَا قَيُّوْمُ وَ ارْحَمْنِي وَ ارْحَمْ رُفَقَائِي وَ ارْحَمْ أَهْلَ الْإِيمَانِ وَ الْقُرْآنَ آمِينَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ يَا
أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ
وَ آخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

* *

Ankara Üniversitesi'nde okunan bir konferanstır

Risale-i Nur'un dersiyle ve aziz ve kıymetli Üstadım Bedüzzaman'ın himmetiyle hazırlanabilen bu konferans, Risale-i Nur hakkında tatlı ve zevkli bir sohbettir. Risale-i Nur'un kıymet ve ehemmiyetini ifade etmek değildir; buna cesaretim yoktur. Zira ben Risale-i Nur'un en mübtedi, en âciz bir talebesiyim. Milletler içinde şöhret kazanmış bir şâheserin değerini anlatmaya kültürüm kifayetsizdir. Bu büyük şeref Risale-i Nur'un münevver, idrakli ve takdîr-kâr okuyucularına mahsustur.

Ben, Risale-i Nur'a kavuşuncaya kadar matbuatımızda ve kitaplarımızda Kur'an-ı Kerim'in kıymetini anlatan tek bir yazı okumamıştım. Sonradan anladım ki: Kur'an-ı Kerim'i -yarım asırdan fazladır, bizde yetişen ediblerden ziyade- ecnebi büyükleri takdir ediyorlarmış. Amerika'da Beyaz Saray'da bütün dünyanın ve kâinatın güneşi olan Kur'an-ı Hakîm yeşil ipekliler arasında lâıyk olduğu yüksek mevkie konuyormuş. Mûcidler, feylesoflar, psikologlar, sosyologlar, pedagoglar Kur'an-ı Kerim'i esas tutarak yazılmış olan eserleri okuyorlar; o şahsiyetler bu mukaddes kitaptan aldıkları malûmat ile eserler yazarak dünya çapında şöhret kazanıyorlar. İnsanlığa, milletlerine hizmet ediyorlarmış. İsveç, Norveç ve Finlandiya'da en büyük ilim adamlarından müteşekkîl bir heyet meydana getirmişler; gençlerin kurtuluşunu sağlayacak halaskâr bir kitabı senelerce aramışlar; nihayet gençliği en yüksek ahlâk ile ahlâklandırmak ve dünyada açık fikirli, müstakim ilim adamı yapmak için Kur'an-ı Kerim'i okutmanın yegâne çare olduğu neticesine varmışlar.

İslâmiyeti ve Kur'anı takdir eden yabancılar çoktur; daha birçok misaller vermek mümkündür.

İşte Müslüman olmayan kimseler, İslâm Kitabı'nın kıymetini takdir edip istifade ederlerse, uyanık Müslüman Türk gençliği acaba daha fazla durabilir mi? Kat'â ve aslâ duramaz ve uyuyamaz.

Mabud-u Zîşanımız olan Cenab-ı Hak, gençliğimizin en ulvî ve en kudsî ihtiyaçlarına tam cevap verecek bir ilm-i hakikat hazinesini yirminci asırda da meydana getirmiştir. İşte bu zengin define-i ilmiye, Kur'an-ı Kerim'in hakikî ve parlak bir tefsiri olan Risale-i Nur'dur. Bu eserler, Kur'an-ı

Hakîm'den tereşşuh etmiş ve onun esasları dairesinde yazılmıştır. Eseri te'lif eden, Bedüzzaman'dır. Bütün hakikî ilim adamları müttefikan Risale-i Nur'un bu muhteşem müellifinin "Bedüzzaman" denmeye lâyık bir şahsiyet olduğunu tasdik etmişlerdir. Risale-i Nur eserlerinin millet ve gençliği dalalet ve sapkınlık girdablarından kurtaracak bir tefsir-i Kur'an olduğunu takdir ve tahsinlerle tasdik etmişlerdir. Böyle olduğu halde, bu kadar büyük bir şâheserin müellifini bugün herkes tam tanımıyor denilebilir.

Evet arkadaşlar, içimizde onbeş-yirmi senedir komünistler ve din düşmanı cereyanlar çoklukla çalışıyorlarmış. Böyle dâhîlerimizi tanıtmak şöyle dursun, türlü türlü isnadlarla kötölemişler; buna muvaffak olmak için de bütün imkânlardan istifade etmeye çalışmışlar; hakikî ve mücahid ilim adamlarımızı millete fena göstermek için bütün gayretlerini sarfetmişler. Bu feci' hâlin böyle olduğunu, demokrasinin memleketimizde şu yıllarda gelişmeye başlaması sayesinde anlamış bulunuyoruz. Meğer aldanmışız ve aldatılmışız. Şimdiye kadar din adamlarımız hakkında bize yapılan uydurma telkinatları ve yalan yanlış propagandaları, bu hakikatlara vâkıf olduktan sonra kafamızdan çıkarabildik. Menfî intibalarımızı sildik; hakikî münevverlerin istifade ettikleri kudsî kitabımız Kur'ana sarıldık ve Kur'an-ı Hakîm'in bu asırda yüksek bir tefsiri olan Risale-i Nur'dan Kur'an ve iman hakikatleriyle münevver olmaya başladık.

Evet Abdülkâdir-i Geylanî, İmam-ı Gazalî ve Mevlânâ Celaleddin-i Rumî gibi İslâmiyetin birer güneşi olan dâhî büyüklerimizin eserlerini ve hakikî kıymetlerini bugünkü gençlik nasıl bilemiyorsa, Bedüzzaman Said Nursî gibi misilsiz bir müfessir-i Kur'anı da tam tanıyamamıştır. Esasen gizli ve aşikâr din düşmanlarının bir takım kasd-ı mahsuslarıyla tanınmasına meydan verilmemiştir. Fakat böyle büyük bir müfessirin ve bir İslâm dâhîsinin bu asırda da mevcut olduğunu şahsî gayretleriyle öğrenenler, Bedüzzaman'ın tarihî ve cihanşümül değerini derhal idrak etmekte ve eserlerinden faydalanmak için can atmaktadırlar.

Evet arkadaşlar! Kat'î ve kâmil bir kanaatla diyebiliriz ki: Bu asırdaki insanları saadete kavuşturacak, onları aklen ve kalben ikna' edecek eser ancak Risale-i Nur'dur. Bu hüküm, Nur Risalelerini okuyan münevverlerin kat'î bir hükmüdür. Hem bu kanaatın isabetini, Risale-i Nur'daki ilmî kudret ve orijinallik açıkça göstermektedir.

Arkadaşlar!

Nasıl Kur'an-ı Kerim'e sarılanların dünya ve âhiretleri ma'mur olursa, onun parlak bir tefsiri olan Risale-i Nur'u okuyup amel edenler de hakikî saadete erişeceklerdir. Bu imanî eserleri okuyan gençlerin imanı kuvvetlenecek, istikballeri parlayacak; ilm ü irfan sahibi olacaklardır. Hem vatana, hem millete, hem anne ve babalarına faideli, yüksek ahlâka sahip gençler olarak temayüz edeceklerdir. Allah'ın hâlis bir kulu, Peygamber'in hakikî bir ümmeti haline gelmek bahtıyarlığına nail olacaklardır.

Risale-i Nur hakkında bilgi soran arkadaşlarımıza gelince: Bu hususta bir fikir edinebilmek için hiçbir yerden izahat almaya lüzum yoktur. Siz bu feyyaz eserleri okuyun, bizzât kendi cehd ve şahsî gayretinizle onu anlamaya ve tanımaya çalışın. O ilm ü irfan hazinesine bizzât giriniz. İşte ancak o zaman, arzu ettiğiniz malûmatı hakkıyla elde etmiş olacaksınız.

Evet Risale-i Nur'u okudukça, Kur'an nuru içinize dolacak, o Kur'anî hakikatlar aklınızı ve kalbinizi tenvir edecek ve imanınızı inkişaf ettirip kuvvetlendirecektir. Nur Risalelerini okudukça İlahî bir feyiz, ruh ve maneviyat âleminizi kaplayacaktır. Hayatta sizlere büyük bir huzur ve saadetin refahı içinde yaşayabilmenin kapıları açılacaktır. Dünyanın bir âhiret mezraası olduğunu ve bu fânî dünyaya, ebedî bir hayatın kazanılması için geldiğinizi bu eserlerden öğrenecek ve bu iman cihetinden dünyanın cennetten daha zevkli olduğunu hissedeceksiniz. İşte böyle sonsuz ve manevî bir şevk ve aşkla dünyayı, şu geçici hayat için değil; ebedî bir hayatı ve bâki bir saadeti kazanmak için seveceksiniz.

Hem namaz kılmanın ve ibadetin büyük ve kudsî bir zevk olduğunu bir kat daha anlayacaksınız. Namazda Rabb-i Rahîmimizin, Allahımızın huzurunda durmaktan o kadar derin ve İlahî bir zevk duymaya başlayacaksınız ki; namazsız geçen günleriniz ızdırab ve sıkıntılarla dolacak, en sevinçli en mes'ud anlarınızı Allah'a ibadet ve taatta bulacaksınız.

Arkadaşlar!

Risale-i Nur, yirminci asrın müslümanlarını ve bütün insanları koyu fikir karanlıklarından ve müdhiş dalalet yollarından kurtarmak için müellifin kendi ihtiyarıyla değil, bir ihsan-ı İlahî olarak yazılmış olan ilhamî bir eserdir. İşte insan üzerindeki tesiri pek büyük olan böyle bir eseri devamlı olarak, teenni ile ve lügatların manalarını öğrenerek, dikkatle okuyabilseniz, geceli gündüzlü çalışan birçok Nur talebeleri gibi siz de büyük bir huzur ve saadete kavuşursunuz. Hem gayet cevval ve faal bir hale gelirsiniz. O kudsî eserleri günlerce okuyabilmenin İlahî hazzı ile

çırpınırsınız. Bu gibi kıymeti ölçüye sığmayan eserlerle meşgul olabilmek için, beş dakikayı bile boşa gidermezsiniz. Ve hem daima cebinizde, çantanızda Nurları taşımak, okumak, daima okumak için zamanlarınızı büyük bir kıymetle kıymetlendireceksiniz. Nurları okumak sevgisiyle, Nurları okumak heyecanıyla, Nurları okumak ihtiyacıyla yanacaksınız.

Evet arkadaşlar! Risale-i Nur öyle cazibedar bir eserdir ki: Risale-i Nur'la Kur'ana ve imana hizmet etmenin kudsiyet ve büyüklüğünü anladıkça; dünyada iken sizleri Cennet'e davet etseler, böyle mukaddes bir vazifeyi, böyle ulvî bir saadeti şimdi bırakıp gitmek istemeyeceksiniz. İman cihetiyle ve imanı kurtarmak davasına hizmet etmek gayesiyle, dünyanın bir manevî cennet hükmünde olduğunu hissedeceksiniz.

Risale-i Nur'a çalışanlar, iman ve İslâmiyet hizmeti uğrunda öyle bir feragat ve fedakârlığa sahip olmuşlar ki, onlarda menfaat-i şahsiye denilen âdi ve bayağı maksadlar yer bulamamış ve tutunamamıştır. Zira Nur talebelerinde en birinci maksad ve en büyük gaye: Rıza-i İlahîdir. Allah'a hadsiz şükürler olsun; Risale-i Nur'a çalışmanın, mukaddes kitabımız Kur'an-ı Azîmüşşan'a hizmet olduğunu öğrenen uyanık ve kıymetdar ve fedakâr arkadaşlarımız milyonları geçmiştir. Akli yerinde olanlar için pek aşikâr olarak görünen bu hakikatı hiçbir ferd inkâr edememektedir. Allah için bir çalışma olan Risale-i Nur faaliyetlerinde, İlahî bir aşk u şevkle, kalbî ve ruhî bir sevgiyle gece uykularını dahi feda edenler olmaktadır.

Bakınız! Risale-i Nur'a hizmet eden Nur'un öyle hakikî talebeleri var ki: Onlardan birisine denilse: "Risale-i Nur yerine şu kitablari istinsah et de, Amerikalı milyarder Ford'un servetini sana verelim." Risale-i Nur'un satırlarından kaleminin ucunu bile kaldırmadan o bahtiyar talebe şöyle cevap verecektir:

"Dünyayı servetiyle ve saltanatıyla verseniz kabul etmem. Çünkü Cenab-ı Hak, bize Risale-i Nur'un mütalaası ve hizmetiyle tükenmez, bâki bir hazine verecektir. Acaba sizin o dünyevî servetiniz beni mes'ud edecek midir? Bu şübhelidir. Fakat Rabbimizin ihsan edeceği bâki servet ile hakikî bir saadete kavuşacağımızda şekk ve şübhe yoktur."

Kıymetli kardeşlerim!

Risale-i Nur'un yüksek değerini anlamakta veya onu işitip tanımakta biraz gecikmiş olan gençler içleri sızlaya sızlaya şöyle demektedirler: "Şu geç uyanan kıymetdar gençliğimi fâni, geçici şeylerle zayi' etmeyeceğim. Ancak ve ancak Kur'ana ve imana hizmet uğrunda, sevgili Allah'ım ve sevgili Peygamber'imın emirlerine itaat yolundaki hizmetlere

vakfedeceğim. Ancak böylelikle, bu muvakkat gençliğimde bâki bir gençliği elde etmiş olacağım.”

Risale-i Nur’a bu kadar bağlanıldığını görünce, dünyadan alâkamızın kesildiği zannına varılmasın. Bilakis bu cihet, şu hatt-ı hareketimizle tebarüz eder: Mücerred isek işlerimizi, talebe isek derslerimizi, memur isek vazifemizi, tüccar isek ticaretimizi yapıyoruz. Dünyevî meşgalemiz ne kadar fazla bulunursa bulunsun, ders ve imtihanlarımız ne derece sıkı olursa olsun Risale-i Nur’a çalışmaya ve hizmete yine vakit buluyoruz ve bulabiliriz; zaman ayırıyoruz ve ayırabiliriz. Zira nasılkı her gün ekmek, su ve havaya ihtiyaç var. Aynen öyle de, bunlardan daha fazla olarak, her gün Kur’an ve iman hakikatlarından manevî gıdalarımızı almaya muhtacız.

Evet Risale-i Nur’la olan iştigalimiz, iş ve derslerimizdeki muvaffakiyeti kat kat artırarak bize kuvvet ve heves veriyor. Bizde, dünyaya din için çalışmak fikrini uyandırıyor. Bize vaktin kıymetini idrak ettiriyor; takvim yapraklarının geri dönmeyeceğini kalb ve aklımıza tesirli bir surette ihtar ederek, ömür sermayesi olan zamanımızı kıymetlendirmek şevk ve azmini veriyor. Çalışma saatlerinde şurada burada boşu boşuna veya lüzumlu zannına kapıldığımız ve fakat bizce faidesiz şeylerle vakitlerimizi öldürmekten bizi kurtarıyor. Hattâ istirahat zamanlarında dahi iman hakikatlarına çalışma sevgisini husule getirerek, rahmet-i İlahînin hareket içine dercettiği faaliyet zevkini tattırıyor; böylece fânî bir ömürde bâki bir hayatı kazanmanın yolunda yürütüyor.

Kıymetli kardeşlerim!

Risale-i Nur’un yüksek değerini tam beyan etmek mümkün değildir. Onun kıymeti onu daimî ve sadakatla okuyanların ruhunu o kadar sarıyor, o kadar kendine râm ve meftun ediyor ki; tahkikî iman mertebelerinde terakki eden o fedakârlardan birinin başına bütün din düşmanları toplanıp Risale-i Nur’dan vazgeçirmeye çalışsalar yine muvaffak olamazlar ve olamadılar.

Ben ki, Risale-i Nur’u te’lif ile vazifelendirilen ve istihdam edilen Üstad’ın hizmetçisi olmayı en büyük bir nimet bilirim. Hizmetçisinin hizmetçiliğini yapmayı bir şeref addederim. Bu kalbî ve samimî bağlılığı çok görenler olabilir; fakat hiç de fazla bulmamalıdır.

Meselâ: Kıymetli bir eser okuruz, müellifine karşı içimizde az çok bir takdir hissi belirir. Molyer’in, Hügo’nun, Göte’nin eserlerine bir hayranlık duyarız. Acaba İslâm Dini’nin rehberi olan Kur’an-ı Hakîm’i tefsir eden bir İslâm dâhîsinin şahsına karşı bağlılığın derecesi nasıl olmalıdır? O meşhurlardan birinin eseri kâğıda yazılırsa, Bedüzzaman Said Nursî’nin

Kur'an tefsiri olan Nur Risalelerini altun sahifelere nakşetmek lâzımdır. Dine muarız olmayan müstakim bir filozofun eserini tedkik için saatlerce çalışılırsa, iki cihanın saadetini ders veren Bedüzzaman'ın eserlerini okumak için uykularımızı terketmek gerektir. Evet dünyevî bir kitaba beş lira ödersek, Risale-i Nur gibi dünya ve âhirette insanı mes'ud kılan ve en yüksek bir mevki' ve şerefe nâil olan bir tefsir-i Kur'ana yüz lira veririz ve veriyoruz. İcabederse onun neşri uğrunda servetimizi de feda etmek, İslâm cengâverlerinin torunları olan biz gençlere lâzım ve elzemdir arkadaşlar!...

Öyle ise geliniz kardeşlerim!

Nurların dersinde diz dize, hizmetinde el ele, cihad-ı diniyede omuz omuza verelim; Nurlardan nur almaya, imanî derslerinden ders almaya şiddetle muhtaç olduğumuz Nur Risalelerine beraberce çalışalım, görüşelim, konuşalım. Allah yolunda, din yolunda koşalım. Dinsizlere karşı mücadele bayrağını açarak, cihad-ı diniye meydanlarında hizmet-i imaniye muhitlerinde tatlı canlarımızı feda edelim.

Kıymetli kardeşlerim!

Risale-i Nur'da çok üstün meziyet ve hususiyetler vardır. O mümtaz ve müstesna hâsiyetler şimdiye kadar te'lif edilmiş olan hiçbir eserde görülmüyor. Ömrünü okumakla geçiren hakikî ilim adamlarından Risale-i Nur'u okuyanlar bu hakikatı izhar ediyorlar. Ve o kadirşinas ve üstün şahsiyetler bu zamanda yaşayan insanların, ilmi ne kadar zengin olursa olsun Risale-i Nur'u okumaya muhtaç oldukları kanaatine varıyorlar. Enaniyet ve ilmî kıskançlık gibi hastalıklara mübtela olmaktan korkan faziletli âlim ve münevverler Risale-i Nur'a derhal sarılıyorlar. Bazıları altmış-yetmiş yaşlarında olduğu halde yine Nur Risalelerine talebe olmak şeref ve nimetini kazanmaya çalışıyorlar.

Bedüzzaman Said Nursî Hazretleri diyor ki: "Risale-i Nur başka kitablar gibi yalnız ilim vermiyor; onun manevî dersi de vardır."

İşte bu manevî dersin tesiridir ki:

Risale-i Nur'u okuyanların ruh ve kalbleri, vicdan ve latifeleri o feyyaz dersten hisselerini ve gıdalarını alıyorlar. Bu manevî dersin nüfuzu değil midir ki; Nur Risalelerini okuyanların manevî âlemleri İlahî nurlarla yıkanıyor ve İlahî bir cazibe ve İlahî bir tesir ile iman hakikatlarına müsahhar ve meftun ve meclub bir hale gelerek Allah ve Resulullah yolunda yükseliyorlar. İlm-i iman âşıkları Risale-i Nur okuyor. Dinî malûmat meraklıları Risale-i Nur okuyor. Hakikat arayıcıları Risale-i Nur okuyor. Mücadeleci mücahid fitratlar Risale-i Nur okuyor. Hamaset,

bahadırlık ve kahramanlığın şâhikasına erişmek isteyen kabiliyetler Risale-i Nur okuyor. Milliyetçiler Risale-i Nur okuyor. Fen ve san'at erbabı Risale-i Nur okuyor. Müsbet ilim hayranları Risale-i Nur okuyor. Ehl-i tasavvuf Risale-i Nur okuyor. Edebiyat meraklıları Risale-i Nur okuyor. Demek her bir tabaka-i insaniye Risale-i Nur'a ruhunda büyük bir ihtiyaç duymakta ve ondan istifade etmektedirler.

Arkadaşlar!

Risale-i Nur'u okuyanların ikna' kabiliyeti artar, akıl ve mantığı işler ve kuvvet bulur.

Herhangi bir mevzuu seviyesi nisbetinde mukni' bir surette ifade edebilmek meziyetine sahib olur. Zira o Nurcu baştanbaşa aklî, mantıkî ve mukni' bir şaheserin şahane dersleriyle tenevvür ve tefeyyüz etmektedir.

Hakikî medeniyetin ve yüksek içtimaiyatın, insanlık kanunlarının menbaı ve esası Kur'andır. Kur'an umum nev'-i beşere hitab eden bir hatib-i umumîdir. Kur'an-ı Hakîm'in hakikî ve berrak ve parlak bir tefsiri olan Risale-i Nur'da aradığınız imanî ve İslâmî, aklî ve fikrî, kalbî ve ruhî birçok ihtiyaçlarınızın tatmin edildiğini göreceksiniz. Kafanızdaki bir kısım istifhamların tam ikna' edici bir tarzda cevaplandırıldığını, büyük bir hayranlık ve şükran hisleri içinde müşahade edecek ve Risale-i Nur'un kendinize hitab eden İlahî hakikatlar mecmuası olduğuna kani' olarak sonsuz bir huzur içinde mes'udane bir hayat yaşamaya başlayacaksınız. O Nurları defalarca ve hattâ bir ömür boyunca okumak zevk ve sevgisinden kendinizi kurtaramayacaksınız.

Risale-i Nur mevzuunu büyük bir alâka ile takib eden uyanık arkadaşlarım!

Kur'an-ı Kerim'in manası bilinmese de, okunduğu ve dinlendiği zaman ruhlarda nasılkı manevî ve derunî bir tesir husule gelir. Zira kelâm, Allah kelâmıdır. Bu Kelâmullahtaki ve İslâmiyetteki mananın kudsiyetidir ki; Türkler İslâmiyetle cihangir oldular, kıt'alar, beldeler fethettiler. Bin seneden beri İslâmiyetin bayraktarlığını yapmaktadırlar. Aynen öyle de, Kur'anın bu asırda yüksek bir tefsiri olan Risale-i Nur'daki bazı bahisleri başlangıçta tamamen anlayamazsanız da onun manevî tesiri ve manevî feyzi, ruh ve kalbinize nüfuz eder; mana âleminizi istila eder, kat'iiyen istifadesiz kalmazsınız. Ve kalmıyoruz. Hem insan yalnız akıldan ibaret değildir; kalb, ruh, sır ve vicdan gibi manevî latife ve cihazata da mâliktir. Aklınız her bir mes'ele-i imaniyeyi birinci okuyuşta hakkıyla kavrayamasa da, kalb ve ruh ondan hissesini alır. Risale-i Nur'un bu manevî tesiridir ki,

Risale-i Nur'un ilk te'lifi zamanında sekiz-on Nur talebesi varken, şimdi milyonlar olmuştur; dünya fikir cereyanları içinde en kuvvetli bir iman cereyanı olarak Anadolu'yu istila etmiş. Avrupa, Amerika, Asya kıt'alarına kadar varlığını ve kuvvetini kabul ettirmiş, din düşmanlarını dehşete düşürerek mağlubiyete dâçar etmiş, iman ve İslâmiyete hayat ve hareket vermiş, nesl-i cedidi ihtizaza getirmiş ve kahraman ve cengâver fitratları inkişaf ettirerek cihad-ı İslâmiye meydanlarında herşeyini iman uğrunda feda ettirecek derecede koşturmuştur ve koşturmaktadır. Nihayet dünyanın ve âlem-i İslâmın fevkalâde takdir ve hayranlığına mazhar olmuş ve olmaktadır.

Bunun için, devamlı okumaya her gün devam ediniz. Kendini tekrar tekrar, zevkle ve şevkle okutan bu şaheser külliyyatını okudukça anlayışınız ziyadeleşecektir. Anlamanın tek çaresi: Nurlarla başbaşa kalıp, zihnî cehd sarfederek tekrar tekrar okumak sevgisiyle payidar olmaktır.

Muhterem arkadaşlarım!

Risale-i Nur'un üslûbu emsalsiz ve hiçbir üslûbla kabil-i kıyas olmayan cazib bir üslûbdur. Bedüzzaman Said Nursî, bir müfessir-i Kur'an olmakla beraber asrımızın en büyük edibi ve kuvvetli bir beligidir. Fakat lafzın gösteriş ve tantanasına değer veren ediblerden değildir. Bilakis en fazla manaya ehemmiyet ve kıymet verip, lafzın hatırı için manadan fedakârlık yapmayan, elbise için vücuddan kesmeyen bir müelliftir.

O, zâtına has ve gayet müessir ve gayet cazibedar bir üslûb-u beyana sahibdir.

Bunun için Nur Risalelerinde Kur'an ve iman hakikatları en berrak ve en mükemmel, en cazib ve en müessir bir tarzda izah ve isbat edilmiştir.

Risale-i Nur câmi' hakikatlar ve veciz sözler hazinesidir; bir cümlede bir sahifelik, bir sahifede on sahifelik, bir risalede bir kitablık mana ifade eden ve câmi'-ül kelim hususiyetine mâlik olan bir şaheserdir. Bunun içindir ki: Dersleri çok tesirlidir ve gayet nafizdir. Mütehassıs zâtlarca malûmdur ki: İmanî mes'elelerde fazla tafsilat, dersin tesir ve tefhimini zorlaştırabilir. O derslerin kanaat verici ve tatminkâr olmasında çok defa faydeli bir netice elde edilemez. Bu hakikate binaen bilhâssa imanî hakikatların mücmel olarak ders verilmesi, daha tesirli ve daha verimli ve daha anlayışlı olur ve olmaktadır. Bu düstura istinaden, Risale-i Nur tafsilata ve teferruata dalmamıştır. Zihni, teferruatla dağıtmamak metodunu esas tutmuştur.

İman ilmine müştak arkadaşlarım!

Bedüzzaman Said Nursî, İhlas Risalesi'nin sonunda bizlere çok büyük bir müjde veriyor. O kadar hârika bir kolaylığı beşere takdim edebilmek, asrımıza kadar hiçbir müellifte görülmemiştir kanaatindeyiz.

Diyor ki: “Bu risaleleri anlayarak ve kabul ederek bir sene okuyan, bu zamanın hakikatlı bir âlimi olabilir.” Evet, fen bütün hızıyla ilerlemektedir. Maneviyatta yükselmek de bununla müvazidir. Maddî alanda bir saatlik yolun bir sâniyeye indirildiği bir devri yaşıyoruz. Maneviyat sahası ise daha sür'atli ve daha vüs'atlidir. Eski zamanda yarım asırda elde edilebilen ilm-i hakikat, şimdi kısa bir zamanda kazanılabiliyor. Belki de daha az bir müddette aynı semere ve netice hasıl oluyor. Cenab-ı Hakk'ın rahmet ve keremiyle bu asır Müslümanlarına ve insanlarına lütuf buyurduğu bu kadar selâmetli ve kolay elde edilebilecek İslâmî bir maarifin, imanî bir neticenin mevcudiyetini işiten ve aklı başında olan her insan, hususan her Müslüman bu zengin servete mâlik olmak için Nur Risalelerine büyük bir sadakat ve sevgi ile çalışmaktan nasıl geri kalabilir?

Gayretli arkadaşlarım!

O kadar değerli, o kadar kıymetdar bir eser külliyyatını bir an evvel okumak ve onlardan her gün imanî ve İslâmî gıdalarınızı almak için bütün himmet ve varlığınıza çalışacağınızdan eminim; böyle olmanızı temenni ediyorum. Zira gençlik gidiyor... Ömür geçiyor... Zamanlar geri gelmiyor.

Evet biz ne muallimlerimizden bir meded ve ne de peder ve vâlidelerimizden bir teşvik beklemiyoruz ve beklemeyiz. Biz ancak Allah'ın inayetiyle kendi kendimizi yetiştirmek zaruret ve sebatındayız. İnşâallah devam ve sadakatla çalışarak mutlaka yükseleceğiz. Tâ iman ve İslâmiyet meratibinin zirvesine ulaşacağız. Kalbimizi nur-u Kur'anla, kafamızı ilm-i imanla aydınlatacağız. Kalb ve aklımızı çalıştıracacağız. Allah'ın has ve hâlis, fakat mücahid bir kulu, Resulullah'ın ihlaslı, fedakâr ve cengâver bir ümmeti olmak yolunda Nur Risaleleriyle yürüyeceğiz ve ilerleyeceğiz.

Risale-i Nur'dan eskimez yazı öğrenmeye gelince:

Kur'an yazısıyla olan Nur Risalelerini yazmaktaki kazancımız çok büyüktür. Eskimez yazıyı kısa bir zamanda öğreniyoruz. Hem yazarken malûmat elde ediyoruz. Hem Risale-i Nur eczalarını çoğaltmakla imana ve Kur'ana hizmet edildiği için, pek büyük manevî kazançlar elde ediyoruz. Hem yazılarak edinilen bilgi hâfızaya daha esaslı yerleşiyor. Bunun için şimdiye kadar binlerce genç, Risale-i Nur'u yazarak Kur'an yazısını öğrenmiş ve öğrenmektedir.

Kıymetli kardeşlerim!

Risale-i Nur'un birçok meziyet ve hususiyetlerinden birkaçını daha sizlere nakledeceğim: Risale-i Nur'daki hârikulâde ilmî kuvvet, taklidî iman, tahkikî imana çeviriyor; insanı salabetli ve kuvvetli bir müslüman, ilmiyle amel eden bir mü'min-i kâmil olmaya doğru götürüyor. Menhus, pis zevklerden nefret ettirip vazgeçiriyor. En ulvî ve en temiz, ebedî ve sermedî zevk ve hazlar verecek hareketlere sevk ediyor. İnsana hayatı sevdireyor. Bedbînlikten kurtarıp imanlı bir nîkbînlik veriyor. Uyuşuk ve tenbelleri cevval yapıyor; ruhî bir cevelan insanın iç âleminde hükümferma oluyor. Orta halli değil, en ileri ve en yüksek bir insan olmak hevesini uyandırıyor. Gurur ve kibir gibi kötü ahlâkları kaldırıyor. İnsanı tevazu, mahviyet ve vakar gibi faziletlerle değerlendiriyor. Hasım tarafları barıştırıyor. Fenalığa fenalıkla değil, iyilikle mukabele etmek dersini veriyor. Siz gibi temiz ve terbiyeli gençleri, fena bir muhitin fena görenekleriyle ahlâksız hale düşmek felâketinden muhafaza ediyor.

İşte bunun içindir ki: Risale-i Nur'u sadakat ve devamla okuyan hakikî bir Nur talebesi; ahlâken düşük insanlar arasında kalsa da, ahlâkını bozmadan onlardan uzaklaşıp kendini kurtarıyor.

Hem ahlâk ve terbiyesini yükseltmek için nefis mücadelesine girişiyor. Risale-i Nur'dan aldığı malûmat ve imanî kuvvetle muvaffak oluyor. Hem kendini o bozuk cem'iyete ve kimselere kaptırmıyor; bilakis Risale-i Nur'u neşrederek imanî esasların zayıflaması neticesi olarak bozulan o cem'iyeti ikna' ve ıslah etmek cehdine sahib oluyor. İçtimaî yüksek esaslarla mücehhez bir ıslahatçı gibi, gaye ve prensibinde terakkiler kaydediyor. Davasını yürütmekte ve yerleştirmekte âdeta zaferden zafere koşmaya başlıyor.

Evet arkadaşlar! Bugün içtimaî derd ve yaralarımızı halledip tedavi edecek en esaslı ve en tesirli faktör ve nizamı hâvi olan bir hakikat kaynağı vardır. O da Risale-i Nur'dur.

Bunun içindir ki; hakikatı idrak edebilen hakikî münevverler ve uyanık mektebliler, büyük bir çoğunlukla Risale-i Nur'a sarılmaktadırlar.

Evet düşüncemiz daima terakki etmekte olacaktır. Bu muvakkat dünyanın, ebedî saadeti kazanmak için bir ticarethane olduğunu Risale-i Nur bize ders veriyor. Biz de, bütün hakikî ilimlerin madeni, esas, nuru ve ruhu olan iman ilmini tahsil ve iktisab etmek için ve mukaddes davamızda muvaffak ve kudsî mücadelemizde muzaffer olmak için aza kanaat etmeyeceğiz. Daima yükselmek, daima ilerlemek, daima terakki etmek için Nur Risalelerine çalışacağız ve çalıştıracacağız.

* *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

Şu kâinat semasının gurubu olmayan, manevî güneşi Kur'an-ı Kerim; şu mevcudat kitab-ı kebirinin âyât-ı tekviniyesini okutturmak, mahiyetini göstermek için şuaları hükmünde olan envârını neşrediyor. Beşerin aklını tenvir ile sırat-ı müstakimi gösteriyor. Beşeriyet âleminde her ferd; hilkatindeki maksadlar ve fitratındaki arzular ve istikametindeki gayesini, o hidayet güneşinin nuru ile görür ve bilir. O hidayet nurunun tecellisine mazhar olanlar; kalb kabiliyeti nisbetinde ona âyinedarlık ederek yakınlık kesbeder. Eşya ve hayatın mahiyeti; o nur ile tezahür ederek ancak o nur ile görünür, anlaşılır ve bilinir. Ezelî Güneş'in manevî hidayet nurlarını temsil eden Kur'an-ı Kerim, akıl ve kalb gözüyle hak ve hakikatı görmeyi temin eder. Onun nurundan uzakta kalanlar zulmette kalırlar. Zira her şey nur ile görünür, anlaşılır ve bilinir. İşte şu hakikatın manevî ve sermedî güneşi olan Kur'an-ı Kerim'in nur tecellisine bu asrımızda Nur ismiyle müsemma olan Risale-i Nur'un şahs-ı manevîsi mazhar olmuştur. O nurlar ki; zulmetten ayrılmak istemeyen yarasa tabiatlı, gaflet uykusuyla gündüzünü gece yapan, sefahetperest, akıllı gözüne inmiş, zulmette kalarak gözü görmez olanlara ve yolunu şaşıranlara karşı projeksiyon gibi nurlarını iman hakikatlarına tevcih ederek sırat-ı müstakimi büsbütün kör olmayanlara gösteriyor. Nur topuzunu ehl-i küfür ve münkirlerin başına vurup:

Ya aklını başından çıkar at, hayvan ol. Yahutta aklını başına al, insan ol, diyor. İlim bir nur olduğuna göre, Risale-i Nur'un ilme olan en derin vukufunu gösterecek bir-iki delile kısaca işaret ederiz:

Evvelâ: Şunu hatırlamalıyız ki; Risale-i Nur başka kitapları değil, yalnız Kur'an-ı Kerim'i üstad olarak tanıması ve ona hizmet etmesi itibariyle makbuliyeti hakkında bizim bu mevzuda söz söylememize hacet bırakmıyor. Biz ancak ilim erbabı nazarında, Risale-i Nur'un değerini belirtmek için deriz ki: Risale-i Nur şimdiye kadar hiçbir ilim adamının tam bir vuzuh ile isbat edemediği en muğlak mes'eleleri, gayet kolay bir şekilde en basit avam tabakasından tut da en yüksek havas tabakasına kadar herkesin istidadı nisbetinde anlayabileceği bir tarzda şübhesiz tam ikna'

edici bir şekilde izah ve isbat etmesidir. Bu hususiyet, hemen hemen hiçbir ilim adamının eserinde yoktur.

İkincisi: Bütün Nur eserleri; Kur'an-ı Kerim'in bir kısım âyetlerinin tefsiri olup onun manevî parıltıları olduğunu her hususta göstermesidir.

Üçüncüsü: İnsanların en derin ihtiyaçlarına kat'î delil ve bürhanlarla ilmî mahiyette cevap vermesidir. Meselâ: Allah'ın varlığı, âhiret ve sair iman rükünlerini, bir zerrenin lisan-ı hal ve kal suretinde tercümanlığını yaparak isbat etmesidir. En meşhur İslâm feylesoflarından İbn-i Sina, Farabî, İbn-i Rüşd bu mes'elelerde bütün mevcudatı delil olarak gösterdikleri halde; Risale-i Nur o hakikatları bir zerre veya bir çekirdek lisanıyla isbat ediyor. Eğer Risale-i Nur'un ilmî kudretini şimdi onlara göstermek mümkün olsa idi, onlar hemen diz çöküp Risale-i Nur'dan ders alacaklar idi.

Dördüncüsü: Risale-i Nur, insanın senelerce uğraşarak elde edemeyeceği bilgileri komprime hülâsalar nev'inden kısa bir zamanda temin etmesidir.

Beşinci: Risale-i Nur ilmin esas gayesi olan rıza-yı İlahîyi tahsile sebep olması ve dünya menfaatına, ilmi hiçbir cihetle âlet etmeyerek tam manasıyla insaniyete hizmet gibi en ulvî vazifeyi temsil etmesidir.

Altıncısı: Risale-i Nur kuvvetli ve kudsî ve imanî bir tefekkür semeresi olup, bütün mevcudatın lisan-ı hal ve kal suretinde tercümanlığını yapar. Aynı zamanda iman hakikatlerini ilmelyakîn ve aynelyakîn ve hakkalyakîn derecelerinde inkişaf ettirir.

Yedincisi: Risale-i Nur, esas bakımından bütün ilimleri câmi' oluşudur. Âdeta ilim iplikleriyle dokunmuş müzeyyen bir kumaş gibidir. Ve şimdiye kadar hiçbir ilim erbabı tarafından söylenmemiş ve her ilme olan vukufunu tebarüz ettiren vecizeler mecmuasıdır. Misal olarak birkaçını zikrederek, heyet-i mecmuası hakkında bir fikir edinmek isteyenlere Risale-i Nur bahrına müracaat etmelerini tavsiye ederiz.

1- Sivrisineğin gözünü halkeden, güneşi dahi O halk etmiştir.

2- Pirenin midesini tanzim eden, Manzume-i Şemsiyeyi de O tanzim etmiştir.

3- Bir zerreyi icad etmek için, bütün kâinatı icad edecek bir kudret-i gayr-ı mütenahî lâzımdır. Zira şu kitab-ı kebir-i kâinatın her bir harfinin, bhusus zîhayat herbir harfinin, her bir cümlesine müteveccih birer yüzü ve nâzır birer gözü vardır.

4- Tabiat; misalî bir matbaadır, tâbî' değil. Nakıştır, nakkaş değil. Kabildir, fâil değil. Mistardır, masdar değil. Nizamdır, nâzım değil. Kanundur, kudret değil. Şeriat-ı iradiyedir, hakikat-ı hariciye değil.

5- Sabit, daim, fitrî kanunlar gibi; ruh dahi âlem-i emirden, sıfat-ı iradedden gelmiş ve kudret ona vücud-u hissî giydirmiştir. Ve bir seyyale-i latifeyi o cevhere sadef etmiştir.

Ve hâkeza binlerce vecizeler var.

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي

Dr. Mustafa Hilmi Ramazanoğlu

* * *

1)

(*): Onlardan birisi Risale-i Nur'dur. Meydandadır. ↵

2)

(*) : Evet iman, bu dünyada dahi Cennet lezaizini manen verebilir. Yüzer lezzetli ışıklarından bu tek faydasına bak: Nasılki senin gayet sevdiğin bir zâtı bir tehlikede ölüyorken gördüğün dakikasında, Hekim-i Lokman ve Hızır gibi bir doktor geldi. Birden dirildi. Ne kadar sevinç hissediyorsun... Öyle de: Sen, sevdiğin ve alâkadar olduğun ölmüşlerin adedince sevinçleri, sürurları iman veriyor. Çünkü mazi mezaristanında milyonlarla sence mahbub zâtlar; mahvdan ve ölümden, birden iman nuruyla senin karşında diriliyorlar. “Biz ölmemişiz ve ölmeyeceğiz.” deyip hayat buluyorlar. O hadsiz firaklardan gelen hadsiz elemeler yerine, visal ve hayat bulmalarından nihayetsiz lezzetler ve sevinçler, iman noktasından bu dünyada dahi geldiğini gösteriyor ki: İman öyle bir çekirdektir ki; ehl-i imana Cennet’i bütün lezaiz ve mehasiniyle sümbül veriyor ve verecektir. ↵

3)

(*): Mahkemedeki müdafaatına işarettir. ←

4)

(Haşıye): O zaman bu halet-i ruhiye Farisî bir münacat suretinde kalbe geldi, yazdım. Ankara'da Hubab Risalesi'nde tab' edilmiştir. ←

5)

(Haşıye): Fakat zahir hakikatlar gibi kuvvetli bürhanlarla ve hüccetlerle isbat etmeğe zaman ve zemin, hal ve vaziyet müsaade etmediğinden kısa kesildi. ←

6)

(Haşıye): Bu ikinci makamdaki parçalar şiire benzer, fakat şiir değiller. Kasdî nazmedilmemişler. Belki hakikatların kemal-i intizamı cihetinde, bir derece manzum suretini almışlar. ↵

7)

(Haşıye-1): Eyvah diyerek kaçmıyorum. ←

8)

(Haşıye-2): İsrâfîl'in ezanını fecr-i haşirde işitip Allahü Ekber diyerek kalkacağım. Salât-ı kübradan çekilmem, mecma-ı ekberden çekinmem. ◀

9)

(*): Ahmed'lerin mektubunda işaret ettiğim gibi; o fıkra, bu mektubumla beraber Rehber'e girebilir. ←

10)

(**): Risale-i Nur'dan Arabî İşarat-ül İ'caz tefsiri, otuz sene evvel, onun bu kıymetli hakperestane hükmüne işaret etmiş.

←

11)

(Haşıye): Bu parçanın herkese faidesi var. ↵

12)

(Haşıye): Bir zaman iki aşiret reisi, bir padişahın huzuruna girmişler, yazılan aynı vaziyette bulunmuşlar. ←

13)

(Haşıye): Lillah için bir sâniye mülâkat, bir senedir. Dünya için olsa; bir sene, bir sâniyedir. ↵

14)

(Haşıye): Hadîsin nassıyla “O şuhud, bütün lezaiz-i Cennet’in o derece fevkindedir ki, onları unutturur. Ve şuhuddan sonra ehl-i şuhudun hüsn-ü cemali o derece fazlalaşır ki; döndükleri vakit, saraylarındaki aileleri çok dikkat ile zor ile onları tanıyabilirler.” hadîste vârid olmuştur. ◀